

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

6745

ՀՆԴԱՐՁԱԿ

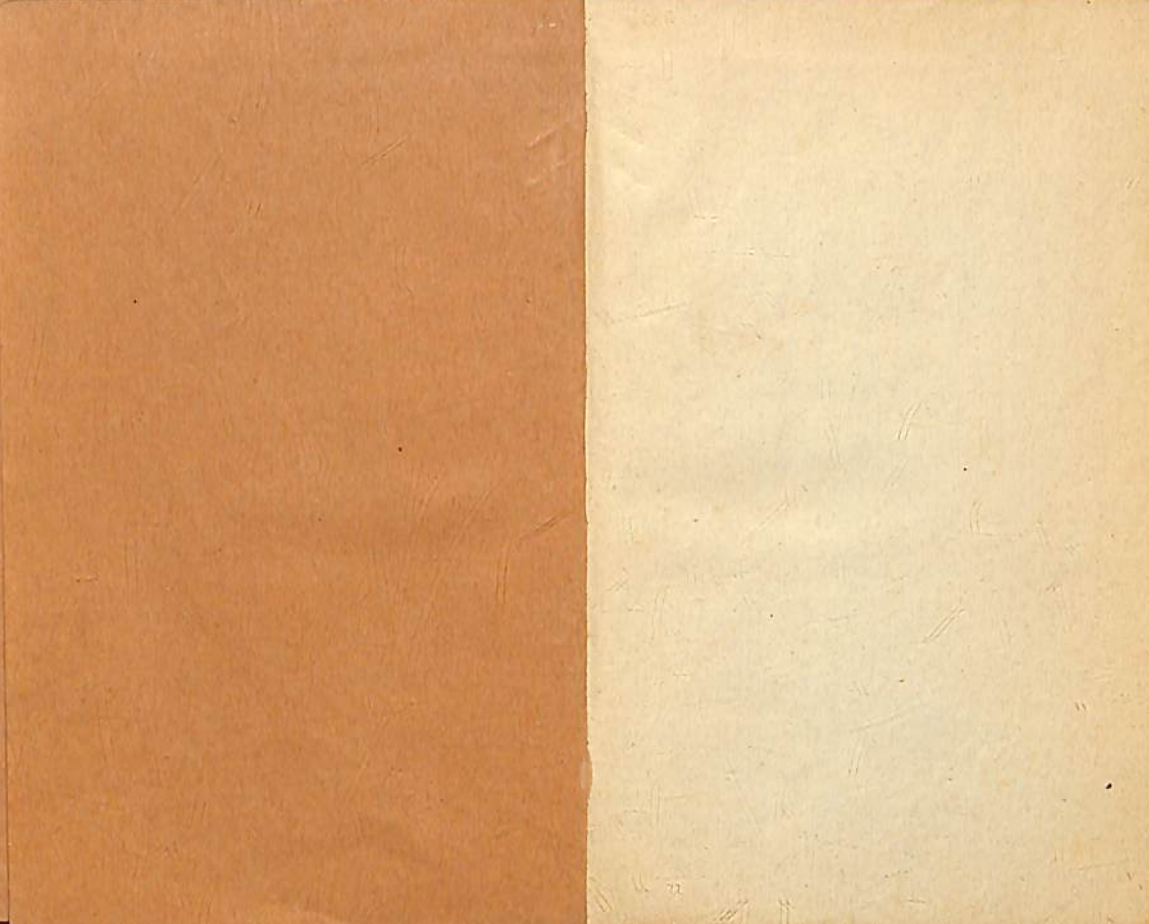
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

1904

7

200

059

87

9-17

Լ Ն Դ Ա Ր Զ Ա Կ

Հ Ա Մ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1904

Ն Ա Է Ս Ն Զ Թ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն Ի Ն Գ Ի Ի Ս Տ Ո Ւ Ի

4008
R.37982

Կ. Պ Ո Ւ Ի Ս

Տ Պ Ա Գ Ի Ո Ւ Ի Գ Ի Կ Ն Ի Ս Ա Յ Ի Ն Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց
Ֆիզմատար, Ամերիկան Խան, Թիբ

9543-2h

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

1904

ՆԱՀԱՆՁ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԵՍՏՈՒ
ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

1896 - 1897

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅԾԳ - ՌՅԾԴ = 1353 - 1354

Պիք տարւոյն Է	ԸԷ
Եօթներեակն	ԳԵ
Վեցադիրն	ԻԳ
Խնեւտասնեքեակն	3
Տանուաւերն	Խեցգեկիւ

ՀԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԲ ԵՒ ՄԵՋՈՅԲ ՆՈՅԻՆ

ՕՐ ԾՆԴԴԵԱՆ	Գշ.	Յունուար	6
Միջոց ուսիք ամուրք			13
Առաջաւորաց բարեկ.		Յունուար	18
Սուրբ Սարգիս		»	24
Բուն բարեկենդան		Փետրուար	8
Օր Տեառ նրնդառաջի	Շր.	»	14
ԶԱՏԻԿ		Մարտ	28
Օր Աւետման	Գշ.	Ապրիլ	7
Երեսման Խաչ		»	25
Համբարձումն		Մայիս	6

Հոգեգալուս	Մայիս	16
Լուսաւորչի բարեկենդան	Յունիս	6
Ս. Գրիգոր Լուս. (գլխ)	»	12
Վարդավառի բարեկենդ.	»	27
ՎԱՐԴԱՎԱՌ	Յուլիս	4
Միջոց եօրեւակի պանօփ	Վեց	
Ս. Աստուածամկի բարեկ.	Օգոստոս	8
ՎԵՐԱՓՈՒՍ. Ս. ԱՍՏՈՒԾԱԾ.	»	15
Միջոց եօրեւակի պանօփ	Չորս	
Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	5
ԽԱԶՎԵՐԱՑ	»	12
Վարագայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	19
Վարագայ Ս. Խաչ	»	26
Միջոց ուսի բարեւակի	Ուր	
Գլխ Խաչ	Հոկտ.	24
Հրեւակապետ	Նոյեմ.	6
Յիսնակաց բարեկենդան	»	21
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	12
Ս. Յակոբ	»	18
Օր բարեկեն. Ծննդեան Գշ.	»	28

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ

Շրջանն յունի, որ է Ոսկեթիւն		5
Շրջանն Արեգակնային		9
Վերադիրն		13
Ինդիկսիոնն Հոսովական		2
Կիրակոզիրն	ԳԲ	
Իսկ Չափի նոցա մէկ շարք յառաջ է բան զլերն:		

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ

Եօրանամեւորոյ կիրակէ (Ն.Տ.)	Յունիվ.	31
Օր միսրոց	Փետր.	17
Չափի	Ապրիլ	3
Համբարձմ մն	Մայիս	12
Հոգեգալուս	»	22
Ամենաաւոր Եւրոզոյ բիւն	»	29
Տօն խորհրոյ Ս. Հաղորդ.	Յունիս	2
Ս. կիրակէ Գալստեան	Նոյեմ.	27

ԱՄՍԱՄՈՒՏԻ ՏԱՃԱԿՑ

Զիլգասէ	Օր	30	Յունիվ.	5
Զիլիհնէ	»	30	Փետր.	4
Մուհարրէմ	»	30	Մարտ	5
Սէճէր	»	29	Ապրիլ	4
Քէպիլ էվլէլ	»	30	Մայիս	3
Քէպիլ ախր	»	29	Յունիս	2
Ճեմազիլ էվլէլ	»	30	Յուլիս	1
Ճեմազիլ ախր	»	29	»	31
Քենէպ	»	29	Օգոստոս	29
Շապան	»	29	Սեպտ.	27
Րամազան	»	30	Հոկտ.	26
Շէվվալ	»	30	Նոյեմ.	25
Զիլգասէ	»	29	Դեկտ.	25

ՆՇԱՆԱԹՐ ԱՌՈՒՐ ՏԱՆՈՍ

Գուրպան պայր.	Զէճէճէ	Վ. Փհր.	13
Առուրէ կիսնի	Մոհարբէ	Վ. Մարս	14
Մէվլուս	Բէդ. Էիճէ	Վ. Մայիս	14
Գաննի կիսնէսի	Բէճէ	Վ. Սկս.	3
Միրան կիսնէսի	»	Վ. »	24
Պէրաք կիսնէսի	Շոհան	Վ. Հոկ.	11
Գասր կիսնէսի	Բոհան	Վ. Նոյսր.	21
Բամազան պայր.	Շէիճ	Վ. »	25

ՕՍՄԱՐՈՒՄԻ ԼՐԷՍ

Սէբ-բ	բ	30	Յունիսր	5
Ս. Դ-բ	»	29	Փհրիսր	4
Նէ-ան	»	30	Մարս	4
Ե-բ	»	29	Ապրիլ	3
Սէլ-ան	»	30	Մայիս	2
Թոհան	»	29	Յունիս	1
Ա.բ	»	30	»	30
Ել-ան	»	29	Յունիս	30
Թիւրբ	»	30	Օգոստոս	28
Խէ-ան	»	30	Սկսեմբեր	27
Բոհան	»	30	Հոկեմբեր	27
Թէբէբ	»	29	Նոյեմբեր	26
Սէբ-բ	»	30	Դեկեմբեր	25

ՆՇԱՆԱԹՐ ԱՌՈՒՐ ԼՐԷՍ

Տարեգրուի սնկոց	Սէբ-բ	15	Յունիլ.	19
Կամառ քոմ վանք				
ման. Մովսիսի	Ս. Դ-բ	7	Փհր.	10
Ծով վանք Երեւոյ	»	13	»	16
Փուրիմ (Շէբէր պայրամբ)	»	14	»	17
Տարեգրուի (բոս Ս. Գոց)	Նէ-ան	1	Մարս	4
Պատէ (Խամառ-սուղ) or 8	»	15	»	18
Ծով վանք ման. Յեսուայ	»	26	»	29
Ծով վանք ման. Յեղեայ	Ե-բ	10	Ապրիլ	12
Երեւոյ խամառ-սուղ	»	14	»	16
Սովվոք (Կիւլ պայրամբ) or 2	Սէլ-ան	6	Մայիս	7
Ծով վանք տա-մանն Երեւոյ	Թոհան	17	Յունիս	17
Ծով վանք ա-ւերման Երուսողեմի (Գարա պայրամբ)	Ա.բ	9	Յունիս	8

Տարեմուտ, 5665,			
սօն, or 2	Թիւրէ	1	Օգոստ. 28
Ծով վասն ման.			
Գոթուլեայ	»	3	» 30
Բիփուր (Զօրապ			
պայրամբ	»	10	Սեպտ. 6
Սուֆֆօր (Գամբօ			
պայրամբ), or 9	»	15	» 11

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆՍԿՔ

Գարնանամուտ եւ հասարակած	Մարտ	8
Ամառնամուտ եւ արեւադարձ	Յունի	9
Աւնանամուտ եւ հասարակած	Սեպտ.	10
Զմեռնամուտ եւ արեւադարձ	Դեկտ.	9

ՏԱՐԵՄՈՒՏՔ

Բրիտանի քուականին	1904	Յունիլ.	1
Տնկ. Էլմս. քուականին	1320	Մարտ	1
Տնկ. Հիմր. քուականին	1322	»	5
Փոքր քուայն Ազարիայի	289	»	21
Տում. քուականին Հայոց	1354	Օգոստ.	7
Բուն քուականին Հայոց	4397	»	11
Հրէից քուականին	5665	Օգոստ.	28
Լասինաց քուականին	1905	Դեկտ.	19

ԽԱՒԱՐՄՈՒՆՔ

—

Մարտ 4. — Մանեկածե խաւարուն
Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի:

Սեպտ. 28. — Բոլորական խաւարուն
Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի:

ՀԱՅՈՑ	ՀՈՂՎՄԱՑ.	ՏԱՎԿԱՅ	ԱՂԱՐԻԱՅԻ	ՀՐԷԻՑ
Նա առարդ	30 Յունուար	31 Քեան, սանի	Շամա	30 թերի
Հողի	30 Փետ. 28, 29	Շուպար	Աղամ	30 Խեւո 29, 30
Սանվի	30 Մարտ	31 Մարտ	Շրաք	30 Քասպեւ 29, 30
Տէւ	30 Ապրիլ	30 Նիսան	Նախայ	30 թէրէք 29
Քաղոց	30 Մայիս	31 Մայիս	Ղամար	30 Աքոսք 30
Արաց	30 Յունիս	30 Հոգիւրան	Նաբար	30 Աղար 29, 30
Մենեկան	30 Յուլիս	31 թէմուզ	թիրայ	30 Վէ աղար 29
Աւեց	30 Օգոստոս	31 Աղոսթոս	Քամայ	30 Նիսան 30
Անեկան	30 Սեպտեմբ.	30 Իլուլ	Համիրայ	30 Եւո 29
Մարտի	30 Հոկտեմբ.	31 թերիցի էվէլ	Արամ	30 Սիլվան 30
Մարզոց	30 Նոյեմբեր	30 թերիցի սանի	Ովղան	30 թամուզ 29
Հրոսից	30 Դեկտեմբեր	31 Քեան, էվէլ	Նիքնն. 30, 31	Աք 30
Աւելեաց	5, 6		Աւելեաց	5 Իլուլ 29

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՅ.	Ըստ Տօնացուցին Հայոց
ՀԿՅ.	Ըստ Տօնացուցին Հռով. Հայոց
ԲՅ.	Բողոքականաց
ՅՅ.	Յունաց
Լ. կամ ԼԴ.	Լատինաց
Տ. կամ ՏՃ.	Տանկաց
ՀԲ.	Հրէից
Օ.	Օր ամսոյն
Գ.	Գասթր
Խ.	Խրտէլէզ
Տօժ.	Ըստ տօնարին Հայոց
Յայ-ժ.	Ըստ յայտնաւորաց
Ա.	Ազարիայի
†	Տօն կամ Տերութեան օր
○	Արեգակն
⊙ Մն. Լս.	Ծնունդ լուսնի
⊙ Առ. Քո.	Առաջին փառորդ լուսնի
⊙ Լր. Լս.	Լրումն լուսնի
⊙ Վր. Քո.	Վերջին փառորդ լուսնի
Ծ. Ա.	Ծագումն արեւու
Կ. Օ.	Կէս օր եւ կէս զիշեր
Յ. Տ.	Երկայնութիւն տարբերեան

ԱՂԻԻՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ
ԱԻՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒՍՐ			ԱՊՐԻԼ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	14.23	7.47	9.37	1	10.39	5.27	43.21
7	14.44	7.43	9.46	7	10.24	5.20	43.36
13	14.3	7.7	9.57	13	10.8	5.12	43.52
19	13.51	7.	10.9	19	9.54	5.3	44.6
25	13.38	6.53	10.22	25	9.40	4.56	44.20

ՓԵՏՐՎԱՐ			ՄԱՅԻՍ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	13.21	6.44	10.39	1	9.28	4.50	44.32
7	13.6	6.36	10.54	7	9.16	4.43	44.44
13	12.50	6.28	11.10	13	9.6	4.39	44.54
19	12.35	6.19	11.25	19	8.58	4.35	45.2
25	12.19	6.12	11.41	25	8.51	4.31	45.9

ՄԱՐՏ			ՅՈՒՆԻՍ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	12.8	6.7	11.52	1	8.46	4.29	45.14
7	11.51	5.58	12.9	7	8.44	4.27	45.16
13	11.30	5.51	12.30	13	8.44	4.27	45.16
19	11.14	5.44	12.46	19	8.47	4.30	45.13
25	10.58	5.36	13.2	25	8.51	4.32	45.9

ԱՂԻԻՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ
ԱԻՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ			ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	8.58	4.33	15.2	1	12.37	6.23	44.23
7	9.6	4.38	14.54	7	12.53	6.30	44.7
13	9.16	4.43	14.44	13	13.9	6.38	44.51
19	9.28	4.49	14.32	19	13.24	6.46	44.36
25	9.40	4.55	14.20	25	13.38	6.54	44.22

ՕԳՈՍՏՈՍ			ՆՈՅԵՄԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	9.56	5.3	14.4	1	13.53	7.4	44.7
7	10.11	5.12	13.49	7	14.5	7.8	44.55
13	10.26	5.18	13.34	13	14.16	7.13	44.44
19	10.42	5.36	13.18	19	14.25	7.17	44.35
25	10.58	5.33	13.2	25	14.32	7.21	44.28

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ			ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	11.47	5.43	12.43	1	14.39	7.23	44.21
7	11.33	5.51	12.27	7	14.39	7.25	44.21
13	11.49	5.59	12.11	13	14.39	7.25	44.21
19	12.5	6.7	11.55	19	14.36	7.24	44.24
25	12.21	6.45	11.39	25	14.32	7.20	44.28

— Ո՞վ լուսափայլ արեզին
ձառագայթներ է տուած,
Եւ անթափանց գիշերին
Լուսին, աստղեր թանկագին.

— Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

— Անհուն երկնից կապոյտ գոյն,
Եւ խոտին ո՞վ է արւած
Այն կանանչն ուր իբր ի բոյն
Յօղերն հանգչիլ գան այգուն.

— Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

— Ո՞վ հոտաւէտ պուրակին
Շուք, և թռչնոյն է տըւած
Այն փետուրներն փափկագին
Որովք սլանայ նա յերկին.

— Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

Ո՞վ աշխարհիս մինչև ցարդ
Ամէն պիտոյքն է արւած,
Մերկ դաշտաց իսկ, իբրև զարդ
Տալով շուշան, յասմիկ, վարդ.

— Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Ո՞վ զրեզ գըզուող բարի մօր
Այն վեճ գորովն է տըւած,
Որով վըրադ, աճէն օր
Կը զուրգուրայ սիրով նոր.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Ո՞վ քաղցրահամ, գեղունակ
Քեզ պըտուզներ է տըւած,
Եւ այն ճաշն օր շարունակ
Լընու փորրիկ բո պընակ.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Երբ մի տղայ քաղցրադէմ,
Աչերն ի վեր ամբարձած,
Ըսէ աղօթք մ'երկնածեմ
Ո՞վ կը լսէ զայն, ըսեմ —

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Երբ սուրբ սիրով, ջինջ մտքով,
Քիշերն երթաս պատրաստուած
Մահիճից հանգչիլ անխըռով,
Ո՞վ կը հսկէ զխտուղ բով.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

Պ. ՓԱՆՈՍՅԱՆ

Լատինացոց
Օր ամսոյ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեակունիսի սսնի

14 1 ԵՇ. — 25. Գ. օր պահսոց Մննդ 67 78

եան և ԿԱՂԱՆԴ: Տարե
մուտ 1904 նահանջ թուս-
կանին Քրիստոսի: — Հ47
Ը. օր Մննդեան, և ԿԱ-
ՂԱՆԴ, և տօն Տնօրէնու-
թեան Քրիստոսի. և ս Յ27
սրոց և Յէշտի Բարդի
հարդեղի: — Տօմ. Բա-
ղդոցի ԻԿ, Յայմ. Բաղդոցի
ԻԿ, Ա. Արամայ ժէ: —
Լր. Յանուար 14: — ՏՃ.
Մէլէլ 26, և Գուշի 68: —
Հր. Թէթի 26:

15 2 ԵՇ. — 25. Գ. օր պահսոց 67 79

Մննդեան և ԿԱՂԱՆԴ

16 3 ԵՇ. — 25. և 25. Սրբոց 67 80

Բարդի հարդեղի և

3985
37982

եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն և Աեղբատարաբ Հռովմոյ Հայրապետին և արբայ Եփրեմի Խուրին Ասորոյ

17 4

✠ ԿԵՐ. — ՀՅ. Է. Յիսն. և Չ. օր պահոց Ծննդեան: — ՀՀՅ. Է. Յիսնակաց: — ԼԳ. Տօն անուան Յիսուսի, և Անտոնի բբբայի:

Գ Կ

18 5

ԲՇ. — ՀՅ. Ճրագարոյց Ծննդ. և Մկրտութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: — ՀՀՅ Ճրագարոյց Յայտնութեան. Եւս Յն: Տօմ. Արաց, օր 30: — ՏՃ. Չիւրտի, օր 30: — ՀԴ. Սեբեթ, օր 30:

Կ Կ

● Ծն. Լս. Ժ. 00, ր. 36. Չիւնարի Ծողմուք:

19 6

ԳՇ. — ՀՅ՛ Տօն Ծննդեան և Մկրտութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Աւտիբ Էռլթ օր անսիջոց: — ՀՀՅ՛ Յայտնութիւն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւս Յն: — ԲՅ՛ Ծնունդ Տեառն:

Կ Կ

20 7

ԳՇ. — ՀՅ՛ Ի. օր Ծննդեան: Յիշատակ մեռելոց: — ՀՀՅ.

Կ Կ

Բ օր Յայտնութեան: — Յն՛ Յազմանու Կարողութիւն: — ՀՀՅ. Գ. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Գ. օր Յայտնութեան: Յայտ Արաց, օր 30: — ԼԳ. Ագնիւտի Կարգ:

21 8

Տար. Ծննդ. Օսկար Բ. Թագ. Շուեա-Նորվեկիոյ, 1829.

● Ի Չիսնսի Ժ. 19, ր. 45. ՏՃ. Պարտի Տեղ:

Կ Կ

22 9

ԱԵՐ. — ՀՅ Գ. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ Գ. օր Յայտնութեան: Պահջ:

Կ Կ

23 10

ԵՐ. — ՀՅ. Ե. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Ե. օր Յայտնութեան:

Կ Կ

Տար. Գան. Էտուարտ Է. Թագ. Անգլիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի: 1901:

24 11

✠ ԿԵՐ. — ՀՅ. Չ օր Ծննդ: — ՀՀՅ. Չ օր Յայտնութ:

Կ Կ

25 12

ԲՇ. — ՀՅ. Է. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Է. օր Յայտնութ:

Կ Կ

26 13

ԳՇ. — ՀՅ՛ Ը. օր Ծննդեան և տօն Անուանակոչութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: — ՀՀՅ. Ը. օր Յայտնութ:

Կ Կ

և շորերտասան զինու-
րացն: — Լր. Տոր-Բեայ
!---

7 25 * ԿԻՐ. — Հց. Բ. զկնի Ծննդ: 51 95

Հարսնիտ: — Հհց. Բ. զկնի
Յայտնութեան: — Յն. Գրե-
գորի Ատուանաբանի:

8 26 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 55 95

Ատովմանց զօրավարաց:

Շ Վր. Բն. Ժ. 18, ր. 23.
Յ արտ և անձրի:

9 27 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 55 95

Սուքիասանց զկայից: —
Յն. Փոխարքս-Բեան Նիխորաց
Յաճաննու Ութիբերանի:

10 28 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահջ: 55 90

11 29 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 50 97

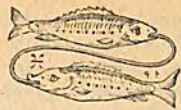
Ոսկեանց քահանայից —
Յն. Գարչ Նիխորաց Եգն-
տիտի հարադերի:

12 30 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահջ: 57 97

— Յն. Ժ Հարադերացն Բարդի,
Գրեգորի և Յաճաննու Ու-
թիբերանի:

13 31 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Ի- 57 98

սասնակայ Պարթևի Հայոց
Հայրապետի: — Յն. Յե-
լատի Ժրե-Երց:

ՓԵՏՐՈՒՄ

ՕՐ 29

ՏՃ. Շուպար

14 1 * ԿԻՐ. — Հց. Գ. զկնի Ծննդ: 58 99

Հարսնիտ: — Հհց. Գ. զկնի
Յայտնութեան: — Լր.
Բան բարեխորտ:

15 2 ԲԵ. — Հց. Սրբոցն Մարկոսի 59 100

Եպիսկոպոսին, Պիոնի քա-
հանային, Կիւրղի և Բե-
նիամիների սարկաւազացն,
և զկայիցն Աբղիմեոսի,
Որմիգանայ և Սայենի: —
Հց. Ժ Տեառնընդառաջ. և ս
Յն. Ժ. որոց և նա-տարիտ Ե
յայտ եօթնի:

16 3 ԳԵ. — Հց. Սրբոց Ղեւոնդ- 50 101

եանց քահանայից. և և
Հհց. որոց և Պիոնի քահա-
նային և Մարկոսի Սրե-

Թուայ եպիսկոպոսին, և
Կիւրղի սարկաւազին, և
Արդաւի եպիսկոպոսին, և
Որմզգանայ և Սայեհի և
Բենիամինի սարկաւազին:

● Թև. Լս. Ժ. 19, ր. 22:
Անձրևաբեր հովուներ:

17 4 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահչբ. 1 1 5
Soul. Մեհեկան, որ 30: —
Լ. Դ. Օրմիւրայ: Տճ. Ձեռնէճէ,
որ 30: — Հր. Արար, որ 29:

18 5 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոց 5 1 5
Վարդանանց, և հազար
երեսուն և վեց վկայից: Օր
մեռելոց:

19 6 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահչբ. 5 1 5
20 7 ՇԲ. — Հց. և Հհց. Կոստան- 5 1 0
դնուպոլսոյ, Սուրբ Ժողովոյն
հարիւր և յիսուն հարյուր
պետացն: Յայտմ. Մեհե-
կան, որ 30: — Տճ. ձեռնէճէ
եկեղղեհաւ, որ էջնէլայ
Վերջութեան արեւմտայ:

● Ի Զուկն Ժ. 9, ր. 38:
Տճ. Պուրճի Հուր:

21 8 Խ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. Բուն 0 1 7
Բարեկենդան, և և Յն արոյ

և երեսնութարորոսայ Կոյնց,
22 9 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Ա. որ մեծ 7 1 7
պահոց:

23 10 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Բ. որ մեծ 7 1 8
պահոց: — Յն. Ղարաւմ-
դոսէ Ժահանջին: — Հր. Կ-
հար շտ Ժան Ժահանջն
Մալեթի:

24 11 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Գ. որ մեծ 8 1 9
պահոց: — Յն. Գլուսայ ե-
ղիւսոյսին: — Լ. Դ. Մ-
րութայ արեւելայ:

● Ան. Բն. Ժ. 19, ր. 18:
Պարզ և ցուրտ:

25 12 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Դ. որ մեծ 9 1 1
պահոց: — Տճ. Արթիկի:

26 13 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Ե. որ մեծ 1 0 1 1 1
պահոց: — Տճ. Գորդան
դարմա, որ 4:

27 14 ՇԲ. — Հց. և Հհց. Տեանընդառաջ 1 1 1 1 5
— Հհց. Չ. որ մեծ պահոց:
— Յն. Թեարբոսէ շոր-
բն: — Տճ. ձեռնէճէ անի
ող, որ էջնէլայ Վերջութեան
արեւմտայ էջնայ:

28 15 Խ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. Բ. 15 1 1 5
Բառասնբոց պահոց:

29 16 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Ը. որ մեծ 15 1 1 5

պահոց: — Հբ. Թոմ է—ն
Երեւոյ:

1 17

ԳԵ. — Հց. և Հհց. Թ. օր մեծ
պահոց: — Լր. Մորտ: — Հբ.
Փարիզ, քն յէլ—տակ Երեւ-
ոյ. Շէտեր պայտհը, օր 2:

12

110

2 18

ԳԵ. — Հց. և Հհց. Ժ. օր մեծ
պահոց:

10

117

Ⓜ Եկեղն Լր. Լու. Ժ. 10, ր. 46.
Ամպամած և խոնաւ:

3 19

ԵԵ. — Հց. և Հհց. ԺԱ. օր
մեծ պահոց:

17

117

4 20

ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. ԺԲ. օր
մեծ պահոց:

17

118

5 21

ԵԲ. — Հց. և Հհց. ԺԳ. օր
մեծ պահոց: Եւ արբոցն
Կիւրղի Երուսաղիմայ Հայ
րապետին, և միւս Կիւրղի
եպիսկոպոսին և մօր շորս
Աննայի: — Յն. Տէրութեան
և Երարութեան զքնա—որոյն:
— Տճ. ձէ՛րէ՛ի սուլե— ֆի—լ
բէ—րաւ. օր էլանելայ ջէր-
մութեան արեւս ի հոշն:

18

119

6 22

✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. ԺԴ. օր
մեծ պահոց: Եւ Գ. քա-
ւասնորդաց պահոց: Անա-
ռակին:

19

120

4

0

7 23

ԵԵ. — Հց. և Հհց. ԺԵ. օր
մեծ պահոց: — Լր. Թուէ
հայէ Ալ—բանայոյն:

25

121

8 24

ԳԵ. — Հց. և Հհց. ԺԶ. օր
մեծ պահոց: — Յն. Գէտ
գիւրջ Յովաննա Կրա-
ղեորն:

24

122

9 25

ԳԵ. — Հց. և Հհց. ԺԷ. օր
մեծ պահոց: — Յն. Գրե-
գորի աղա—բանքն:

25

123

Ⓞ Կր. Բն. Ժ. 8, ր. 50.
Խառն հողմուեր:

10 26

ԵԵ. — Հց. և Հհց. ԺԸ. օր
մեծ պահոց: — Տճ. Էլէկէ
դերտ է—լ սո—ւ. «Էդի
յրարն պարսաւնց օր րէ-
եօնը րէ— Եւ սբ ֆէլեր: Հէ-
սեան ֆարսաւսաւ:

26

124

11 27

ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. ԺԹ. օր
մեծ պահոց:

27

125

12 28

ԵԲ. — Հց. Ի. օր մեծ պահոց:
Եւ Յովհաննու Երուսաղի-
մայ Հայրապետին. և Հայ-
րապետացն Յովհաննու Ի-
մաստասիրին Օձնեցւոյ,
Յովհաննու Որոտնեցւոյն և
Գրիգորի Տաթևացւոյն
— Հհց. Յովհաննու Երու-

28

126

սաղիմայ հայրապետին.

13 29

✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր
ձեծ պահոց: Եւ Գ. քառաս-
նորդաց պահոց: Տնտեսին.

ԿԴ 135

ՄԱՐՏ

ՕՐ 31

ՏՃ. Մարթ

14

1

ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԲ. օր
ձեծ պահոց: ՏՃ. Տարե-
տար 135. Եւրոպայի Բա-
նիսին:

ԿԵ 138

15

2

ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր
ձեծ պահոց:

ԿԶ 139

16

3

ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր
ձեծ պահոց: Միջին: —
ՏՃ. Ախրա դերտ Եւ Գ. Եւ
Եւրոպայի պահոց:

ԿԷ 140

17

4

ՅԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր
ձեծ պահոց: — Հր. Նիսին,
օր 30. Եւ Գ. Եւրոպայի
Եւր Ս. Գրոց:

ԿԸ 141

● ԵՆ. Զատիկ Լու ժ. 13, ր. 20.
Մերք պարզ և մերք ամ-
պամած:

18

5

ՈՐԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր
ձեծ պահոց: ՏՃ. Արեգ,
օր 30: — Լր. Գործերէ
հրէլու-իսղեդին: ՏՃ. Մա-
հարեմ, օր 30 և Գրեմա-
1355 հիշքերէ Բա-նիսին:

142

19

6

ՅԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր
ձեծ պահոց: Եւ սրբոց քա-
ռասնից մանկանցն Սերաս-
տիոյ: — Լր. Յուդեոյ
արտաշատի:

143

2

20

7

✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր
ձեծ պահոց: Եւ Ե. քա-
ռասնորդաց պահոց: Գա-
տաւորին: — Յն. Գիւր-
նիսարայ Յուդեոյ Կար-
դեդին: — ՏՃ. Ախրա Եւ
Եւր. Եւրոպայի պահոց
Եւրոպայի Եւրոպայի:

144

21

8

ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԹ. օր
ձեծ պահոց: Յայտ. Արեգ:

145

օր 30: — Լր. Բեռեքիքոսի
աբբային. — Գարնանամար
և հասարակած. լինի որի-
քէ լինի հասարակ. — Տճ. Ի-
բեքոսը բեպիէ: — Պարտից,
Նեմրուզ, նոր օր արտայակն
և պայրմի:

⊙ Ի խոյն ժ. 8, ր. 37:

Տճ. Պուրճի Համալը

22 9 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Լ. օր մեծ
պահոց: — Յնի քարասան
մակնցն:

23 10 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԱ. օր
մեծ պահոց:

24 11 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԲ. օր
մեծ պահոց:

25 12 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. ԼԳ. օր
մեծ պահոց: — Լր. Ան-
րասն:

⊙ Ան. Գն. ժ. 5, ր. 10:

Պարզ օր:

26 13 ՇՐ. — Հցի և Հհց. ԼԴ. օր մեծ
պահոց: Եւ սրբոյն Գրի
գորի Լուսաւորչին մնան
ի վերայն:

3 27 14 ✠ ԱՐ. — Հց. և Հհց. ԼԵ. օր
մեծ պահոց: Եւ Զ. քառաս-

նորաց պահ: Գալստեան:
— Լր. Մարտի 1: — Տճ.
Աւարե Կնի:

28 15 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԶ. օր
մեծ պահոց: — Հր. Ապիպ
գարնանամար:

29 16 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԷ. օր
մեծ պահոց: Ա. Աւելեաց,
օր 5:

30 17 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԸ. օր
մեծ պահոց:

31 18 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԹ. օր
մեծ պահոց: — Յն. Կերդի
երասարկեայ հայրապետին
— Հր. Պատի, Խանարան
պայրմե, օր 8:

⊙ Աւագ Լր. Լս. ժ. 20, ր. 12:

Փոփոխական օր:

1 19 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Խ. օր
մեծ պահոց: — Լր. Ապրիլ:

2 20 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Յիշատակ
յարու թեանն Ղազարու:

3 21 ✠ ԱՐ. — Հց. և Հհց. Մաղ
կազարպի Ա. Շամն, օր 30:
Եւ տարեմուտ ՄԶԹ. = 289
փոքր թուականին Ջուզա-
յեցւոց և գարնանամուտ
ըստ հին սամարին: — Յն.

Լ	0	32	ՄԱՐՏ	Տ	Գ
4	22		Ծագողաբեր: — Լր. Չարդի: ԲԵ. — Հց. և Հհց. Աւագ Էր- կուշարթի: — Լր. Բ. օր Չարդի: — Ըստ հին տոմարին այսօր է աւագ լրումն լումնի:	18	129
5	23		ԲԵ. — Հց. և Հհց. Աւագ Էրկըշարթի: Յիշատակ տանն կուսանաց: — Լր. Վեհայեանքի Ֆերերեան:	19	100
6	24		ԲԵ. — Հց. և Հհց. Աւագ չո- րեքշարթի:	20	101
7	25		ԵՇ. — Հցի Աւագ հինգշար- թի: Յիշատակ Ոսկալուա- յի. Եւս Հհցի որոց և Աւե- տու մե Սր. Աստուածածնի. Եւս Յի:	21	102
8	26		ՈՒՐ — Հց. և Հհց. Աւագ ուրբաթ: Յիշատակ Չար- շարանաց և Թաղման. — Յն. Տէն աշխարհ Էրկուշի լուրց:	22	103
9	27		ՇԲ. — Հց. և Հհց. Աւագ շա- բաթ: Ճրագալոյց Չատկի. Տար. ծննդ. Լեօքուր Բ. քաղ. Պեղծիգայի. 1835.	23	104
10	28		✠ ԿԻՐ. — Հց. և Հհց. և Բց. ՉԱՏԻԿ: Յարութիւն Տեառն Յիսուսի Բրիտանոսի. Եւս	24	105

Լ	0	ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ	33	Տ	Գ
11	29		Յն. : Հց. և Հհց Ուտիք է շարունակ մինչև Համբար- ձուժ, իսկ Յունաց մինչև Նոր Կիրակէ:	25	107
12	30		ԲԵ. — Հցի և Հհցի Գ. օր օր Չատկի: Օր մեռելոց: — Հ. Ծոժ Էւս Էւս Էւս Յիսուս:	26	108
13	31		ԲԵ. — Հց. և Հհց. Գ օր Չատկի:	27	109
13	31		ԲԵ. — Հց. և Հհց. Գ օր Չատկի:	28	108

Ա Պ Ր Ի Լ

ՕՐ 30

ՏՃ. Նիսան

- 14 1 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Ե օր 58 109
 Զատիկի, Ի + ուղտի էն և է
 քի-ըրէ-տօն է-ն-ը-տօրէէէ
- 15 2 ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր 59 17.
 Զատիկի, — Յն+ Տօն Պ-ւէքե
 -յ-ը-յէ:
- 16 3 ՇՌ. — Հյ և Հհյ. Է. օր 60 171
 Զատիկի, Եւ զլիստուսն
 Յովհաննու Մկրտչին: —
 Հր. Եւ, օր 29.
 ● Ծն. Լւ. ժ. 5, ր. 3:
 Պարզ օր:
- 17 4 ✠ ՎԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր 61 175
 Զատիկի, Նոր կէ-ր-իէ:
 Տօմ. Ահեկան, օր 30: —
 Յն Թ-է-յէ-ը-տօն-ի-ն: —
 ՏՃ. Սէֆէր, օր 29.

2

- 18 5 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ Թ. օր 62 177
 Յինանց:
- 19 6 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Ժ օր 63 178
 Յինանց:
- 20 7 ԴԵ. — Հյ+ Ժ.Ա. օր Յինանց:
 Եւ Աւետուսն Սր Աստ
 ուածածնի, — Հհյ. Ժ.Ա.
 օր Յինանց, Յայտմ. Ահե-
 կան, օր 30:
 ○ Ի Յուլի ժ. 19, ր. 45:
 ՏՃ. Պուրհի Սկզբ:
- 21 8 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԺԲ. օր 64 179
 Յինանց:
 Տար. ծննդ. կարող քազ.
 Թումանիոյ, 1839:
- 22 9 ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԺԳ. օր 65 179
 Յինանց:
- 23 10 ՇՌ. — Հյ. և Հհյ. ԺԴ. օր 66 178
 Յինանց: — Լ. Ե. Գէ-ր-ի:
- 24 11 ✠ ՎԵՐ. — Հյ և Հհյ. Գ. օր 67 179
 կիւրակէ. և Ժ.Ն. օր Յի-
 նանց: Աշխարհամարան
 կիւրակէ: կան-ը կէ-ր-իէ:
- 25 12 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԶ օր 68 179

3

Յինանց: — Լր. Մարտի-
տեղաբանչին. Էլանին է Բա-
ժօր ամենայն եկեղեցիք նշան:
— Հր. Մոս Էսան Բահանան
Հեղեյ և գերսն-բեան Գ-
դանիին:

26 13 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԺԷ. օր 11 171
Յինանց:

27 14 ԳԾ — Հյ. և Հհյ. ԺԸ. օր 11 175
Յինանց: Անխարտէւ — Տճ.
Չոյլը քորսնանուլ:

28 15 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԺԹ. օր 15 175
Յինանց:

29 16 ԽԲ. — Հյ. և Հհյ. Ի. օր ՅԻ- 15 172
նանց: — Հր. Բ. Խմաբանուլ

30 17 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր 12 170
Յինանց:

● Լր. Լս. յ. 5, ր. 31.
Բարեխառն եղանակ:

1 18 Խ ԿԻԲ. — Հյ. և Հհյ. Գ. 10 177
Կիւրակէ. և ԻԲ. օր ՅԻ-
նանց: Կարգը Կերտի: —
Լր. Մայն, և քան աստե-
լոյն Փիլիպոսի և Յիւսէպ:

2 19 ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր 17 177
Յինանց:

3 20 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր 17 178
Յինանց: Ա. Աղամ, օր 30:

— Լր. Գիտ Էսու: — Հր.
Լուսնա-ճր:

4 21 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր 18 179
Յինանց: — Յնք Կերտի-
տիտի:

5 22 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր 19 180
Յինանց:

6 23 ԽԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր 5 1
Յինանց: — Յնք ՍԲ. Գերգի:
— Տճ Խըրտիլէւ:

7 24 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր 5 1
Յինանց:

© Լր. Բն. յ. 18, ր. 35.
Ախորձեղի աուրք:

8 25 Խ ԿԻԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. 5 5
Կիւրակէ. և ԻԹ. օր ՅԻ
նանց: Եւ ասն Երեւման
Սր. Խաչին: — Յն. Մարտի-
տեղաբանչին:

9 26 ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր 5 5
Յինանց:

10 27 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր 5 5
Յինանց: — Յն. Շմանի
արտանիւն Գրտառի:

11 28 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր 5 5
Յինանց

12 29 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր ՅԻ- 5 5
նանց: — Լր. Հմբարչումս:

13 30

ՈՒՐ. — Հո. և Հոյ. ԼԳ. օր ԿՎ Ա
Յինանց: — Յն. Յ-ի-Բ-յ
—-+է-ըն է-գ-օրն Յ-ի-ն-ն-ս-
—-է-ր-բ-ան-լին:

Մ Ա Յ Ի Ս

ՕՐ 31

ՏՃ. Մայրս

14 1

ՇԵ. — Հո. և Հոյ. ԼԵ. օր ԿԱ Ա
Յինանց: — Յն. Ն-բ-ի-Գ-յ
Ի-ր-ի-ր-ի-ն:

15 2

Ք ՎԵՐ. — Հո. և Հոյ. Զ. օր ԿԳ Ա
Կիւրակէ: և և ԼԶ. օր ՅԻ-
նանց: — Յն. Գ-ի-ր-ն-լ-ի-ս-
-ը-յ Ա-ի-ն-ն-ի-ն-ը-ր-ող-ի-ր-ի-ն:
— Հր. Ս-ի-ն-ն, օր 30:

© Ծն. Լս. ժ. 17. ր. 36:

Բարխառն օր:

16 3

ՔԵ. — Հո. և Հոյ. ԼԵ. օր Վ Վ
Յինանց: — ՏՃ. Բ-ի-դ-ի-ւ-ի-ւ-
ի-ւ, օր 30:

17 4

ԳՇ. — Հո. և Հոյ. ԼԸ. օր Կ Վ
Յինանց: Տճ՝ Մարերի,
օր 30:

Տար. ծննդ. և գան. Ալիօսս
ԺԳ. քաղ. Սպանիոյ, 1886:

18 5

ԳՇ. — Հո. և Հոյ. ԼԹ. օր Կ Վ
Յինանց:

19 6

ՆՇ. — Հոյ և Հոյ Կ Համբար-
ձուձն Գրիստոսի: Վ-ի-ճ-ի-
Ն. և Յ-ի-ն:

Տար. ծննդ. Նիքոլա Բ!
Կայսեր Ռուսաց: 1869:

20 7

ՈՒՐ. — Հո. և Հոյ ԽԱ. օր օ Վ
Յինանց: Պահք: Յայսճ.
Մարերի, օր 30: — Հր.
Ս-ի-լ-ի-ն Կ-ի-Ն-դ-ի-ն-ը-ր-ի-ն,
Կ-ի-ն-ը-ր-ի-ն, օր 2:

21 8

ՇԵ. — Հո. և Հոյ. ԽԲ. օր ՅԻ-
նանց: — Յն Կ-ի-ն-ն-ն-
—-է-ր-բ-ան-լին:

© յերկառն ժ. 14. ր. 4:

ՏՃ. Պուրնի ձեզգոս:

22 9

Ք ՎԵՐ. — Հո. և Հոյ. Կ. օր Կ Վ

L	0	40	ԱՍՅԻՍ	S	Խ
			Կիւրակէ : Եւ երկրորդ Ծաղկազարդ : — Յն. Եւ-յ- Ե-յ Ժորժորէն : — Լ. Դ. Հ- Գէճ-Լ-Կ :		
			Յ Առ. Բռ. Ժ. 16, ր. 50 :		
			Պարզ օր :		
23	10	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԳ. օր	Յինանց :	Ա	ՎԱ
			Տար. գահ. Կարօլ բազ. Ռումանիոյ, 1866		
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԵ. օր	Յինանց :	Գ	ՎԳ
25	12	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԶ. օր	Յինանց : Պահճբ :	Վ	ԵՎ
26	13	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԷ. օր	Յինանց : Երկնային զիճակ. Ի յիշատակ զիճակաւ ընտ- րու թեան Մատթեոսյ ա ռաքելոյն :	ՎՎ	ԵՎՎ
27	14	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԽԸ. օր	Յինանց : Պահճբ : — Տճ. Մէլ-Լ-Կ :	ՎԵ	ԵՎԵ
			Տար. բազաղր. Նիքօլա Բ. Կայսեր Ռուսաց, 1897 :		
28	15	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԽԹ. օր	Յինանց :	ՎԶ	ԵՎԶ

L	0	ԲԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ	41	0	Խ
29	16	Ք ՎՐ. — Հյ. և Հհյ. Հո- գեգալտեան : (Պէնտէկոս- տէ) : Եւս Յն. Բարեկենդան եղիական պահոց : — Լ. Դ. Տն Ս. Ժնանորբ Երբ-Եր- թեան :		ՎԷ	ԵՎԷ
			Յ Լ. Լու. Ժ. 15, ր. 23 :		
			Պարզ և ջերմ :		
30	17	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր Հո- գեգալտեան : Պահճբ :		ՎՈ	ԵՎՈ
			Յն. Ուրի + Էյ-յ-ճ Եօթնիկ :		
31	18	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր Հո- գեգալտեան : Պահճբ :		ՎԴ	ԵՎԴ
1	19	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր Հո- գեգալտեան : Պահճբ : — Լ. Դ. Յն-Էն :		ՎԵ	ԵՎԵ
2	20	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր Հո- գեգալտեան : Պահճբ : Լ. Երաթ, օր 30 : — Լ. Դ. Տն Հալ-Երթ-Թեան. Կիւ-Լ Բ- ն-յ-Երբ :		ՎԸ	ԵՎԸ
3	21	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր Հողեգալտեան : Պահճբ : — Յն. Կոտորէն-Երթ-Է Հե- ղեանց :		ՎԹ	ԵՎԹ
4	22	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր Հո- գեգալտեան :		ԵՐ	ԵՎԵ
5	23	Ք ՎՐ. — Հյ. Ա. Կիւրակէ յարու թեան, և յիշատակ		ԵՎ	ԵՎՎ

եղիայի մարդարէին : —
 Հնչ. Բ. օր Հոգեգալստեան :
 Եւ տօն Ամենասուրբ Երրոր-
 դութեան : Առաջին Պատ-
 հարանէ + իննն : — Յն Բա-
 բելիքան առաւելոյ :

6 24 ԲՇ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոց կու- 55 55
 սանացն Հաիփոթեանց : Ե-
 ւ արեւ :

Տար. զահ. Եօրկիոս Ա. բագ.
 Յունաստանի : 1863 :

Ք Վր. Բռ. Ժ. 12, ր. 15 :

Ախորձկի ատուրք :

7 25 ԳՇ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոց կու- 55 55
 սանացն Գոյիանեանց :

8 26 ԳՇ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք : 54 54

Տար. բագաղբ. Ֆրանս-Եօզեֆ
 կայսեր Աւստրիոյ : 1867 :

9 27 ԵՇ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոցն 50 50
 Յովհաննու կարապետին,
 և Աթանազիւնեայ եպիս-
 կոսոսին :

10 28 ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք : — 57 57
 Լր. Տօն արքն Յեսուսի :

11 29 ՇԱ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոցն 57 57
 Փրիգորի Լուսաւորչին եւն
 ի վերապէն : — Լր. Բա-

նաբայ առաւելոյ :

12 30 ԻՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Բ. 58 58
 զկնի Հոգեգալստեան : Եւ
 տօն կաթուղիկէ եկեղեց
 շոյ կարգեալ ի արդոյ Լու-
 սաւորչէն յեւն ի վերապէն
 Հարանէ :

13 31 ԲՇ. — Հնչ. Սրբոց մանկանցն 59 59

Բեթղեհեմի, և Ակակիոսի
 վկային, Մովկիմայ քահա-
 նային և Կոզրատիոսի զե-
 նաւորին : — Հնչ. Մանկանցն
 Բեթղեհեմի, և Ակակիոսի
 վկային :

Յ ՈՒ Ն Ի Ս

ՕՐ 30

ՏՃ. Հագիրսևի

14	1	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց կուսանացն նուենեայ և Մանեայ. — Հբ. Թատաղ, օր 29: Տարեդարձ գան. Օրօն քաղ. Պավիերայի: 1886. ● Ծն. Լս. ժ. 3, ր. 26. Անձրեւարեր հողմ:	Գ.	Ն.
15	2	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: — Տճ. Ռեդի-Լ Թեբբ, օր 29: Տար. գան. Վիլիելմի Բ. կայսեր Գերմանիոյ: 1888.	Վ	ՆՎ
16	3	Ե.Տ. — Հյ. Սրբոց իշխանացն Սահակայ և Յովեփայ, և սրբոց վկայիցն՝ Սարգսի և	Ե	ՆԵ

		Բագսի: — Հհյ. Սարգսի և Բագսի Տօմ. Մարգաց, օր 30:		
17	4	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:	Ր	ՆԲ
18	5	ՇԲ. — Հյ. Սրբոցն մեծին ներսիսի հայրապետին և Խագայ եպիսկոպոսին: — Հհյ. Մովկիմայ քահանային և կողբատոսի զինաւորին:	Շ	ՆՇ
19	6	Ք ԿՐԻ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Հոգեգալութեան: Բարեկենդան Լուսաւորչի պահոց: Յայմ. Մարգաց, օր 30:	Ք	ՆՔ
20	7	ՐԵ. — Հյ. Պահք: Սրբոցն Եպիփանուս Կիպրացւոյն, Բարեկայ հայրապետին, և Երից աշակերտաց նորին: — Հհյ. Եպիփանուս Կիպրացւոյն: Յ Ան. Բն ժ. 21, ր. 24: Ախորժեկի աւուրք:	Ր	ՆՐ
21	8	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: Սրբոցն Կոստանդանոսի թագաւորին և մօր նորա Հեղինայ:	Գ	ՆԳ
22	9	Դ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: Ամառնամարտ և արեւորք:	Դ	ՆԴ

Իեցէիք զի յերեւելիս զիս զիս
կարգեալս, և զիս յերեւելիս
բնի: — Տճ. Յառաջ զայս:
Այնքն զայս զիս զիս զիս
նեղեալի:

Օ ի խնայակամն, ժ. 3, ր. 6:

Տճ. Պուրբի Սերբացն:

23 10 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 9 29

Թէոգիտանի Գաղատաց-
ւոյն, և Թալիլեայ բժշկին,
և Եօթն կուսանացն:

24 11 ՌԻՐ. — Հց. և Հհց. Պահճբ: 10 00

— Յն. Սրբոց զայս զիս
Բարբառեալս զիս զիս զիս
— Լր. Մնասնք Յազննն
Արարեալի:

25 12 ԵՐ. — Հց և Հհց Գիւտ 11 01

նշխարաց Սրբոյն Գրիգորի
Լուսաւորչին:

26 13 Ք ՎԻՐ. — Հց. և Հհց. Գ. 12 02

զինի Հոգեգալստեան: Հր-
անի է:

27 14 ԵՇ. — Հց Սրբոց վկայիցն Ան- 12 02

տանինասի, Թէոփիլոսի, Ա-
նիբատի և Փոտինասի. —
Հհց. Ներսեսի հայրապետին
և Ծաղայ եպիսկոպոսին:

28 15 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 12 02

Դանիէլի մարգարէին. և
Երից մանկանցն Սեղբա-
բայ, Միսաբայ և Արեգ-
նազովի:

Օ Յն. Լս. ժ. 2, ր. 38:

Ձերմագին օր:

29 16 ԳՇ. — Հց. և Հհց Պահճբ, — 10 00

Լր. Առատելոցն Պետրոսի և
Պողոսի:

30 17 ԵՇ. — Հց և Հհց. Սրբոց 17 07

Թարգմանչացն Սահակայ
և Մեսրոպայ, — Հր. Մոս-
լան առանն Երասուլեփ:

1 18 ՌԻՐ. — Հց և Հհց. Պահճբ, — 17 07

Լր. Յարի:

2 19 ԵՐ. — Հց. Սրբոցն Տրդատայ 18 08

և Աշիէն տիկնոջն և Խոս-
րովիդատոյն. — Հհց. Չա-
քարիայ մարգարէին, և
Ոնոփրիտի Սր. հօրն: Եւ
Եղիսէի մարգարէին: Ա.
Նախայ, օր 30: — Լր. Այ-
ցելոսիս Սբ. Առատ-
անի է:

3 20 Ք ՎԻՐ. — Հց. Ե. զինի Հա 19 09

գեգալստեան: Եւ գիւտ
տփոյ Սր. Աստուածածնի:
Հարատի է: — Հհց Ե. զինի

Հողեզ, Հարսնէի:
 4 21 ԲԵ — Հչ. Սրբոցն՝ Կալիստրատոսի, և քառասուն և ինն վկայիցն. և Ղուկիանոսի քահանային. — Հհչ. Սրբոյն Տրդատայ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովիդիսոյն:
 Տարեդարձ հաստատութեան Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայի: 1777:

5 22 ԳԵ. — Հչ. Սրբոյն Չարսիայ մարգարէին. — Հհչ. Արդւոց և Թոռանց սրբոյ Լուսաւորչին Արիստակեսի, Վրթանեսի, Յուսիանն, Գրեգորիսի և Գանիելի:

6 23 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: Ե վր. Բռ. Ժ. 5, ր. 10:

Տօրազին աւուրք:

7 24 ԵԵ. — Հչ. Սրբոյն Եղիսէի մարգարէին. — Հհչ. Ժնուհգ Յովհաննու Կարապետին:

Ե. ս Յէի:

8 25 ՈՒՐ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: Ը 3 7 2

9 26 ԵՐ. — Հչ. և Հհչ. Սրբոց երկոստան առաքելոցն՝ Քրիստոսի, և սրբոյն Պօղոսի

Երկրասաներորդ առաքելոյն:

10 27 Խ ԿՈՐ. Հչ. և Հհչ. Զ. զհնի Հողեզալտեան: Բարեկենդան Վարդավառի:

11 28 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Ա. օր պահոց Վարդավառի:

12 29 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Բ. օր պահոց Վարդ: — Յէի Առտեւոյ Պէրբոտի և Պօղոսի:

13 30 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պահոց Վարդավառի — Յէի Երեսուն առտեւոց: — Հր. Ս. Բ. օր 30:

ԵՆ. Լս Ժ. 11, ր. 45:

Ախորժիկի աւուրք:

Յ ՈՒ Լ Ի Ս

ՕՐ 31

ՏՃ. ԹԻՆԱՆՈՒՂ

- 14 1 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր պահոց Վարդավառի: — ՏՃ. ձեհադե-լ էէէէ:
- 15 2 ՈՒՐ. — Հց. Ե. օր պահոց Վարդավառի: — Հհց. Նոյն և գիւտ ափոյ Սբ. Աստուածածնի: Եւս Յնք:
- 16 3 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Յիշատակ տապանակին հնոյ և տօն նորոյս Սբ. Եկեղեցւոյ: Տօմ. Հրտոյց, օր 30: — Լր. Տօն հնարեցէց Սբ Աստուածածնի:
- 17 4 ✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց Վարդավառ:

- 18 5 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Բ. օր Վարդավառի: Օր մեռելոց:
- 19 6 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր Վարդավառի: Յայսմ. Հրտոյց, օր 30:
- 20 7 ԳՇ. — Հց. և Հհց Պահար: — Յն. Սբ. Եւս Յնք: Կէր-կէր: — Լր. Մարգարէոյ Կոն-ստանտինոսի: Յ Առ. Բռ. Ժ. 3, ր. 10: Ամսպահած և զերմ:
- 21 8 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոյն Ետրոյն մարգարէին: — Հր. Մոս Լուս գեր-բեռ և Կեր-մե Սբ. Եւս Յնք: Կոն-ստանտինոսի:
- 22 9 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահար: — Լր. Մարգարէ-Ստեփանոսի:
- 23 10 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Թաղէտի առաքելոյն և Սանդիսոյ կուսին: — Հհց. Նոյն և Նու շանոյ դատեր մեծին Վարդանայ:
- 24 11 ✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. Բ. զկնի Վարդավառի: Հր-

— ԲՆ. Ե-դի-Բայ
Ի-ԲՆ.

4

25 12

ԲՇ. — Հյ. Սրբոցն՝ Կիրարի-
անոսի եպիսկոպոսին, և քա-
ռասուռն և հինգ վկայիցն.
և սրբոց կուսանացն՝ Յուս-
տիանեայ, Եւփիմեայ և
Քրիստիանեայ, — Հհյ. Կիրար-
իանոսի եպիսկոպոսին, և
Յուստիանեայ կուսին, —
ԼԳ. Յ-Ի-Բայ, Ե-ԲՆ:

12 11

26 13

ԳԸ. — Հյ. Սրբոցն՝ Աթա-
նասիանեայ եպիսկոպոսին,
և տասն աշակերտացն և
հինգ վկայիցն. — Հհյ.
Սրբոց քառասուռն և հինգ
վկայիցն, և սրբոց կուսա-
նացն Եւփիմեայ և Քրիս-
տիանեայ, — ԼԳ. Աննայի ՏԵ
ՍԲ Ա-Բ-Բայ:

13 12

27 14

ԳԹ. — Հյ. և Հհյ ՊահՏբ:
⊕ ԼԳ. Լս. Ժ. 16, ր. 8:

14 12

Պարզ և զերմ:

28 15

ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Նա-
խահարցն՝ Ադամայ, Ս. Բե-
լի, Սեթայ, Ենոխայ, Ե-
նոփբայ, Նոյի, Մեքքիսե-
ղեկի, Աբրահամու, Իսա-

15 12

հակայ, Յակովբայ, Յովսե-
փայ, Մովսիսի, Ահարոնի,
Եղիազարու, Յեսուայ, Սա-
մուէլի, Սամիսոնի, Յեփ-
թայեայ, Բարակայ, Գե-
ղէոնի և այլոց սրբոց Նա-
խահարցն:

29 16

ՍԵ. — Հյ. և Հհյ. ՊահՏբ:
ԼԳ. Մ-Բ-Բայ: Ե-ԲՆ Ղ-
ԼԳ-Բ-Բայ:

16 10

30 17

ՇԲ. — Հյ. Սրբոց սրբւոց և
թառանց սրբայ Գրիգորի
Լուսաւորչին Արիստակի-
սի, Վրթանիսի, Յուսկանն,
Քրիզոստոսի և Դանիէլի: —
Հհյ. Սահակայ և Յովսե-
փայ: — ՅՆ. Մ-Բ-Բայ,
Ի-ԲՆ: — ՏՃ ԵՎԷԼԷ ԵՅԵՄԻ
Է-Լ Դ-Դ-Բայ, Ե-ԲՆ:

17 11

Տարեդարձ զան Վիգոր
Էմմանուէլ Գ. քաղաւորին
Իտալիոյ 1900:

31 18

Ճ ՍԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ.
զկնի Վարդ, Լ-Բ-Բայ:

18 11

1 19

ԲՇ. — Հյ. Սրբոց Սակարայեց-
ւոցն Եղիազարու քահա-
նային, և Շամուռեայ և
Եօթն սրբւոց Նորին:

19 11

Հնչ. Սրբոց ժբ. փոքր մարգարեիցն՝ Ովսեայ, Ամսվասայ, Միքիայ, Յովելեայ, Աբդիու, Նաուսայ, Ամբակումայ, Յովանու, Սոփոնիայ, Անգղեայ, Զարբրիայ և Մաղաբրիայ։ Ա. Ղամար, օր 30 : — 1 Է. Օգոստոս :

2 20

ԳԵ. — Հչ. Սրբոց երկուսան մարգարեիցն՝ Ովսեայ, Ամսվասայ, Միքիայ, Յովելեայ, Աբդիու, Նաուսայ, Ամբակումայ, Յովանու, Սոփոնիայ, Անգղեայ, Զարբրիայ և Մաղաբրիայ : — Հնչ. Աթանազիոսեայ եպիսկոպոսին և ասան աշակերտաց նորին, և Տինգ վարդիցն : Եւ սրբոց վկայիցն՝ Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի, Անիկտոսի և Փոսինոսի : — Յն. Եղեայ, Ժորգերեան :

5. 19

3 21

ԳԵ. — Հչ. և Հնչ. Պահար : 51 9.

4 22

ԻՇ. — Հչ. Սրբոցն Սոփիայ և երկից դատերացն՝ Պիատոսի, Ելպիսի և Ագապեայ : — Հնչ. Մակակայեցեացն Եղիաղարու քահանային, և

55 91

Շամունեսայ, և Եօթն սրբաց նորա : — Յն. Մարտիմոսեայ, և զիւր նիւրսն Փաւստոսայ, Եւրպիոսայ, Եւստատիոսայ, Եւստատիոսայ, Եւստատիոսայ : — 1 Է. Սրբոցն Կիլիկիայի : Շ Վր. Բն. ժ. 20, ր. 40 :

Պարզ օր :

5 23

ՈՒՐ. — Հչ. և Հնչ. Պահար : 55 95

6 24

ՇԲ. — Հչ. Սրբոցն Անտոնի ճգնաւորին : — Հնչ. Սոփիայ և երկից դատերացն՝ Պիատոսի, Ելպիսի և Ագապի, և Քրիստոսփորի վկային, և երկուց կանանցն՝ Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ : — 1 Է. Վարդապետ : — ՏՃ. Ալեքսէ եյեմէ Եւրոպայ :

55 95

55 95

7 25

ԳՐ. — Հչ. և Հնչ. Գ. զկնի վարդապետի : Հարունի : — Յն. Անայի Տեղ Սբ. Աստուծոցն :

50 92

8 26

ՐՇ. — Հչ. և Հնչ. Սրբոցն՝ Թէոդոսի թագաւորին և մանկանցն Եփեսոսի : — Յն. Սըրբոցն Պարտիւսայ :

57 90

9 27

ԳԵ. — Հչ. և Հնչ. Սրբոցն՝ Կիրակոսի և մօր նորա Յուդիտայ : — Յն. Պարտիւսայի Բնիկին :

57 97

Տար. բազադր. Եղուարդ է.

Թագ. Անգղիոյ, 1902:

- 10 28 զԵ. — Հո. և Հնո. Պահք, ԸՂ ԳԿ
- 11 29 ԵԵ. — Հո և Հնո. Սրբոցն՝ Վահանայ գողթնացւոյն, և սրբոցն՝ Գորգիտոսի, Պողիկտոսի և Գրիգորիտի, — ԼԳ ԸԳ ԳԼ
- 12 30 ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Պահք, — Ը. ԳԳ
- Յն. Շէղոյէ սրբելոյն: — Հր. Իլուլ, օր 29:
- Յն. Լս. Ժ. 5, ր. 45.
- Ձերմագին ատարք:
- 13 31 ԵՐ. — Հո. Սրբոց հայրապետացն՝ Աթանասի և Կիւրղի և Գրիգորի աստուածաբանին: Եւս Հնո. սրբոց և Վլասոյ եպիսկոպոսին և Անեսիմեայ աշակերտին Պողոսի: — Յն. Բարեխնդան Ս. Աստուածածնի: — Տճ. Ճէ՛՛նդէլ տէր, օր 29:

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. Աղուարդ

- 14 1 ՃԱՐԵ. — Հո. և Հնո. Ե. զգնի Վարդավառի: Հարածէ: — Յն. Սէրգէն պահոց Ս. Աստուածածնի: Ը Խ Կ
- 15 2 ԲԵ. — Հո. Սրբոցն՝ Եւգինեայ կուսին, և Տօրն Փիլիպպոսի, և յօրն Կղզեայ, և երկուց եղբարցն՝ Սերգեայ և Ապիտանի, և երկուց ներքինեացն: — Հնո. Սեղրեսարոսի հասկմայ հայրապետին և Կոստանդիանոսի Ը Խ Ը

Թագաւորին : Եւ Մարու-
թայի եպիսկոպոսին : Տօմ.
Աւելեաց , օր 5 : — ԼԿ.
Վերադարձն Սբ. Աստու-
ծանի :

16 3 ԳԵ. — Հչ. Սրբոցն՝ Տրիփսնի ,
Պարսամայ և Անսփրիտի
ճգնաւորացն , — Հհչ. Եւ-
զինեայ կուսին , և Տօր նորա
Փիլիպոսի , և մօր նորա
Կըզեայ , և երկուց եղ-
բարցն՝ Աերգեայ և Ապիտո-
նի , և երկուց ներքինեացն :
Եւ սրբոց վկայիցն՝ Եւզինե-
ոսի , Մակարիոսի , Վաղե-
րիոսի և Ակիւղասայ : — ԼԿ.
Ռոտոսի պաշտպանին է խն-
արացանի :

Հ 107

17 4 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏր :

Օ 102

18 5 ԵՇ. — Հչ. Սրբոցն՝ Եւզինեո-
սի , Մակարիոսի , Վաղերի-
ոսի , Կանդիւտոսի և Ակիւ-
ղասայ : — Հհչ. Կուսնե-
րիոսի հարեւրապետին , և
Շմաւոնի ազգականին Քը-
րիստոսի . և Պողիկարպոսի
Զմիւռանիոյ հայրապետին և
արեւելեան վկայից : Յայտմ.
Աւելեաց , օր 6 :

7 100

ՅԱն. Գն. Ժ. 41, ր. 20:
Ըստ առաջին քառորդին
Տար. ծննդ. Ֆրանձ-Եօզեֆ
Ա. Կայսեր Աւտրիոյ , 1830

19 6 ՌԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏր : —

V 107

Յն՝ Վերջաւոր :
20 7 ՇԵ. — Հչ. և Հհչ. Եփեսոսի Ս
Ժողովոյն երկերեւր հայրա-
պետացն . Տօմ. Նաւասարդ ,
օր 30 : Տարեմուտ ՏՅՂԷ =
4397 աօմարական Թուա-
կանին Հայոց :

A 107

21 8 ԶԿԵ. — Հչ. և Հհչ. Զ զկնի
Վարդավառի , Բարեկեն-
դան պահոց Սբ. Աստուա-
ծածնի :

9 108

22 9 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Ա. օր պա-
հոց Աստուածածնի :

10 109

23 10 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Բ օր պա-
հոց Աստուածածնի :

11 110

Թ Ի կոյսի , Ժ. 21, ր. 42 :
ՏՃ. Պոսեպի Սրեմպիւլի :

24 11 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պա-
հոց Աստուածածնի : Յայտմ.
Նաւասարդ , օր 30 : Տարե-
մուտ ՌՅՄԳ = 1354 բուճ
Թուականին Հայոց : — ԼԿ.

12 111

Լ	0	60	ՕԳՈՍՏԱՍ	S	Խ
			Բարեբաղնիքի արարչի անունով:		
25	12	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահաց Աստուածածնի:	12	112
26	13	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահաց Աստուածածնի:	12	112
			⊕ Լր. Լս. ժ. 8, ր. 9:		
			Պայծառ օր:		
27	14	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. Շողակաթ. բառակերպան արքայի Գրիգորի Լուսաարչի:	10	112
28	15	ՔԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Վերափոխումն Սր. Աստուածածնի և Եւ Յւ. — Լր. Օգոստոսի անունով:	17	110
29	16	ՔՇ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր Վերափոխումն Սր. Դեռեղոյ: — Լր. Գլխարկի Յուզանի: Սիրտի:	17	117
30	17	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր Վերափոխումն: — Լր. Ուղարկի:	18	117
31	18	ԴՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր Վերափոխումն, Պահջբ. Ա. Նաղար, օր 30:	19	118
1	19	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր Վերափոխումն: — Լր. Սեպտեմբերի:	19	119

Լ	0	ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԱԽԸՐ	61	S	Խ
			Տար. գահ. Օգոստափառ.		
			Սուրբան ԱՊՏԻԼ ԼԱՄԻՏ Բ.		
			Կայսեր Թուրքիոյ 11 Շապան 1293 և 19 Աղոսրոս 1292 (1876):		
2	20	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Զ. օր Վերափոխումն, Պահջբ:	11	112
3	21	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. Է. օր Վերափոխումն: — Յւ. Թարգմանի անունով:	11	111
			⊕ Լր. Բն. ժ. 10, ր 16:		
			Ախորձեղի աւուրք:		
4	22	ՔԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ը. օր Վերափոխումն:	11	112
5	23	ՔՇ.	— Հյ. և Հհյ. Թ. օր Վերափոխումն և Եւ Յւ. Գ. օր:	11	112
6	24	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Յովակիմոյ և Աննայի ծնողաց Սր. Աստուածածնի, և Կանանցն Ի. զարեղից:	10	112
7	25	ԴՇ.	— Հյ. և Հհյ. Պահջբ:	11	112
8	26	ԵՇ.	— Հյ. Սրբոցն Երեմիայ մարդարէին: — Հհյ. Սրբոցն Բարեղոյ Հայրապետին, և երկն աշակերտաց Նորին և Պիտի բա:	11	112

հանային, և Ստեփանոսի
Ուշեցւոյն: — Լր. Ծնւնդ
Աբ. Առաջնորդն:

9 27 ռբ. — Հց և Հգ. Պահբ:

5A 15Y

10 28 Շբ. — Հց. Արբոց առաքելոցն
Թովմայի Յակոբայ և Ծմա-
ւանի: — Հգ. Թովմայի ա-
ռաքելոյն: — Հբ. Թ. չիէ օր
30. և արբեմար 5665 նահանջ
Եւստիանի նոցա, օր 2:

5A 15A

⊗ Ծն. Լու. ժ. 4, ր. 13:

Հողմային եղանակ:

11 29 Ռտբ. — Հց. Գ. զկնի վերա-
փոխան, Եւ զիւս գօտւոյ
Աբ. Աստուածածնի: Լու-
ւանի: — Հգ. Գ. զկնի վե-
րափոխան. — Յն. Գլխու
աստուածուհիս Մարգարէն և
պահ: — Տգ. Ռեհեղ, օր 29
և իւլայլուր:

159

12 30 ՐՇ. — Հց. Արբոյն Ստեփանո-
սի Ուշեցւոյն. և սրբոց
վկայիցն Գահարինեայ, Ծա-
միասի, Տաքիկոսի և Ռա-
տիկոսի: — Հգ. Անդրէի
զօրավարին և բանակի նո-
րին, և Ապոկնիկոսի վկային
և Գեմետրեայ բժշկին: Եւ

5 15.

Աղբիւանոսի և կնոջ նորա
Անատոլայ, և Թէպոբոսի
Ստրատելատի արակլացւոյ
և Թիւրոսի վկային: — Հբ.
Ծով լուս սղանման Կաթողիկոս
սրբոց Առիւսայ:

3 13 31 ՊՇ. — Հց. Սրբոց մարգարե-
հցն՝ Եղեկեկէի, Եղբի և Ջա-
քարիայի հօրն Յովհաննու
Մկրտչին: — Հգ. Մետրո-
պոլ վարդապետին և Եղի-
շէի, և Մովսեսի քերթողին,
և Կաւթի անյաղթ փլիխ-
ստիպին, և Գրիգորի նա-
բեկացւոյն, և Ներսեսի
կլայեցւոյն, և Ներսեսի
լամբրոնացւոյն, Յայսմ.
Գրեա գօտւոյ Աբ. Աստ-
ուածածնին: Եւս Յնի:

5 151

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Իղուշ

14	1	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահչք. — Յն՛ Սէփնէի սիւն-իցնայն. Էիէ զիցն-իւն արեւմտ-իւն շոյն:	2 125
15	2	ՆԵ. — Հո. Սրբոցն՝ Յովհաննոս Կարապետին և Յորայ արդարոյն: Եւս Հհո. որոց և Երեմիայ մարգարէին: Եւ Եղեկիելի, Եղրի և Զարա- րիայ հօրն Յովհ. Մկրտչին:	0 125
16	3	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահչք. — Լր. Եօթն ցառոց իւրն: — Տճ. Լէյլէի շէղ-էր, Գաւրէլ ի՛ճէ-ի:	7 122
		Յ Առ. Բն. ժ. 22, ր. 53: Խառն հողմունք:	
17	4	ՇԵ. — Հո. և Հհո. Նիկիոյ Սր. ժողովոյն երեք հարեւր ութ	9 120

		և տան հայրապետոցն ✠ ԿԻՐ. — Հո. և Հհո Գ. զկնի Վերափոխման. Բարեկեն- դան Ս. Խաչին:	8 127
		Տար. գահ. Օսկար Բ. Թագ. Շուէտ-Նորվեկիոյ: 1872:	
19	6	ՐԵ. — Հո. և Հհո. Ա. օր պա- հոց Խաչին, Տօմ. Հոսի, օր 30. — Հր. Քի՛՛ս-ր, րօն Խ- ---իւն. Զօրոց պայրմը և Յոմ ճոյ:	9 127
20	7	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Բ. օր պա- հոց Խաչին:	10 128
21	8	ԳԵ. — Հոյ՛ և Հհոյ՛ Գ. օր պա- հոց Խաչին: Եւ Տնունդ Սք. Աստուածածնի յԱննայէ: Եւս Յն՛ — Լր. Մարտի- Աւերարանի՛ն	11 129
22	9	ՆԵ. — Հո. և Հհո. Գ. օր պա- հոց Խաչին:	12 120
23	10	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Ե. օր պա- հոց Խաչին. Յայսմ. Հոսի, օր 30. — Աշնանմատ և հ- ար-իւծ, որ լինէ րէ- և գի- լէր հառնար. — Տճ. էիէ- րու հարէ՛՛է որ է աշնանոյն սփոյ, և ուիզն նառար- իւն զարոցն Նեղոյն:	12 121

⊙ Ի Կշիռն, յ. 19, ր 32:

ՏՅ Պուրսի Միգուս:

24 11 ՇԲ. — Հց. և Հհց. Տօն Սր. Ե-
կեղեցւոյ: Նաւակատիք Ս

Խաչին: — Հր. Սոսոբ. ր 2:
Կարգաւորաց. Կահուկաց-
բաժն, օր 9:

25 12 ԽՍԲԲ. — Հց. և Հհց. Խաչվե
րաց:

⊙ Լր. Լս. յ. 1, ր. 26:

Ախորժելի աուրք:

26 13 ՌՇ. — Հցի և Հհցի Տօն Խաչի
Օր ձեռեկաց:

27 14 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե-
ղեցւոյ: — Յնի Խաչեկաց և
Կահի:

28 15 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե-
ղեցւոյ: Պահջ:

Տար. ծննդեան Բարդուս Ա.
Թագ. Փոքրուկալի: 1863

29 16 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե-
ղեցւոյ: — Լր. Միտայելի
հրեւոյնացիք:

30 17 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Տօն Խաչի
Ա. Թիրայ, օր 30 — Լր.
Կիլիկիայի Լուսաւորացիք և
Տան Լուսաւորացիք և Նեապոլիսի

Հերանտի լաւագոյնք:

1 18 ՇԲ. — Հց. և Հհց. Տօն Խաչին, 51 129
— Լր. Զոհարեբեր:

2 19 ԽՍԲԲ. Հց. և Հհց. Բ. ղիկի
Խաչին, Բարեկենդան Վա-
րագայ Խաչին: — Լր. Տօն
Վարդարանի:

⊙ Կր. Բն. յ. 22, ր. 1:

Հողմային աուրք:

3 20 ՌՇ. — Հց. և Հհց. Պահջ: Եւ
Մամասայ, Փիլիկախոնի,
և Սիմոնի սիւնակեցին: —

Յնի Խաչեկացի Տարեկոն:

4 21 ԳՇ. — Հց. Պահջ: Սրբոց Կուռ-
նացն Փեքրոնեայ և Մարի-
անեայ, և Նուշանայ դատեր
Մեծին Վարդանայ: — Հհց.
Կուռանացն Փեքրոնեայ և

Մարիանեայ: — Լր. Փրան-
կիստի աւագան:

5 22 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Պահջ: 50 105

6 23 ԵՇ. — Հց. Պահջ: Սրբոց 57 102
Տայրապետացն Բարդու-
սու, Անթիմոսի և Երա-
նոսի: — Հհց. Տայրապե-
տացն Անթիմոսի և Երանո-
սի: — Յնի Յզուբէն Եւ-
հանու Կարապետին:

Լ	0	68	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
7	24	ուր.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ: — Յն՛ Գե-ր գ-րիբէ Ս. Ա-ր- — Գե-րիբէ: — Տճ. Սեբ-ճ Կե- բի:	ԿԿ	100
8	25	ՇԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Գեորգայ զօրավարին, Ա- ղակոտտի և Ռոմանոտի եր- գեցողին: — Լր. Պեբիճիբն, Կ-բն:	ԿԸ	107
9	26	ՔԱՐԵ	— Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Խաչին, Վարագայ Ս. Խաչ, Ա. Կե-րիբէ եօթն շաբաթոց. Հարանիտ: — Յն. Ննջան Յնջաննա Ա-երարանի:	ԿԹ	10Կ
<p>● Են. Լս. Ժ. 13, ր. 45: Խառն հողմուք:</p>					
10	27	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Գաւթի Գունեցւոյն, և զկայիցն Ղամբէտի և Ղամբ- բեռհւոյն: — Տճ. Եղ-ն, օր 29: — Հր. Խի-ն, օր 30	Վ	10Ը
11	28	ՂԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Ե- ւստաբէտի, և կնոջն Թեո- փիտեայ, և երկուց սրգ- ուոցն. և սրբոց կուսանացն՝ Երմանեայ և Ներարին- եայ:	Կ	10Թ
12	29	ՂԵ.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ:	Կ	110

Լ	0	70	ՏՍՊԱՆ	69	S	Խ
13	30	ՆԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Իշ- խանացն Սահակայ և Հա- մազասպայ, — Յն. Կը- բայն Գրիգորէ Լուսնային: — Լր. Եր-արայ Բե- րին: — Տճ. Կ-ն Կե-րիբէ			111
						
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՕՐ 31</p>						
<p>ՏՃ. Թըշրիկի կվվիչ</p>						
14	1	ուր.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ: — Յն. Ան-նի-նա — Կե-րիբէ:			112
15	2	ՇԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ե- թանասուն և երկու աշա- կերտացն Քրիստոսի: — Լր. Թեբիբայ Կ-բն:			113
16	3	ՔԱՐԵ	— Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Խաչին, Բ. Կե-րիբէ եօթն շա- բաթոց: Հարանիտ:			114

Յ Առ. Բռ. Ժ. 14, ր. 23.

Փոփոխական օր:

17 4 ԲԵ. — Հո. և Հոյ. Սրբոցն՝ Փռ-
կասու հայրապետին, և Ե.
րանոսի հեռեողի առա-
քելոցն:

18 5 ԳԵ. — Հո. Սրբոց կուսանացն
Թեկղեայ, Վառվառեայ և
Պեղիքեայ: — Հոյ. Կուսա-
սանացն Թեկղի և Վառ-
վառեայ: — Լր. Ղա-հ-ա-
ս-ե-ր-ան-լն:

19 6 ԳԵ. — Հո. և Հոյ. Պահր,
Տօմ: Սահմի, օր 30: — Յն.
Թովմայե առ-տե-լն:
Տար. գահ. Քարլոս Ա. Թագ.
Փոքրուկալի, 1888:

20 7 ԵԵ. — Հո. և Հոյ. Սրբոցն՝
Պանդալէանի բժշկին, Եր-
մողեայ քահանային, և Եւ-
պրաբոսեայ կուսին:

21 8 ՈՒՐ. — Հո. և Հոյ. Պահր, —
Լր. Սրբոց իս-լն:

22 9 ԵՐ. — Հո. Սրբոց Թարգմանչաց
վարդապետացն՝ Վեսրոպայ,
Եղիշէի, Մովսիսի բերթողին,
Գաւթի անյազթ փրկիսու-
փայն, Փրիգորի Նարեկաց-

1 170

1 177

1 177

1 178

1 179

1 17

ւոյն, Ներսեսի շնորհալուոյն,
և Ներսիսի լամբրոնացւոյն:
— Հոյ. Կալիստոսոսի և
Իթ. վկայիցն, և Ղուկիա-
նոսի քահանային: — Յն.
Յա-հ-այ, Տե-ա-ն էգբօր:

23 10 * ԿՒՐ. — Հո. և Հոյ. Ե. զկնի
Խաչին: Յայսմ. Սահմի, օր
30: Գ. Ի-ր-ի-է-օ-րն շա-
բ-ա-յ: Հա-ր-ան-է-ր:

24 11 ԲԵ. — Հո. և Հոյ. Քիււն արշ-
խարաց սրբոյն Փրիգորիսի
աղուանից կաթողիկոսին. և
սրբոց հարցն՝ Թաթլայ, Վա-
րոսի, Թովմասու, Անտոնի
և Կրօնիգեայ. և Եօթն խո-
տաճարակացն՝ որք յն-
նակեան վանն կանտարե-
ցան: — Լր. Ռա-հ-այ: Ե-ր-է-լ-
ր-ա-յ-ե-ր-ի-ն: — Տճ. Պերաթ
Իէէէէ:

Թ Ի Կարիճն, Ժ. 5, ր. 1.
Տճ. Պուրճի Ագրէպ:

Թ Լր. Լս. Ժ. 19, ր. 38:
Անձրեւային աւուրք

25 12 ԳԵ. — Հո. Սրբոց առաքե-
լոցն՝ Անանիայի, Մատթէի
Բաանարայ, Փիլիպպոսի,

1 171

1 175

1 175

ՅովՏանու, Շիղայի և Սիղ-
ուանսի: Եւս Հհչ. որոց և
ԺԲ. վաքդապետացի (որք
են, Գրանեսիոս արիսպա-
գացի, Ռեթէոս Սեղբեստ-
րոս, Աթանաս, Կիւրեղ Ե-
րուսաղէմացի, Եփրեմ,
Բարսեղ Կեսարացի, Գրի-
գոր Նագիանդացի, Գրիգոր
Նիւսացի, Եպիփան Կիպ-
րացի, ՅովՏան Ասկեբերան
և Կիւրեղ Աղեքսանդրացի:

Տար. Ծննդեան Օգոստոսիառ.

ՍՈՒԼԹԱՆ ՇԱՄՏՏ Բ.

Կայսեր Թուրքիոյ, 16 Շապաև
1258.

26 13 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏբ: 1Կ 1Կէ

27 14 ԵԾ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոյն Գր-
անեսիոսի արիսպագացւոյն,
և սրբոց առաքելոցն Տրիմ-
թէոսի և Տիտոսի:

1Կ 1ԿՕ

28 15 ՌԻ. — Հչ. և Հհ. ՊաՏբ: —
ԼԳ. Առաքելոցն Սիմէոն և
Յոհաննի:

1Կ 1ԿԴ

29 16 ՇԲ. — Հչ. Սրբոց Աւետարան-
չացն՝ Մատթէոսի, Մարկո-
սի, Դուկասու և ՅովՏան-
նու: Եւս Հհչ. որոց և Դուռն-

Տ. 1ԿԿ

նու: Եւս Հհչ. որոց և Դուռն-

կիւնոսի քահանային, և
սրբոց վկայիցն Տարագոսի,
Պրոքոսի, Անդրանիկոսի, և
Պեղագեայ կուսին: Յն
Ղաւթիւնսն հարբեալ էին:
30 17 ԽԵ. — Հչ. և Հհչ. Զ. զկնի
Խաչին Ա. Գամայ, որ 30.
Գ. Էրեւի Եօթն շքեալս:
Հարանէս:

Տ 1 1ԿԱ

31 18 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոյն՝

Տ Բ 1ԿԳ

Դուռնկիւնոսի հարիւրապե-
տին, և Յովսեփոյ աստ-
ուածաճօրն, և Յովսեփոյ
Արեմաթացւոյն, և բարե-
կամին Քրիստոսի Ղազար-
ու, և քերցն նորա Մար-
թայի և Մարիամու: — Յն
Ղաւթիւնսն հարբեալ էին: —
ՏԶ. Գռ. Գրեւ:

1 19 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոյն՝

Տ Բ 1ԿԸ

Թէոդոսոսի քահանային,
Զենանի զինաւորին, և Մա-
կարոյ, Եւդոքիմոսի և Ռա-
մելոյ: — Յն Յովսեփոյ Տար-
բեալս: — ԼԳ. Նոյեմբեր. և
Դեկտեմբեր. շքեալս:

© Վր. Բն. ժ. 8, ր. 5:
Խառն հոգիմուք:

2 20 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏբ: —

Տ Բ 1ԿԹ

Յե՛ր Մարտիայ կանոն. քան է
Սուրբուհի: Լ. Գ. Յիշատակ
հասօրէն նշխելոց:

3 21

ՅԵ. — Հո. Սրբոց Խարիթ-
եանց. և սրբոց վկայիցն՝
Արտեմեայ և Քրիստափորի,
և երկուց կանանցն՝ Վալի-
նիկեայ և Ակիւլինեայ: —
Հոյ Խարիթեանց մարտի-
րոսաց և Արտեմեայ վկային՝
Տար. Փան. Նիքոլա Բ Կայ-
սեր Ռուսաց: 1894:

50 1A5

4 22

ՈՒՐ. — Հոյ և Հոյ. ՊաՏԻ. 57 1A5

5 23

ՇԵ. — Հոյ. Սրբոց երկօտասան
մարդապետացն՝ Ռեթեոսի,
Գրոնեսիոսի, Սեղբեաւորսի,
Աթանասի, Կիւրղի Նրու-
սաղեմացւոյն, Եփրեմի խու-
րին ասորւոյ, Բարսղի Կե-
սարացւոյն, Քրիզոսի Նիւ-
սացւոյն, Փրիզորի աստ-
ուածաբանին, Եպիփանու-
կիպրացւոյն, Յովհաննու
Ոսկերեքանին և Կիւրղի Ա-
ղեքսանդրացւոյն: — Հոյ.
Կեմեարեայ վկային, և Բա-
սիլիսկոսի քահանային:

57 1A5

57 1A5

6 24

ՄԵ. — Հոյ. և Հոյ. Է. զկնի
Խաչին: Գիւս Խաչ: Ե. Ի-

58 1A0

7 25

ԲԵ. — Հոյ. Անաստասայ քա-
հանային և Վարդի, և
Թէոփրոսեայ և որդւոց Նո-
րա, և որոց ընդ նոսա կա-
տարեցան: Եւս Հոյ. որոց և
օր նա հասակութեան Կո-
միտասայ վկային:

59 1A7

8 26

ԳԵ. — Հոյ. և Հոյ. Հիպերիք-
եանց մարտիրոսաց. ՏՃ. Բ-
ժաշան, օր 30, և Գաւլժ:

● Յն. Լս. ժ. 00, ր. 39.

Անձրեաւեր հողմուք:

9 27

ԴԵ. — Հոյ. և Հոյ. ՊաՏԻ. —
Հր. Գաւլժ, օր 30:

Տար. Ծննդ. եղուարդ Է.

Թագ. Անգղիոյ: 1841:

10 28

ՅԵ. — Հոյ և Հոյ. Սեւերիա-
նոսի սերասացւոյն, և Բա-
բելոյ ծերոյն, և ութսուն
և չորից աշակերտացնորին:

11 29

ՈՒՐ. Հոյ. և Հոյ. ՊաՏԻ.

Տար. Ծննդ. Վիգոր Էմմա
Նուէլ Թագ. Իտալիոյ: 1869:

12 30

ՇԵ. — Հոյ. Սրբոյն Յովհաննու
Ոսկերեքանին: — Հոյ. Բա-

0 0

բազմաւ անտիրքացոյն և
 եօթն մանկանցն Եփեսոսի
 13 31 ✨ ՎԻՐ. — Հց. և Հհց. Ը. զկնի
 Խաչին: Զ. Ի-բ-ի-է եօթն շ-
 ք-ի-ս-ց: Հ-բ-ս-ի-է:

ՆՈՅՆՄԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թըշրիևի սանի

14 1

14 1 ՌԵ. — Հց. և Հհց. Ստեփանոսի
 Հռովմայ հայրապետին, և քահանայից
 և սարկաւազաց և ժողովրդաց: —
 Յն Կ-ս-ի-է Գ-ս-ի-է:

15 2

15 2 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Արբոցն Ա-
 կիփսիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսեփայ
 քահանային, Ա- յիսթալայ սարկաւազին,
 և Պղատանի վկային.

Յ Առ. Գն. ժ. 9, ր. 43:
 Հողոյ և անձրև:
 Տար. Գահ Քրիստիան Թ.
 Թագ. Տանիմարքայի 1863.

16 3

16 3 ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահք:

17 4

17 4 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Արբոց հայ-
 րապետացն Մետրոփանոսի,
 Աղեքսանդրոսի, և Պողոսի
 Խոստովանողին, և սրբոց
 Նոսարացն Մարկիանոսի և
 Մարտիրոսի:

18 5

18 5 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք:

Տօմ. Տրէ, օր 30:

19 6

19 6 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Արբոց հրեշ-
 տակապետացն Գաբրիելի և
 Միքայելի, և ամենայն
 երկնային զօրաց:

20 7

20 7 ✨ ՎԻՐ. — Հց. և Հհց. Թ. զկնի
 Խաչին: Է. Ի-բ-ի-է եօթն շ-
 ք-ի-ս-ց: Հ-բ-ս-ի-է:

21 8

21 8 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Արբոցն՝
 Մելիտոսի Անտիրքայ հայ-
 րապետին, և Մինասայ Ե-
 գիպտացոյն, և ժիւս Մե-
 լիտոսի եպիսկոպոսին, Բու-
 րայ քահանային և Շինու
 սարկաւազին: — Յն. Մէ-
 րայի հրէ շրթապետին, և

Բնայն երկնայն զբաց: — ԼԳ.
Ընչայն Սբ. Առարկայն:

22 9 ԳԵ. — Հց. Սրբոցն Գեմեարեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային: — Հհց. Յովհաննու Ասկերերանին: Յայտ Տրէ, օր 30: — ԼԳ. Զիւլէլայ իւնին:

23 10 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահչք: 17 17

© յԱղեղնաւորն, Ժ. 2, ր. 29: 86. Պուրծի Գալս:

© ԼԳ. Լս. Ժ. 12, ր. 27:

Յրտարեր հողմունք:

Տար. Գան Վիլնէրմիւս քազուհոյն Հոլանտայի, 1889:

24 11 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն՝ Գուրիտայ, Սամուէնայ, Աբիրայ սարկաւաղին, Ասամուսի խոտավանդին, և Հիւսիքոսի զինաւորին: 17 17

25 12 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահչք: — Են. Յովհաննու սղբայն: Գծե է իւրեանց: — ԼԳ. Կարգինեայ իւնին: 18 18

26 13 ԵՐ. — Հց. Սրբոց առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպոսի: — Հհց. Փիլիպոսի առաքեւ: 19 19

Ըյն. — Են՝ Յովհաննու Ուլիբերանին:

27 14 ԿՐԻ. — Հց. և Հհց. Ժ. զԿնի Սաշին: Հարուիէ: — Են. Փիլիպոսի առաքելուն, և Բահիլիսկոսի առաքելոց պահաց շնորհուն Քրիստոսի: — ԼԳ. Ա. Կրտսէ Կալորեան, որ է իլիզբն իտաւոր պահաց շնորհուն Քրիստոսի: 50 50

28 15 ԲԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Անդրէի զօրավարին, և բանակի նարին: Կալինիկոսի և Գոսեղեայ վկայիցն: — Հհց. Հրեշտակաց և Տրեշտակապետաց: — Են. իլիզբն առաքելոցն պահաց շնորհուն Քրիստոսի: 51 51

29 16 ԳԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Անդրիանոսի, և Կնոջն Անատոլայ Թեոդորոսի և Նիւթիւրոսի վկայիցն: — Հհց. Համօրէն մարգարեից: Ա. Համիրայ, օր 30: — Են. Մարտիոսի իւնին: 55 55

30 17 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահչք. — ԼԳ. Անդրէի առաքելուն: © Վր. Բն Լս. Ժ. 16, ր. 55. Յրտարեր հողմունք: 55 55

Լ	Օ	80	ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ	Տ	Գ
1	18	ԵՇ.	— Հյ. Արբոցն՝ Արբահասանս և Խորենայ, և անարծաթի բժշկացն՝ Կողմայի և Գամիանոսի. և Առտուածատրոյ վկային: — Հհյ. Համորէն առաքելոց: — Լր. Գեղեթէբէբ:	52	52
2	19	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Պահար. Տար. Գահ. Ֆրանձ Եօգէֆ Ա. Կայսեր Աւստրիոյ-Հունգարիոյ 1846:	50	50
3	20	ՇԲ.	— Հյ. և Հհյ. Ամենայն արբոց հնոց և նորոց յայտից և անյայտից: — Հր. Խանդավազ, Գեղեթէբէբ:	57	57
4	21	ՔԱՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Ընծայումն Սր. Առտուածածնի և աստուածուհի Կահոց Յիսնակաց: — Յն. Ընծայումն Սր. Առտուածածնի: — Տճ. ԳԱՏՐ ԿԻՃԷՍԻ:	57	57
5	22	ՐՇ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. օր պահոց Յիսնակաց:	58	58
6	23	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց: — Լր. Նիգոլայովն հայրապետին, պաշտպանին նախագրոց: — Տճ. Եօգէֆ Կոստանայի և Վասիլուհայի:	59	59

Լ	Օ	81	ՏԵՎՎԱԼ	Տ	Գ
7	24	ՐՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց: — Լր. Արթուրովն Եղեթէբէբ: — Տճ. Արթուրովն: ● Են. Լս. Ժ. 13, ր. 5: Զիւնաբեր հողմունք:	50	50
8	25	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց: — Յն. Նիգոլայովն Կոստանայի և Վասիլուհայի: — Լր. Յուսէֆ Սր. Առտուածածնի յԱննայի: — Տճ. Եղեթէբէբ, օր 30. և Պայրու, օր 3:	51	51
9	26	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահոց Յիսնակաց: — Հր. Թեթեթ, օր 29:	5	55
10	27	ՇԲ.	— Հյ. Գրեգորի քրանչելագործին, Նիկողայոսի հայրապետին, և Միւսանայ կախկապսին: — Հհյ. Գրեգորի քրանչելագործին, և Միւսանայ կախկապսին: Տար. Գահ. Լեորոյս Բ. Թագ. Պէճիգալի, 1865:	5	55
11	28	ՔԱՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. Յիսնակաց: — Հր. Նիգոլայովն:	2	52
12	29	ՐՇ.	— Հյ. Կոստանայի Յուսնակաց և Վասիլուհայի:	0	50

Ինդոսի և Գոմայի, և Գղե-
րիկոսի քահանային, և եր-
կուց բնբուցն: — Հհչ.
Կուսանացն Յուլիանեայ և
Վասիլուհայ:

13 30

ԳԵ. — Հչ Ղուկիանոսի քա-
հանային. և սրբոցն՝ Տա-
րագոսի, Պրորոսի, Անդ-
րոնիկոսի, Ոնեսիմայ, և
այլոց աշակերտացն Պօղո-
սի: — Հհչ. առաքելոցն՝
Յակոբայ և Շմուոնի: —
Յն. Աստուծոյ անուանի: —
ԼԳ. Լուսնայ իսկին:

7 57

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Բեաևուռնի եվկի

14 1

ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: —
Յն. Նաստուայ Տարբարէին:

Կ 57

15 2

ՅԵ. — Հչ. Կղեմայ Տայրապե-
տին, և Բագարաայ առ-
սոմենայ եպիսկոպոսին: —
Նևս Հհչ. սրոց և Կրիզոսի
ակրագանդացոցն: — Յն.
Աստուծոյ Տարբարէին:

Լ 58

Յ Առ. Բռ. Ժ. 7, ր. 24:

Զինախառն անձրև:

16 3

ՈՒՐ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: —
Յն. Ստեփանայ Տարբարէին:

Գ 59

4

17 4

ՏԵ. — Հչ Կրոց առաքելոց
և առաջին յուսաւորացն
Թագէտի և Բարթուղիմէ-

Լ 60

սոսի — Հնչ. Անդրէի առաքելոյն: — Յն՛ Վառաճառայն: — Ինն:

18 5

ԽԿԵՐ. — Հո. և Հնչ. Բ. Յիսնակաց: Հոգննէ: Sod. Բազոց, օր 30: — Հր. շո՛վան պարտե՛ն Երսուզե՛ Բնաբարանայ:

11 21

19 6

ՌԵ. — Հո Սրբոցն՝ Գեներիսի եպիսկոպոսին, Մերկերիսի պինաւորին. և սրբոցն Յակովկայ և Իրաւախառայ Եւս Հնչ. սրոց և Մինասայ, Երմոզինեայ և Գըրաբոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալեքսիանոսի: — Յն՛ Նիդալայն հայրայեբն, պարտանին նաւառայ:

15 25

Տօն անուան Նիզոլա Բ. Կայսեր Ռուսաց:

20 7

ԳԵ. — Հո. Սրբոց հարցն Եզիպաացաց Պողոսի, Պօղոպ, Մակարայ, Եւագրի Յովհաննու զբնեցւոյն Յովհաննու կարծահասակին, Նեղոսի, Արսենի, Միսիանու, Գանիէի, Երապիտի,

15 25

Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց սրբոց նախահարցն:

21 8

ԳԵ. — Հո. և Հնչ. Պահր:

12 22

22 9

ԵԵ. — Հոյ՛ և Հնչոյ՛ Յղուծիւն Սր. Աստուածածնի յԱննայէ Եւս Յն՛: Յայտ: Գաղոց, օր 30: — Զօրնաւոր և արեւորայ Այծեղբեր. ցերեկ Ինն երկրէ և Գեղերէ Լորճաւալ: — Տճ. Ելիկէ արդեանն ինչքն աստուածաց Իննայ ասին յՅրան: Գաւրգէւ Կեն Եթեթօ ֆարբանաւ:

10 20

© Այծեղբերն, ժ. 15, ր. 29.

Տճ. Պարսի ձէտի:

23 10

ՌԵ. — Հո. և Հնչ. Պահր:

17 27

© Լր. շս. ժ. 3, ր. 16:

Սառն հողմունք:

24 11

ԵՐ. — Հո. և Հնչ. Սրբոցն Նիկոլայոսի Զմիւռնացւոյ սրանէլագործ հայրապետին:

18 28

25 12

ԽԿԵՐ — Հո. և Հնչ. Գ. Յիսնակաց: Իարեկենդան Սր. Յակորայ: — Յն. Սղիէի Երան:

18 28

Էպիսկոպոսին. — Լր. Ծնունդ Տեառն:

26 13

ԳՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն՝ Մինասայ, Երմոզինեայ, և Գրաբոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալեքսիանոսի: — ՀՀո. Սրբոց առաքելոցն Բարժուղիմէոսի և Յուզայի: — Լր. Սրեթանոսի նախալիցայն:

1A 2A

Տար. Ծննդ. Եօրկիոս Ա. Թագ. Յունաստանի: 1845.

27 14

ԳՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն՝ Կուսնեցիոսի հարիւրապետին, և Ծմաւորի աղգակաւնին Քրիստոսի. և Պօղիկարպոսի հայրապետին Չմիւռնիոյ. և սրբոց վկայիցն՝ սրբ ընդ նմա կատարեցան: — ՀՀո. Եւստաստիոսի, Օքսենտիոսի, Եւգինէոսի, Ովրեստոսի և Մարդարիանի: — Լր. Յովհաննու սուրբաբանին:

5. 0.

28 15

ԳՇ. — Հո և ՀՀո Պահք: — Լր. Մանկանցն Բիբլիէի:

51 01

29 16

ԵՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն Եւստրատիոսի, Օքսենտիոսի,

55 05

2

Եւգինէոսի, Ովրեստոսի, և Մարդարիոսի — ՀՀո. Իգնատիոսի աստուածազգեաց հայրապետին և Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, և Թէոփնայ վկային, և չորից զինուորացն՝ Բաստի, Եւսեբի, Եւտիբի և Բասիլիդեայ. Ա. Աբամ, օր 30

30 17

ՈՒՐ. — Հո. և ՀՀո. Պահք. — Յն. Գանկելի Լորդարեկին:

55 05

ՇՂՐ. Բն. Ժ. 00, ր. 56. Չիւնախառն անձրև:

31 18

ՏՐ. — Հո. Սրբոցն՝ Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի Ճգնաւորին և Մեյիստի եպիսկոպոսին: Եւս ՀՀո. սրոց և Բարեկենդան ծննդեանն Քրիստոսի: — Լր. Սեղբեորդուէ Հուսէայ հայրապետին:

55 02

1 19

ՔՎՈՐ. — Հո. Գ. Յիսնակայ Հարանէի: — ՀՀո. Ա. օր պահոց ծննդեան: — Լր. Յունաստ. և արեւմտայ 1905 Քրիստոսի խաչմանին. Եւ արծի արծիւնու թշնամ Յեառն:

50 00

2 20

ԲՇ. — Հո. Սրբոցն՝ Իգնատիոսի

57 07

սի և Ազգէի հայրապետացն, Մարութայի և Թէոպոմպոսի եպիսկոպոսացն և Թէոփիլայ վկային. և շարից զնսուարացն՝ Բաստսի Եւսեբի, Եւսիբի և Բասիլիդեսայ. — Հհչ. Բ. օր պահոց Մննդեան:

3 21 ԳԵ. — Հչ. Նախավկայ և ի ԿԿ օԿ

Քրիստոս հաւատացեալ անդրանիկ թագաւորին սրբոյն Արգարու: — Հհչ. Կ. օր պահոց Մննդեան:

4 22 ԴԵ. — Հչ. Պահք: — Հհչ. Դ. օր պահոց Մննդեան: ԸԸ օԸ

5 23 ԵԵ. — Հչ. Սրբոցն՝ Դաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն: Եւս Հհչ. որոց և Ե. օր պահոց Մննդեան: ԸԹ օԹ

6 24 ՈՒՐ. — Հչ. Պահք: — Հհչ. Զ. օր պահոց Մննդեան: Եւ Ճրագայոյց Մննդեանն Քրիստոսի: Եւս Յ. — Լ. Եւ Յոսէֆի և Տեոփիլայի: ԸԿ օԿ

● ՄԼ. Լս. ժ. 3, ր. 23:

Խառնակ օդ:

7 25 ՇԲ. — Հչ. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասրկուագին և ա-

ուայնն մարտիրոսին: — Հհչ. Ժ Ծնունդ Տեսառն Յիսուսի Քրիստոսի: Եւս Յ. օր պահոց և — Կ. օր պահոց և Դ. օր պահոց: — ՏԵ. Զէլէ: — Եր 29: — Հր. Սէբ-Բ, օր 30:

8 26 ✕ ԿՐ. — Հչ. Ե. Յիսնակաց: Ը օԸ

— Հհչ. Բ. օր Մննդեան: Եւ Ստեփանոսի նախավկային:

9 27 ԲԵ. — Հչ. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի, Եւս Հհչ. որոց և Գ. օր Մննդ: — Ը օԸ

Յ. օր պահոց և Գ. օր Մննդ: — Ը օԸ

10 28 ԳԵ. — Հչ. Սրբոց սրբուցն սրտաման՝ Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին: Եւ Յովհաննու աւետարանչին: Եւս Հհչ. որոց և Ե. օր պահոց Մննդեանն Քրիստոսի: — Հհչ. Սրբուցն սրտաման՝ Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին: Ը օԸ

— Հհչ. Սրբուցն սրտաման՝ Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին: Ը օԸ

11 29 ԴԵ. — Հչ. Պահք: — Հհչ. Ե. օր Մննդեան: օ օ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

12 30 ԵԵ. — Հչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

— Հհչ. Ս. օր պահոց Մննդ: — Հհչ. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսեղի հայրապետին և Եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ հայրապետին, և Ը օԸ

արքայ Նփրեմի խուրին ասորւոյ:

1331

տԵՐ — Հո. Բ. օր պահոց Ծննդ. — Հոց. Է. օր Ծննդեան.

V ԴV

Յօրինեց

Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՐՅԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ի սեղծմանէ աշխարհի մինչեւ ցայժմ եւ ամբ	7329
Ի ջրհեղեղէ	5065
Ի գիւտոյ ապակոյ	3544
Ի ծննդեանէ Քրիստոսի	1904
Ի նահապետութեան թաղեոսի առաքելոյն եւ Սանդիսոյ կուսին	1856
Ի ծննդեանէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի	1647
Ի յուսաւորութեան Հայոց ի ձեռն Գրիգորի Լուսաւորչի	1601
Ի շինութեան Ս. Էջմիածնի, ուր նաստեայ կայ Հայրապետութիւն ամենայն Հայոց	1600
Ի սիեգերական ժողովոյն Նիկիոյ	1579
Ի գիւտոյ Խաչին Քրիստոսի յերուսաղէմ ի Հեղինեայ քաղաքոյ	1577
Ի շինութեան Կ. Պոլսոյ	1575
Ի սիեգերական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1523
Ի գիւտոյ Հայերէն այբութեանց ի ձեռն Մեսրոպայ	1468
Ի սիեգերական ժողովոյն Եփեսոսի	1473
Ի քարգմանութեան Ասուածաշուկայ զոց ի Հայ	1468
Ի շինութեան տմարին Հայոց	1353
Ի յայտնելոյ Ս. Խաչին ի Վարազայ	1251

Ի գիւտոյ կողմնացուցին . . .	603
Ի գիւտոյ տպագր. Ի Գերմանիա . . .	465
Ի տիրելոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մեհմեմէտ Բ.է . . .	452
Ի գիւտոյ Ամերիկայի . . .	413
Ի գիւտոյ անուանոր ժամացուցի . . .	404
Ի գիւտոյ շոգեւործ մեքենայից . . .	215
Ի գիւտոյ օդապարհի գնոյն . . .	123
Ի գիւտոյ նշանացի հեռագրին . . .	113
Ի գիւտոյ շոգեմաշին Ի Ֆրանսա . . .	110
Ի գիւտոյ պատաստի մարմնոյ . . .	107
Ի գիւտոյ վիտագրութեան . . .	103
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի Հայոց որ է յԵՏԻՊՈՒԼ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայէ . . .	75
Ի մահուանէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայի . . .	71
Ի հաստատութենէ Բարանքիւնայի . . .	67
Ի գիւտոյ լուսանկարի . . .	66
Ի գիւտոյ էլեկտ. հեռագրութեան . . .	56
Ի բացմանէ պարանոցին Սիւէիցի . . .	36
Ի բացմանէ Արեւելեան Արբանոցին Ի Պրուսա . . .	30
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի . . .	12

ՅԻՇՍՏԱԿԱՐԱՆ

ՅԻՇՍՏԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՂԹԱՆԻ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թ. — — — — —
Հ. — — — — —

1. Սուրբան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուրբան Օրխան Ա. Ղազի	726	1327
3. Սուրբան Մուրաճ Ա. Ղազի	761	1360
4. Սուրբան Պայազիս Ա. Երևան	791	1389
5. Սուրբան Մենեմուհե Ա. Չեչեկ	816	1413
6. Սուրբան Մուրաճ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուրբան Մենեմուհե Բ. Ֆաթիմ	855	1451
8. Սուրբան Պայազիս Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուրբան Սելիմ Ա. Եզնու	918	1512
10. Սուրբան Սիլվեստր Ա. Գանձու	926	1520
11. Սուրբան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուրբան Մուրաճ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուրբան Մենեմուհե Գ. Ղազի	1003	1595
14. Սուրբան Ահմեդ Ա. Ղազի	1012	1603

15. Սուլթան Մուսթաֆա Ա.	1026	1617
16. Սուլթան Օսման Բ. Կէնն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրադ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իպրահիմ Ա.	1049	1640
19. Սուլթան Մէհէմէտ Գ. Ղազի	1058	1648
20. Սուլթան Սիւլէյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմէտ Բ.	1102	1691
22. Սուլթան Մուսթաֆա Բ.	1106	1695
23. Սուլթան Ահմէտ Գ. Ղազի	1115	1702
24. Սուլթան Մահմուտ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաֆա Գ. Ղազի	1182	1757
27. Սուլթան Ապս-իւլ-Համիտ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սէլիմ Գ. Ղազի	1203	1789
29. Սուլթան Մուսթաֆա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մահմուտ Բ. Ա-իլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապս-իւլ-Մէնիտ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապս-իւլ-Ազիզ Ա.	1277	1861

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.
Խան Ղազի
ԲԱՐԵՆՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱԼ

34րդ Կայսր Օսմանեան հարսու-
րեան եւ 28րդ Կայսր յառմանէ Կոս-
տանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան Ապս-
իւլ-Մէնիտ Խանի, ծնեալ 16 Շա-
պան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր 1842),
գահակալէ ի 11 Շապան 1293 (19/31
Օգոստոս 1876) :

ԱՒԱԳԱՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Մեծ ներքինապետ (Տար-իւս-սասաէք իււ Եկ-
րիժէ աղասը) — ԱՊՏ-ԻՒՒ-ՂԱՆԻ ԱՂԱ:

Առաջին սենեկապետ (Սէր գուրէնայի հազ-
րէքի Շէհրիեարի) — ՀԱՃԻ ԱՒԻ ՓԱՇԱ:

Երկրորդ սենեկապետ — ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ:

Առաջին ֆարսուղար (Մապէլյնի Հիւմայուն
պաւ Բեարիպի) — ՀԱՍԱՆ ՔԱՀՄԻՆ
ՓԱՇԱ:

Մեծ արտոնապետ եւ Կայս. քարզման (Թէ-
րիժարք ումու միյէ նազրըր վէ Տիվանը Հիւ-
մայուն քերնիմանը) — ԻՊՐԱՀԻՄ ՊԷՏ:

Առաջին քիկնապան (Տամաս վէ Սէր եավէր
Հազրէքի Շէհրիեարի) — ՄԷՀՄԷՏ ՓԱՇԱ:

Բ. Թիկնապան (Մայէքի Շահանէ Էրեանը
հարպիյէ միււրի) — ՇԱՔԻՐ ՓԱՇԱ:

Առաջին Ազոթասաց (Իմամը Էվվէլ Հազրէքի
Շէհրիեարի) — ԲԱՇԻՏ ԷՖԷՆՏԻ:

Նախարար Կայսերական գանձուն (Խազինէի
Խասասի Շահանէ նազրըր) — ՍԱԳՐՁ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ:

Մասնակարար Կայսերական ընտանեաց (Հա-
րէմի Հիւմայուն մէարիժար նազրըր եւ լն.)

— ՀԱՃԻ ԱՔԻՅ ԷՖԷՆՏԻ:

Հրամանատար պալատականաց եւ նուազա-
ձուաց պալատան (Խասէմէի Խասսա վէ
Միւզիֆայի Հիւմայուն Քէրիֆի) — ՍԻՒ-
ՂԵՄԱՆ ՓԱՇԱ:

Ախտապետ Արճունի (Սրապըր ամիրէ միււրի-
րի) — ՅԱՅԻԳ ՓԱՇԱ:

ՆԱԽԱՐԱՐՔ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

Մեծ նպարհու (Սասրազամ) — ՅԷՐԻՏ ՓԱՇԱ:
Կրօնապետ (Շէյխ-իւլ-Իսլամ) — ՃԷՄԱԼԷՏ-
ՏԻՆ ԷՖԷՆՏԻ:

Նախարար Արդարութեանց եւ Կրօնից (Ասլիյէ
վէ Մէզանիպ նազրըր) — ԱՊՏԻՒ ԲԱՀ-
ՄԱՆ ՓԱՇԱ:

Սպարապետ (Սէրասէր) — ԲԻԶԱ ՓԱՇԱ:

Նախարար Ծովային գործոց (Պահրիյէ նազր-
ըր) — ՃԷՒԱԼ ՓԱՇԱ:

Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի
Տեովլէր Էրիսի) — ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ:

Նախարար Արտաքին գործոց (Խարիսիյէ նա-
զրըր) — ՔԷՄԱՅԻԳ ՓԱՇԱ:

Նախարար Ներքին գործոց (Տախիլիյէ նազր-
ըր) — ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ:

Վերաստույ թնդանօթարանի (Թօփհանէ միւ-
ւրի) — ՃԷՔԻ ՓԱՇԱ:

Նախարար Կրօնապատկան կալուածոց (Էվգա-
 ճը Հիւմայուն նազրըր) — **ՂԱԼԻՊ ՓՈՒՇԱ:**
 Նախարար Հանքային կրթութեան (Մէարիճ
 նազրըր) — **ՀԱՇԻՄ ՊԷՏ:**
 Նախարար Առեւտրական եւ Հանքոցուս շի-
 նութեանց (Թիմարէք վէ Նաճա'ա նազր-
 րըր) — **ՋԻՀՆԻ ՓՈՒՇԱ:**
 Նախարար Ելեւմական գործոց (Մալիյէ նա-
 զրըր) — **ԲՀՇԱՏ ՓՈՒՇԱ:**
 Խորհրդական Եպարհոսութեան (Միւսրէարը
 Սասրը Ալի) — **ԹԷՎՃԻԳ ՓՈՒՇԱ:**

ՄԵԾ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապետ Մայրաքաղաքիս (Շէհիբ Էմինի)
 — **ԲՇՎԱՆ ՓՈՒՇԱ:**
 Նախարար Ոստիկանութեան (Չապրիյէ նա-
 զրըր) — **ՇԻՃԻԳ ՓՈՒՇԱ:**
 Վերահստուչ նաւահանգսի (Լիման ռէիսի)
 — **ՍԱՄԻ ՓՈՒՇԱ:**
 Վերահստուչ Մահասանց (Քուսումար Էմի-
 նի) — **ՆԱՋԻՅ ՓՈՒՇԱ:**
 Վերահստուչ Կալուածական տոմարաց (Տէճ-
 քէրի Խազանի նազրըր) — **ՋԻՅԱ ՓՈՒՇԱ:**
 Վերահստուչ Թղթասարութեան եւ Հեռագրու-
 րեան (Բօսրա վէ Թէլէկրաճ նազրըր) —
ՀԻՒՍԷՏԻՆ ՀԱՍԻՊ ՊԷՏ:

Վերահստուչ Անճառաց, Հանքաց եւ Երկրա-
 գործութեան (Օրման վէ Մասէն վէ Չրաաք
 նազրըր) — **ՍԷՂԻՄ ՄԷՂԱՏՄԷ ՓՈՒՇԱ:**
 Ոստիկանապետ Պէճիքաւի (Պէճիքաւ մու-
 հաճըրըր վէ Փօլիս միւսիբի) — **ՀԱՃԻ ՀԱ-
 ՍԱՆ ՓՈՒՇԱ:**
 Ոստիկանապետ Կ. Պոլսոյ (Սամազօլ Փօլիս
 միւսիբի) — **ՄԱՋՀԱՐ ՊԷՏ:**
 Կառավարիչ Ֆերայի (Պէյօղլու միւսրէարըր)
 — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**
 Կառավարիչ Իսկիւսարու (Իսկիւսար մի-
 րէարըր) — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**
 Հրամանասար Ջրհանկրաց (Իքճայիէ ալայը
 գօմանանըր) — **ՋԷՋԷՆԵՒ ՓՈՒՇԱ:**

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹՒՒՆ

Սովորական նամակներ. — Նամակին հասցէն շատ յստակ և մեղանով պէտք է գրել, հակառակ պարագային թղթատարութիւնը կը վերադարձնէ նամակը, եթէ զրկողին հասցէն պահարանին ճակատը կամ ետին գրուած է:

Թղթատարական միութեան (Ինթէնայ, Union postale) մէջ գտնուող երկիրներուն համար 15 կոստ կամ աւելի պակաս կշռող նամակի մը վրայ պէտք է ղնել 1 զրուշի թղթագրոջմ. 15 կոստէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ, իւրաքանչիւր 15 կոստի քանակութեան համար պէտք է աւելցնել 1 զրուշի թղթագրոջմ: Այսպէս է Թուրքիոյ ներքին թղթատարութիւնն ալ: Բացառիկ են նաւահանգիստները. այս պարագային՝ 20 փարայի թղթագրոջմ միայն պէտք է փակցնել:

Առանց գրոջմի յանձնուած նամակները

Թղթատարութիւնը տեղը կը հասցնէ և ընդունողը կը հարկագրուի կրկինը վճարել: Եթէ գրուած թղթագրոջմը պէտք եղած էն պակաս է, պակաս մասին միայն կրկինը կը վճարէ:

Թղթատարական քարտեր (Cartes postales). — Պարզ թղթատարական քարտի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարեալ պատասխանով թղթատարական քարտերու գինը 1 զրշ:

Վաճառքի նմոյշներ (Էժանտիլլէն Էժանտիլլէրէ, Echantillon de marchandises). — Վաճառքի նմոյշ են ապրանքի մը փոքրիկ մասերն որոնք չեն կրնար ինքնին առեւտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ: Հեղուկներն ալ, ինչպէս իւղերը, և այլն, կրնան զրկուիլ իբր նմոյշ, ի բաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա, Մեծն Բրիտանիա:

Թղթատարական Միութեան համար 1 կոստէն մինչև 100 կոստ ծանրութիւն ունեցող վաճառքի նմոյշներէն կ'առնուի 20 փարա, և 100 կոստէն վեր իւրաքանչիւր 50 կոստի համար 10 փարա: Եթէ նմոյշին ծան-

բութիւնը 350 կռամէ, կամ 30 սանդիմէզը
 երկայնութենէ, 20 սանդիմէզը լայնքէ և 10
 սանդիմէզը թանձրութենէ աւելի ըլլայ, կը
 մերժուի: Թուրքիոյ մէջ վաճառքի նմայնե-
 րուն համար նոյն բանն է, սա տարբերու-
 թեամբ որ մինչև 2000 կռամ կ'ընդունուին:
 Ծովեզերեայ քաղաքներուն համար իւրա-
 քանչիւր 75 կռամի համար 10 փարա աւելի
 կ'առնուի, փոխանակ 50 կռամի: Եթէ նմոյ-
 շին ծանրութիւնը 250 կռամը անցնի, իւ-
 րաքանչիւր 50 կռամի համար 20 փարա
 կ'առնուի մինչև 2 քիլոկրամ:

Տպագիրներ (Եւրոպէ Իմպրիմէ, imprimés)

— Ինչպէս լրագիրներ և պարբերականներ,
 կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակ-
 ներ, երաժշտական հատուածներ, այցաբար-
 տեր, տպագրական փորձեր (ձեռագրով կամ
 առանց ձեռագրի), վիճագրութիւններ, լու-
 սանկարներ, պատկերներ, դժագրութիւններ,
 յատակագրիծեր, աշխարհագրական բարտե-
 ներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, և ընդ-
 հանրապէս ինչ որ տպագրուած է:

Թղթատարական Միութեան մէջ գրա-
 նուագ երկիրներուն համար 50 կռամ կամ

աւելի պակաս կըռող տպագիրներուն կը
 վճարուի 10 փարա, իսկ 50 կռամէ աւելի
 կըռող տպագիրներուն իւրաքանչիւր 50
 կռամի համար 10ական փարա աւելի: Նոյն-
 պէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան
 համար իւրաքանչիւր 50 կռամը ենթակայ է
 10 փարա թղթագրողի: Երբ ծրարը 30 կռա-
 մէ պակաս կը կըսէ, 5 փարա միայն կը վճա-
 րուի: Ծովեզերեայ քաղաքներու համար
 իւրաքանչիւր 75 կռամի 10 փարա կ'առնուի:

2000 կռամէ աւելի կըռող, 45 սանդի-
 մէզրէ աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն
 կամ թանձրութիւն ունեցող ծրարներ չեն
 ընդունուիր: 10 սանդիմէզը տրամագիծ և
 75 սանդիմէզը երկայնութիւն ունեցող պլո-
 րուած տպագիրներ կ'ընդունուին:

Տպագիրներու ծրար մը պէտք չէ պարու-
 նակէ նամակ կամ ձեռագիր նօթագրու-
 թիւններ, հակառակ պարագային ևս կը
 զրկուի:

Կործի բուղթեր (Եւրոպէ Դոպլէ, papiers
 d'affaires). — Անմիջական թղթակցութեան
 մը նկարագիրը չունեցող ու է թուղթ գոր-
 ծի բուղթ կը կոչուի, ինչպէս դատաւարու-

Թեան թուղթեր, վկայագիրներ, կալուածագիրներ, փոխանակագիրներ, բեռնագիրներ (+ծեւէֆէնթ), հաշուեցուցակներ (Ֆուսթրա), և այլն:

Թղթատարական Միութեան մէջ զըտնուող երկիրներուն համար 1 կռամէ մինչև 200 կռամ կշռող ծրարներէ կը ստացուի 1 զրուշ. իսկ 200 կռամէ աւելի կշռող ծրարները ենթակայ են տասնական փարա յաւելումի՝ ամէն 50 կռամի յաւելման: Առ առաւելն 2000 կռամ կշռող ծրարներ միայն կ'ընդունուին: Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար եւս նոյն բանն է:

Ծրարները նամակ կամ նոթագրութիւն պէտք չէ պարունակեն. նոյնպէս ծրարներու ծանրութեան և ընդարձակութեան պայմանները տպագիրներու յար և նման են:

Սովորական նամակներու, վաճառքի նմոյշներու տպագրական և գործի թուղթի ծրարներու վրայ եթէ թղթագորոշմ գրուած չէ, չեն ղրկուիր. իսկ եթէ պակաս գրուած, կը ղրկուին և պակասին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն:

Թանկագին օրեր. — Արգիլուած է

թղթատարի յանձնել մաքուր չվճարուած թանկագին նիւթեր, և այլն:

Դրամի և արժեքաւոր նիւթերու փոխադրութիւն. — Թղթատարական միութեան մէջ գտնուած երկիրներուն համար Օսմանեան թղթատարութիւնը կ'ընդունի աւանդ (էմանթ), և մանտա-բող:

Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան մէջ ընդունուած է դրամի և արժեքաւոր նիւթծրու փոխադրութիւնը աւանդի ձեւին տակ: Այս պարագային թղթատարական վարչութիւնը կը քտանայ թանկագին նիւթերու համար արժեքին համաձայն սակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով սակագին մը: Այս սակագինը հինգ աստիճան է, հեռաւորութեան հինգ շրջանակներու համաձայն՝ որոնք հետեւեալներն են.

Ա. Երջանակ. — 4. Պոլիս և շրջակայները, կը վճարուի արժեքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 զրուշի՝ 2¹/₃, 1000էն 2000՝ 5 զրուշ, և ամէն հազար զրուշի 2¹/₃ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կռամի՝ 2¹/₃, և 501էն 1000 կռամի 5, և ա-

մէն 500 կռամի 2¹/₂ զրուշ:

Բ. Շրջանակ. — Պրուսա, Գասթէմունի, Ս.յարն, Ա.տանա, Ճէպէլի Լիպնան, Հալէպ, Գոնիա, Շքոտրա, Կարմիր Ծովի եզերքների, Պէնկագի, Պիղա, Արշիպեղապոսի կղզիների, Այս վայրերը կը փոխադրուին արժէքաւոր նիւթեր, 1էն 250 զրուշ՝ 2¹/₂, 251էն 500՝ 3, 501էն 1000՝ 7 զրուշի. ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելնայ 3¹/₂ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր. 1է 100 կռամ՝ 2¹/₂, 101 էն 250 կռամ՝ 3, 251էն 500՝ 4, և 501էն 1000 կռամ՝ 7 զրուշի և իւրաքանչիւր 500 կռամի՝ 3¹/₂ զրուշի յաւելում:

Գ Շրջանակ. — Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ, Էնգարէ, Արվազ, Գոսովա, Մանասթըր, Եէմէն, Տիարպէքի, Խարրուրդ: Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3, 251էն 500՝ 4, 501էն 1000՝ 6 զրուշի և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 5 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 3, 101էն 250 կռամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 զրուշի յաւելում:

Դ. Շրջանակ. — Վան, Պիթիւս, Մուսուլ: Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3¹/₂, 250էն

500՝ 5, 501էն 1000՝ 8 զրուշի և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 6¹/₂ զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 3, 101էն 250՝ 5, 251էն 500՝ 8, 501էն 1000՝ 13 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500 կռամի վրայ 6¹/₂ զրուշ յաւելում:

Ե. Շրջանակ. — Պաղտատ, Պասրա, Արժէք. 1էն 250 կռամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 4, 101էն 250՝ 6, 251էն 500՝ 10, 501էն 1000՝ 16 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծովեզերեայ քաղաքները 1000ին 2 կ'առնուի, իսկ երկաթուղի բանած քաղաքները 1000ին 3 զրուշ: Ասոնց մէջ երբէք ծանրութիւնը նկատողութեան չառնուիր:

Ընդունելութեան զեկուցագիր (Իտէ էլ Ժա-ի-պէրէ, avis de réception) — Ընդունելութեան զեկուցագիրներու, թէ՛ թղթատարական Միութեան շրջանակին և թէ՛ թուրքիոյ համար, պէտք է վճարել միօրինակ կերպով 1 զրուշ, յանձնարարման համար վճարուած 1 զրուշէն զատ:

Յանձնարարութիւն (Recommandation). — Յանձնարարեալ առարկաներու համար պէտք է վճարել ինչ որ պիտի վճարուէր՝ եթէ յանձնարարեալ չըլլային. յետոյ միօրինակ կերպով պէտք է վճարել 1 զրուշ իբր յանձնարարման գին:

Երբ յանձնարարեալ նամակ մը կորսուի, եթէ կը վերարբերի Թղթատարական Միութեան, 50 Քրանք փխարինու թիւն կը վճարուի. իսկ եթէ կը վերարբերի Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութեան՝ 200 զրուշ:

Մանտա-բոսդ. — Մանտա-բոսդի գրութիւնը ի գործ կը գրուի Թուրքիոյ նամակատուններուն մէջ: Արկողին տրուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց դրոշմաթուղթ կը փակցուի. իսկ մանտա-բոսդերը և անոնց յարակից Թուղթերը վերծ են գրոշմաթուղթէ: — Երկու հազար զրուշէն աւելի գումարի համար մանտա-բոսդ չի տրուիր: Մինչև 100 զրուշի համար 20 փարա վարձք կ'առնուի. Իւրաքանչիւր 100 զրուշէն 20 փարայի հաշուով 500 զրուշէն 100 փարա կ'առնուի. իսկ 500էն մինչև 1900 զրուշ, իւրաքանչիւր 200ին քսոնական փա-

րա կ'աւելցուի, որով 1900էն մինչև 2000 զրուշ՝ վարձքը կ'ըլլայ վեցուկէս զրուշ:

Արժեքը յայտարարուած պարունակութեամբ նամակներ (Գույեթե Բոգոտրեթի Դեփեթեյ). — Ծովեղերեայ և երկաթուղւոյ գիծերուն վրայ գտնուող քաղաքներու նամակատուններուն համար իւրաքանչիւր նամակի պարունակութիւնը 50000 զրուշէն աւելի չըլլալու պայմանաւ (օսմ. րակին 100 զրուշի հաշուով), պանքնօթներ, արժեթուղթեր պարունակող նամակներ կ'ընդունուին, որոնց արժեքը պահաբանին վրայ թուանշանով նշանակուած և զրկողին անձնական կնիքովը կամ մասնաւոր նշանով մը առնուած ճինգ տեղերէ կնքուած պէտք է ըլլան: Այս նամակներուն ծանրութեանը համեմատ Թղթագրոշմ փակցնելէ զատ, կը վճարուի 1 զրուշ ապահովագին և յայտարարուած արժեքին իւրաքանչիւր 1000 զրուշին ու կոտորակին համար 1 զրուշ: Երբ կորսուի, փնտսուի կամ գողցուի, արժեքին փխարէնը Թղթատարութիւնը կը վճարէ, ի բաց առեալ անխուսափելի պարագաները (բեֆ — Իլուէնի լայն գողել Կողուց Բոսն-

դերէ, cas de force majeure): Այս մասին ըլլալիք յայտարարութիւնները առ նուազն մէկ տարուան մէջ պէտք է տեղի ունենան, որովհետեւ անկէ ետքը նկատողութեան չեն առնուիր:

Գոլի բոսդալ. — Գոլի բոսդալը երկու տեսակ է, արժեքաւոր և անարժեքի: Թէ՛ արժեքաւոր և թէ՛ անարժեք առարկաներու համար զրկուած Գոլի բոսդալը 5 քիլոյէն աւելի ըլլալու չէ:

Ստակը կրնայ մինչև 10 քիլոյ ծանրութիւն ունենալ և եթէ ստակ կամ կարասի որոշեալ կշիռէն աւելի ըլլայ երկու մասի կը բաժնուի: Թէ՛ ստակի և թէ՛ կարասիի.

Ա. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 4 զրուշ:

Բ. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 8 զրուշ:

Գ. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 12 զրուշ:

Իւրաքանչիւր շրջանակի ամէն 1000 զրուշին համար պէտք է վճարել 2 զրուշ իր պահովագրին:

Ստակ. — Ստակը եթէ 5 քիլոյէն աւելի

ըլլայ, քիլոյ գլուխ Ա. շրջանակի համար պիտի առնուի 1 զրուշ, Բ. շրջանակի համար 2 զրուշ, Գ. շրջանակի համար 3 զրուշ:

Գոլի բոսդալի մէջ ուզած ստակդ կրնաս գնել, ոսկի, մէծիտ, զրուշ. և այլն խառն, պայմանաւ որ ետքը ծրարին վրայ թէ՛ թուանշանով և թէ՛ գրով գրուի որչափ ոսկի, որչափ մէծիտ, որչափ զրուշ պարունակելը:

Ամէն մէկ զրամածրար առ առաւելն 50000 զրուշ պէտք է պարունակէ, աւելի պարունակածները պէտք է կիսել և ծրարի վերածել:

Մէկ օրուան մէջ մէկու մը հասցէին կարելի է շատ մը անգամներ Գոլի բոսդալ զրկել:

Թղթատարական աշխատութեանց համար, իւրաքանչիւր ծրարին իր կապողչէք կ'առնուի 60 փարա և զրկողին արուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց փուլ կը փակցուի:

Գոլի բոսդալը պէտք է recommandé ընել, որով իրաւունք կ'ունենայ Գոլի բոսդալ ընդունողը, առնելուն համար ստացագիր մը տալ զրկողին:

Կարասի. — Շոգենաւով կամ երկաթու-

ղիով զրկուած կարասիները կամ ապրանքները պէտք է առ առաւելն 60 անդ. երկայն և 20 անդ. լայն ըլլան: Այն առարկաները զորոնք կարելի չէ կիսել, ինչպէս հովանոց, գաւազան և այլն, 1 մեդր երկայնութիւն պէտք է ունենան:

Այն ապրանքներն որոնք ուղղակի երկաթուղիով կամ շոգենաւով չեն կրնար երթալ շրկուելիք տեղը երկրին ներսերը ըլլալուն պատճառաւ պէտք է որ 40 անդ. երկայն և 30 անդ. լայնք ու 20 անդ. խորութիւն ունենան:

Հեղուկ և պայթուցիկ նիւթերն արգիլուած է գտի բողալով զրկել, ի բաց առեալ գեղերէն որոնք նախ փայտէ սնտուկի մը. յետոյ փայտի սղոցուկով (Բուլ-լ) լեցուն թիթեղէ տուփի մը մէջ գրուած ըլլալու են:

Գոլի բողալին հասցէն շատ յստակ պէտք է գրուի որուն որ կ'ուղղուի. անոր բնակութեան տեղը, թաղը, փողոցը, տան թիւը, և այլն:

Գարդ րոսղալներ. — Թղթատարական պաշտօնական գարդերէն զատ (carte postale) արհեստական շրջաբերութեան հանուած

պարզ կամ պատկերազարդ գարդերուն մեծութիւնը պաշտօնականին չափ ըլլալու է:

Արգիլուած է բարոյականի դեմ կամ աղտոտ պատկերներ կրող գարդ բողալները՝

Գարդին վրայ պէտք է 20 փարսյի փուլ փակցուի. եթէ այդ գինէն պակաս կ'արժէ փակցուած գրոշմաթուղթը, մնացեալին կրկինը կը վճարուի իր գացած տեղը, և երբ առանց գրոշմաթուղթի թղթատարութեան յանձնուի, այն ատեն իբրև Նամակ 2 դրուշ taxer գին կ'առնուի:

Պատասխանը վճարուած (réponse payée) գարդ բողալներուն եթէ կէսը կտրուելով այդ գարդին պատկանած կառավարութենէ մը զատ՝ ուրիշ կառավարութեան մը երկիրը զրկուի, հոնկէ 2 դրուշ կ'առնուի. օրինակի համար, եթէ տաճկական գարդ բողալ մը Ծրանսա զրկուի, և հոն այդ գարդը կէսը կտրելով Իտալիա զրկէ, Իտալիա անկէ 2 դրուշ կ'առնէ, իսկ եթէ Թուրքիա զրկուի, հարկաւ բան մը չի վճարուիր և այսպէս փոխադարձաբար ամէն երկիրներու համար:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ը

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԺԱՄԸ. — Թուրքիոյ քաղաքներուն միջև բուրք տառերով փոխանակուած հեռագիրներուն համար, բրքական ժամը կը գործածուի Թուրքիոյ հեռագրատուններուն մէջ: Իսկ միջազգային հեռագիրներուն և լատին տառերով զարնուած ներքին հեռագիրներուն համար՝ Կ. Պոլսոյ Միջօրեականին ժամը կը գործածուի, որ 1 ժամ, 47 վայրկեան, 32 երկվայրկեան առաջ է Բարիզի Միջօրեականին ժամէն:

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԼՆՃՈՒՆ. — Միջազգային և ներքին հեռագիրներուն համար բուրքերէն և ֆրանսերէնէ զատ կարելի է նաև հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն պարսկերէն, հայերէն, յունարէն սերպերէն, ռուսերէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, լատիներէն և ուրիշ ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով:

ՍՏԱՑԱԳՐԻ. — Երէ դրկողը ուզէ, հեռագրատան կողմէ՝ հեռագրին յանձնուած ըլ-

լալը հաստատող ստացագիր կը տրուի: Այս ստացագրին համար 1 դրուշ կ'առնուի՝ երէ ներքին հեռագիր է, և 25 սանթիմ՝ երէ միջազգային հեռագիր է: Այս ստացագիրը ենթակայ է 10 փարայի սովորական դրոշմատուրքի:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ (urgent) ՀՆՌԱԳՐԻ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը զարնել թէ միջազգային և թէ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցեէն առաջ պէտք է գրել *Urgent* շէր կամ *urgent* բառերը:

ՍԱԿԱԳՐԻ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ. — Կոստանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ 20 բառը ջ'անցնիր. 20 բառէն վեր իւրաքանչիւր 10 բառի համար կ'առնուի 50 փարա:

ՆԵՐՔԻՆ ՍԱԿԱԳՐԻ. — Միևնոյն նահանգին հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել 20 փարա՝ 100 փարա յաւելուածական տուրքով:

Տարբեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել

40 փարա, 5 դրշ. յաւելուածական տուրքով:

Այս սակագինը այն հեռագիրներուն համար է, որոնք չեն անցնիր *Իսդրն* ընկերութեան ներքին ընդժովեայ պարաններէն. գալով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անցնին, միննոյն նահանգին հեռագրական կայաններու միջև՝ բառը 40 փարա է, 5 դրուշ յաւելուածական տուրքով, և տարբեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև՝ 70 փարա, 7½ դրուշ յաւելուածական տուրքով:

Եւրոպական Թուրքիայէն և Ասիական Թուրքիայէն Արեւելեան Րումէլի քաշուած հեռագիրներուն, Մուսթաֆա փաշայի ճամբով, կը վճարուի 60 փարա, առանց յաւելուածական տուրքի:

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիրները ներքին սակագինն ենթակայ են երբ որկուիս Լարաքիոյ ճամբով:

Հիճագի, Ղարպ Թարապլուսի և Եէմէնի նահանգներուն միջև, և այդ նահանգներուն իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս նահանգներուն միջև փոխանակուած հեռագիրները ենթարկուած են միջազգային սակագնին:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Ե Ի

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՍ ԽԱՊԱԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՂԱՊԵՏԵԱՆ

Պ Ա Տ Ր Ի Ա Ր Ք

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Տ. Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

Պ Ա Տ Ր Ի Ա Ր Ք

Ե Ի

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՅՈՅ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՅ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գրիգորիս Արքեպ	Յովհաննէսեան Ա. Ատնպտ.
Վահրամ Եպիսկ.	Մանկունի Բ. Ատննապետ
Գարրիէլ	» Ճէվահիրճեան
Գեորգ	» Իւրիճեան
Եղիշէ	» Գուրեան Ա. Ատննաղպիր
Յովսէփ	» Այվազեան Բ. Ատննաղպիր
Գարրիէլ Ա. Քհն.	Խանճեան
Կարապետ Ա. Ք.	Սեբեան
Կարապետ Քհնյ.	Սանտալճեան
Յովհաննէս	» Շահապազեան

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Զարեհ Էֆէնտի	Եռսուֆեան
Զարեհ	» Տիլպեր
Գարրիէլ	» Նորատունկեան
Գրիգոր	» Գարակէօզեան
Գրիգոր	» Խրտրեան
Սեննքերիմ	» Մանուկեան
Միհրան	» Սեբեան
Կարապետ	» Գափամանեան
Մկրտիչ	» Ասասեան
Սեպուհ	» Տէմիրճիպաշեան
Տիգրան	» Տէր-Ներսէսեան

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

S. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԱ.

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՏԱՆՆ ԿԻՂԻԿՈՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Սահակ	Մ.Վ.	Ճիզմեճեան	Դեր-Դահերէց
Պօղոս	Գերպժ.	Գազրիկեան	
Գեորգ	»	Թերզիլաշեան	
Նիկողայոս	Մ.Վ.	Պազշեան	
Յովսէփ	»	Արիկեան	
Յովսէփ	»	Ռոքոսեան	
Ներսէս	»	Աճեմեան	
Հ. Եղիա	»	Բիլճեան	
Հ. Գրիգորիս	»	Գալեմքեարեան	
Կոմիտաս	»	Իսկենտերեան	Ատենդար.

ՎԱՐՁՍԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Պօղոս	Գեր.	Գազրիկեան	
Նիկողայոս	Մ.Վ.	Պազշեան	
Անտոն	Էֆենտի	Ազնաւոր	
Գրիգոր	»	Ոսկեան	
Մանուէլ	»	Շաշեան	
Միհրան	»	Երագեան	
Յովհաննէս	»	Գարտաշեան	
Սահակ	»	Զիլքօշեան	
Վիչէն	»	Գասապեան	
Օհան	»	Փիլիպոսեան	
Մկրտիչ	»	Էնքսերճեան	
Զարեհ	»	Շիշմանեան	
Կոմիտաս	Մ.Վ.	Իսկենտերեան	Ատենդար.

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԹՈՒՐԲՒՈՑ

ՎՍԵՄ. Ա. ՅԱԿՈՒԲ ԷՖ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՑ ԹՈՒՐԲՒՈՑ

Կարապետ էֆ. Սենեքերիմեան

*Բարսուղար թղթակցութեանց
և Գործակատար*

Գաբրիէլ էֆ. Մինասեան

Բարսուղար արձանագրութեանց

Առաքել էֆ. Կեօզիպէօյիքեան

Գործակատար

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ներկայացուցիչ *Կիլիկիոյ եկեղեցեաց*

Պատ. Յ. Գ. Գրիգորեան

Կ. էֆ. Սենեքերիմեան

Ներկայացուցիչ *Բիւրանիոյ եկեղեցեաց*

Բրօք. Յակոբոս ձեճիգեան

Յովհ. էֆ. Մինասեան

Ներկայացուցիչ *Խարբուրդի եկեղեցեաց*

Արշակ էֆ. Շմաւոնեան

Գեորգ էֆ. Խարբուրդեան

Ներկայացուցիչ *Կեդր. Թուրքիոյ եկեղեցեաց*

Յարութիւն էֆ. Կօստիկեան

Պետրոս էֆ. Տօնճեան

Ներկ. Մայրաքաղաքիս ժողովրդեան

Յովհաննէս էֆ. Թէլիքեան

Միհրան էֆ. Յովհաննէսեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Նահանգային ժողով *Բիւրանիոյ*

Վեր. Յակոբ Թաշճեան, Նախագահ

Նշան էֆ. Գօնտայեան Բարտուղար

Կեդրոնական Թուրքիոյ եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Գեորգ Տէմիրճեան, Նախագահ

Վեր. Միհրան Գազանճեան, Բարտուղար

Կիլիկիոյ եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Համբարձում Աշճեան, Նախագահ

Ասատուր էֆ. ձինիշեան, Բարտուղար

ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՊԵՏՔ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Ց. ՆՕԱՔԻՄ Գ. , Պատրիարք Յունացի
Ց. ՆՈՍԷՅ ՆՈՎԱԶՈՅ, Էկզարք Պուլկարացի
ՄՈՅԻՋ ԼԷՎԻ ԷՅ. , Տեղակալ Րաբունապետի
Հրէիցի

Ծանօթութիւնք և վիճակագրական տեղե-
կութիւնք փակուած են՝ 1 Հոկտ. 1903.

معارن عموميه نظارت جليله سنك ۱۷ تموز ۳۱۹
تاریخی و ۶۱ نوسرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑԻ

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1904

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Վ Է Պ Ք

Տղան ձեռքը կարասին մէջ մխեց,
ափը շաքարով լեցուց, երբ սակայն
ձեռքը դուրս հանել կ'ուզէր, տե-
սաւ որ արհնարին է: Սկսաւ լալ:
Մայրը կ'ուզէր կարասը կտարել ձեռ-
քը ազատելու համար: Կեցիր, գոչեց
հայրը, անդիէն եւ ծիծաղելով րսաւ
տղուն, բաց ձեռքդ, ձգէ շաքարները,
եւ պիտի կրնաս դուրս հանել ձեռքդ:
Հնազանդեցաւ տղան եւ դիւրաւ
դուրս հանեց ձեռքը: — Զգէ', հրա-
ժարէ' սիրած, խնկարկած ունակու-
թիւններէդ ու պիտի ըլլաս ազատ
ու երջանիկ. չե՞ս թողուր եւ կ'ուզես
պահել ու երջանկութեան յուսալ,
անհնարին է այս. բնաւ մի' փորձեր:

Մի անհաւատ ճառախօսելով՝ Սուրբ
Գիրք ունայն եւ տղայական առաս-

պէլ կը հռչակէր եւ հրաւէր կը կարգար ունկնդրողներուն ազատօրէն յայտնել իրենց կարծիք : Մերունի մի կին ռաքի ելաւ եւ սապէս ըսաւ զօղզողուն ձայնով . — 70 տարի է ի վեր Սուրբ Գիրք է եղած իմ միակ ազրիւր , որմէ ստացած եմ խրատ խոյս եւ կորով , պատրաստ եմ հրաժարիլ անկէ , պայմանաւ որ անոր տեղ մի աւելի ազգու միջոց ինձ յանձնարարէք : — Անհաւատ շուարեցաւ մնաց եւ խրատեց ծերուկին յարատեւել իր նախկին ընթացք , քանի որ նա ստացած է Սուրբ Գիրքէն ա՛յնքան օրհնութիւն եւ մխիթարութիւն :

—
Ս.մէն ջանք ի գործ դրաւ երիտասարդը որ գործ գտնայ , զիմելով վաճառականաց . բայց ի զուր , ոչ ոք վստահութիւն ցոյց տուաւ իրեն : Տխրագին պատմեց իր անյաջողութիւն իւր մօր : Նա վերջին փորձ մ'ալ յանձնարարեց իր որդւոյն զիմել մի հարուստ անձի Երիտասարդը

զնաց հարուստին եւ պատմեց ամէն բան : « Կիրակնօրեայ հանդերձներդ հագնելով », ըսաւ հարուստ մարդը , « վաղը հասարակաց պարտէզը զիս գտիր . վաճառականներն հոն պիտի հաւաքուին » : Երիտասարդը ճշդիւ կատարեց իրեն հրամայուածը : Հարուստը երբ տեսաւ երիտասարդին գալը , անոր ընդառաջ երթալով յարգանք բարեւեց , թեւը մտաւ եւ ըստ ի վաճառականաց աջաց առջին պարտէզին մէջ անոր հետ խօսակցելով պտտեցաւ : Յետոյ սիրալիր կերպով հրաժեշտ տուաւ երիտասարդին պատուիրելով յաջորդ օր ներկայանալ վաճառականներուն եւ խնդրել որ գործ տան իրեն : Այս ամենէն բան մը չհասկցաւ երիտասարդը , սակայն յաջորդ օր կատարեց իրեն հրամայուածը :

Առաջին վաճառականը սիրալիր կերպով ընդունեց զնա եւ յօժար էր տալ վաճառք առանց կանխավճարի : Երկրորդն ալ ճիշտ նոյն վարմունքն ունեցաւ , նոյնպէս երրորդը եւ չոր-

րորդը : Քիչ ատենէն մեր համեստ երիտասարդ մեծ վաճառական մը եղաւ : — Այլոց օգնելու շատ կերպեր կան. ոմանք ուրիշներուն վնաս տալու նպատակ չունին, սակայն ակնարկով կամ ուսը թոթոեկելով, ուրիշին նիւթապէս եւ բարոյապէս կործանուելուն պատճառ կ'ըլլան :

Ուրիշ օրինակ մ'ալ ի բացատրութիւն վերոյիշեալ նիւթին :

Բարի մի Քրիստոնեայ, որ կ'զգուշանար «մրջիւնի մը վրայ խկ կոխել», օր մը մահճակալին տակ շնիկ մը կը գտնայ «Դուրս կորիք ատկեց» պոռաց շնիկին, որ դողալ սկսաւ : «Մի վախնար, շնիկ, քեզի բան չեմ ընեք, միայն դուրս ելիր, ա՛յդ քան» : Ասանկ մննախօսելով շունը փողօցին դռնէն դուրս ըրաւ միայն «կատղած շուն» գոչելով բարկութեամբ : Ոստիկան մը որ անկէ կ'անցնէր, լսելով «կատղած շուն» բառեր, քաշեց ատրճանակը եւ շունը զետին փռեց անկենդան :

Աստուծոյ ամենատես լինելն սապէս բացատրեց մի ուսուցիչ : — Ոսկեձուկ մը դրաւ ջրով լեցուած շիշի մը մէջ եւ ներկայացուց աշակերտաց : Ո՛ր կողմէն որ դիտէին կրնային տեսնել ձկան մէն մի շարժում : Ահա, ըսաւ ուսուցիչ, մենք այսպէս ենք Աստուծոյ համար, ինչպէս է այս ձուկ մեզ հաւար :

Բարիզի թանգարաններէն մէկուն մէջ փառաւոր արձան մը կայ, որ մեծ վարպետի մը վերջին գործն է : Նա աղքատ ըլլալով տանիքին տակը փոքրիկ խուցի մը մէջ կը բնակէր : Գիշեր մը, նա հազիւ աւարտած էր կաւէ արձանը, երբ ձիւնեց եւ կծուցուրտ մը սկսաւ : Տուրտր արթնցուց վարպետը քունէն, վախնալով որ կաւէ արձանին մէջի ջուրը սառի եւ իր ձեռարուեստ մէկ ժամու մէջ ոչընչանայ . ցատկեց մահիճէն եւ իր վերմակով փաթթեց արձանը : Հետեւեալ առտուն վարպետը իր անկողնոյն վրայ սառած գտնուեցաւ, իր ձեռա-

գործ արձան սակայն անվնաս էր մնացած. վարպետը, արձանին ստեղծողը, մեռաւ, որ իր ձեռաց գործ մնայ, եւ սա կայ եւ կը մնայ այսօր:

Ծերուկ ուսուցիչ մը որդի մ'ունէր ամուսնացեալ, մէկ զաւկի տէր, որ հօրմէն մէկ ժամ հետու գիւղ մը կը բնակէր: Գիշեր մը յանկարծ ներքին մի ձայն կ'ստիպէր ձերունին իսկոյն երթալ եւ տեսնել թոռնիկը: Ժամանակը ուշ է, կը խորհէր ուսուցիչը, առտուն կ'երթամ ձիշտ հիմա, կ'ըսէր իրեն ներքին ձայն: Իսկոյն ճամբայ կ'ելլէ ու կէս զիշերէն Չ ժամ առաջ գիւղը կը հասնի, եւ որդւոյն տուն մանելով կը պնդէ տեսնել թոռնիկը: Այր եւ կին անկողին մանելու վրայ էին, իսկ փոքրիկը քովի սենեակը անուշ քուն կը քաշէր. ուստի ծնողք ձերունիին խընդիրն անտեղի կը գտնէին: Այնքան ճամբան ի գուր եկած չըլլամ, կ'ըսէ ձերունին, խնդրեմ բերէք փոքրիկը որ տեսնեմ: Մայրը կը բերէ փոքրիկ

մանկուկը եւ կը դնէ մեծ հօր բազկաց մէջ, որ կը շարունակէ իր քուն, հակառակ այտերուն վրայ կրկին ու կրկին դրօշմուած համայններու ձիշտ երբ ձերունին կը դնէր թոռնիկը իր մօր բազկաց մէջ, որ նորէն իր անկողին դնէ զայն, քովի սենեակէն շառաչուն մ'է որ կը լսուի. բոլորն ալ դէպի հոն կը վազեն, եւ ինչ տեսնեն, սենեակին ձեղունը ձիշտ մանկիկին անկողինին վրայ փլած էր: Այդ ահաւելի տեսարանին առջեւ բոլորն ալ ապշած կանգնած ուրիշ բան չէին կրնար ընել, այլ միաձայն փառաբանել զԱստուած իր մեծ ողորմութեան համար: Սաղմոս ընդ Ա. 4. 5.

Քրիստոնեայ մը կը գտնագատէր իր հովիւին թէ մահուան ժամէն շատ կը սոսկայ եւ կը կարծէր թէ հաւատոյ մէջ շատ տկար է, մանաւանդ որ երկնից համար չզգար ու եւ է փափաք:

Հովիւը գիտէր թէ ձեր մարդուկին որդին Հնդկաստան պիտի երթար,

ուստի հարցուց, որդիդ ե՞րբ ճամբայ պիտի ելլէ : Դեռ երեք ամիս ժամանակ ունի ճամբայ ելլելու, ըսաւ վաճառականը : Ո՛րքան դրամ տուիք ձեր որդւոյն ճանապարհի ծախուց համար, հարցուց հովիւը :

Ատոր ժամանակ կայ դեռ, պատասխանեց վաճառականը, դեռ բան մը չեմ տուած, վերջին գիշեր կրնամ այդ խնդիր կարգադրել : Է՛հ, ուրեմն ինչո՞ւ համար դուք ձեր երկնաւոր հորմէն տարբեր ընթացք կ'ակնկալէք, ըսաւ սրամիտ հովիւը. ձեր ճանապարհի գրամը ձեզի պիտի տրուի վերջին ճանապարհորդութեան համար, երբ ժամանակը հասնի, անկէ առաջ պէտք չէ : Մտորը իր տաներէց հովիւին միտքը շուտ հասկցաւ. թէ Աստուած մահուան ժամուն պէտք եղած զօրութիւն պիտի տայ իր զաւակաց, որպէս զի կարող ըլլան ըսել. « թէ եւ մահուան շուքին մէջէն անցնելու ըլլամ, չպիտի վախնամ, քանզի Գու իմ հետս ես » :

Ո՛վ ըսաւ թէ մենք Ս. Կոյսն Մարիամ չենք յարգեր, ըսաւ Աւետ. մի կին, դրացի կնոջ մը որ կըսէր. դուք Աւետարանականքդ Կոյսն Մարիամ բանի տեղ չէք դնէր : Մենք թէ դուք աւելի կը յարգէք Ս. Կոյսը, շարունակեց Աւետ. կինը, հիմա ցոյց պիտի տամ, Կարդալ գիտե՞ս. բաց Յովհաննու Աւետարանին Բ. Գլուխը. Յիսուսի Մայր ըսաւ աշակերտներուն. ինչ որ ՅՆՍՈՒՍ ձեզի ըսէ ըրէք : Ս. Կոյսին միակ պատուէրն է այս, զոր մեկ կը գործադրենք եւ հետեւապէս կը յարգենք զնա : Խնդիրն այն է թէ դուք Կոյսին այս պատուէր ի գործ կր դնէք. եթէ չէ, ուրեմն մի պարծիք թէ կը յարգէք, կը պաշտէք զնա :

Ը Ն Տ Ա Ն Ե Կ Ա Ն

ՄՆՈՂԱՅ ԲԱԺԻՆ

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԽՕՍԻԵՐԸ. — Մայրեր կան, որք ձմեռն սկսելուն պէս, իրենց տղոց սենեակին ծակն ու ծուկը կ'զոցեն ու պատուհանները բնու չեն բանար. իրենց տղոց վրայի լաթեր կը հագցնեն եւ այնքան շատ կրակ վը վառեն որ հում հում պղտիկները խորովելու չափ կ'ըլլան. եւ գիտէ՞ք ինչու. յայտնի է. պէտք չէ որ իրենց սիրուն ձագուկները պազ առնեն. բայց անդին խեղճ պղտիկները տաքէն ճղղած կը մնան, միշտ հարսուխ կ'ըլլան եւ ամբողջ ձմեռը գրեթէ հիւանդկախ վիճակի մը մէջ կ'անցնեն. Ու այս հոգածու մայրերը կը զարմանան թէ ինչո՞ւ կ'ըլլայ այսպէս. — « Բայց Տոքթոր էֆ., եթէ գիտնայիք թէ որչափ հոգ կը տանիմ պղտիկիս, եւ ոչ մէկ խնամք

պակաս կը թողում» . — Տիկին, չափէն աւելի հոգ տանելնուդ համար է արդէն, որ այդպէս կ'ըլլայ. » Առողջապահական կարեւոր պայման մ'է որ, պղտիկներն առողջ ապրելու համար պէտք է որ միշտ մաքուր օդ ծծեն եւ չափաւոր ջերմութեան մէջ ապրին. Սենեակին պատուհաններն օրական գոնէ մէկ քանի ժամ բացուելու են. դոց պատուհաններով սենեակ աւելիէն աւելի գէշ եւ հակառողջապահիկ բան չկայ աշխարհի վրայ. դարձեալ, անկողիններն առտուն առանց լաւ մը բանալու եւ առանց մաքուր օդի մէջ դնելու ծալիկէն աւելի վնասակար բան չկայ. Մայրե՛ր, ձմրան այն ամէկոտ արեւն իր երեսը ցոյց տալուն պէս, ձեր պրզտիկներուն թարմ օդ ծծել տուէք. արեւը միքրոպասպաններուն լաւագոյնն է. միշտ թարմ օդ, գիշեր ցերեկ, ննջարանի թէ խօսարանի մէջ, մի՛շտ թարմ օդ թող ըլլայ. Մի կարծէք թէ լաթ լաթի վրայ հագցնելով, ձեր պղտիկները պատուարած կ'ըլ-

լաք ցուրաին դէմ, լաւագոյն միջոցն է անոնց մարմինը զօրացնել ցուրաին դէմ: Առաուներն արթննալնուդ պէս ձիու մազէ ձեւնոցով մը շփեցէք ձեր պզտիկներուն մորթը, մինչև որ կարմրի. եթէ շփումը ալքոլով կատարեք, աւելի լաւ կ'ըլլայ. ափկա վեց հատ շալով փաթթելէ աւելի օգտակար է: Եթէ մայրերը գիանային ու եթէ ուղէին պէտք եղածն ընել, ո՛չ դեղի ո՛չ ալ բժշկի հարկ կ'ունենային:

ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԵՒ ԿԱՆԱՆՅ ՔԱԺԻՆ

1. Անգամ մը օրիորդի մը յաձնուած էր խնամ ասնիլ փոքրիկ երախայի մը որուն ծնողքը բացակայ կը գրանուէին: Պզտիկին հագուստները պատահմամբ բռնկեցան. Մանկավարդ աղջիկը փոխանակ անմիջապէս բոցերը մարելու համար արտորնօք աշխատելու, սկսաւ պոռալ ու կանչուրաւել, եւ դանէն դուրս նետուեցաւ օգնութիւն աղաղակելու, թողլով

խեղճ պզտիկը որ բոցերուն մէջ շարաշար խորովի եւ ահաւելի մահով մը մեռնի:

2. Երկու սեռէ բաղկուցեալ խումբ մը անձինք նաւակի մը մէջ նստած զուարճալի պոտյա մը կ'ընէին ծովուն վրայ, երբ դեռահաս աղջիկ մը յանկարծ տեղը փոխելով՝ նաւը շարժեցաւ եւ քիչ մը ջուր առաւ: Ասոր վրայ նոյն օրիորդը սարսափի ճիչ մը արձակելով տեղէն ցատկեց ու նաւակին միւս կողմը գնաց: Անոր ընթացքին ուրիշներ ալ հետեւեցան, եւ արդիւնքը սա եղաւ որ նաւակը շրջելով խումբէն շատ մը հոգիներ խեղդուեցան:

3. Օրիորդին մէկը իր նշանածին հետ մէկտեղ ձի կը վազցնէր. պատահմամբ ձին խրտչեցաւ եւ սկսաւ օրարչաւ վազել: Աղջիկը փոխանակ կենդանին իմաստութեամբ կատավարելով կեցնելու, սոսկալի աղաղակ մըն է փրցուց: Չին աւելի եւս սարսափած սկսաւ կայմակի արագութեամբ սրարչաւ վազել, որուն ար-

դիւնքը սա եղաւ որ մանկամարդ ազ-
ջիկը վար ինկաւ ու անդամները
ջախջախուեցան :

4. Փոքրիկ մանուկ մը օր մը յան-
կարծ ջղաձգութենէ (զբազօտ) բռն-
ուեցաւ : Մայրը եւ քոյրը տեսնելով
որ տղան տաղտակամածին վրայ ին-
կեր կը տապալակի եւ կը չարչարուի,
փոխանակ վերցնելու եւ անկողնի
վրայ պառկեցնելով հէք տղուն օգ-
նելու, սարսափի ճիչ մը արձակեցին
եւ մէյ մէկ անկիւն վազեցին :

5. Այս տեսակ անհամար դէպքեր
կը պատահին ամեն օր, եւ թերեւս
ընթերցողը ինքը իր յիշողութենէն
կրնայ քաղել այս պատմուածներէն
աւելի հետաքրքրաշարժները, որոնց
ամենքն ալ կը ցուցնեն թէ շատ մը
անձինք, մանաւանդ կիներ, պարա-
գային համեմատ անիրազի վրայու,
պաղարիւնութիւն ցուցնելու, իրենք
գիրենք կառավարելու եւ պատրաստ
միտք ունենալու յատկութենէն զուրկ
են : Այդ մասնաւոր յատկութիւնը
դիւրութեան համար արթնամտութիւն

պիտի կոչենք : Արդ՝ արթնամտու-
թիւնը մտքի եւ սրտի այն վիճակն է
որ յանկարծա՛սա եւ անակնկալ վշտի,
վտանգի, զարմանքի եւ ուրախու-
թեան ժամանակ մարդս խաղաղ եւ
անվրդով կը պահէ :

6. Վերը մէջ բերուած առաջին օ-
րինակին օրիորդը եթէ արթնամտու-
թիւն ունենար, շատ դիւաւ կրնար
մարել երախային բռնկած քղանցք-
ները : Երկրորդ օրինակին մէջ ալ եթէ
մանկամարդ ազջիկը արթնամտու
լար, տարակոյս չկայ թէ նաւակը
չպիտի շրջէր : Նմանապէս երրորդ ու
չորրորդ օրինակներուն մէջ յիշուած
մանկամարդ կիները եթէ արթնա-
մտութեան տէր ըլլային, աւելորդ է
ըսել թէ պատահած վտանցը տեղի
պիտի չուենար : Ահա ուրեմն պատ-
ուական յատկութիւն մը զոր ազջիկ-
ներ եւ մանկամարդ կիներ պէտք են
աճեցնել եւ զարգացնել իրրու շատ
պիտանի նեցուկ մը իրենց առօրեայ
կեանքին : Արթուն միտք ունենալ,
ինքն իրեն տէր ըլլալ, յանկարծակի

գալով չչուարիլ եւ ինքզինքը չկորսնցնել, ահա իրենցմէ պահանջուածը:

7. Իրրեւ հակապատկեր վերոյիշեալ օրինակներուն կրնանք արձանագրել հետագայ դէպքերը որ կը ցուցնեն թէ ինչէ արթնամտութիւնը:

Ամերիկայի նահանգներէն մէկուն մէջ ժամանակաւ մարդուն մէկը իր կնոջ հետ մէկ տեղ կը բնակէր քաղաքէն հեռու առանձին տեղ մը, ուր շատ արկածալից կեանք մը անցուցին, որմէ կը քաղենք հետեւեալը: Անգամ մը կինը տանը մէջ միս մինակ եղած ատեն այն կողմերը ասպատակող ծանօթ աւազակ մը ներս մտաւ՝ տանը բնակիչները սպաննելու եւ ամեն բան կողոպտելու նպատակաւ: Կինը առանց պաղարիւնութիւնը կորսնցունելու շատ քաղաքավարութեամբ հրաւիրեց աւազակը որ սեղանին մօտենայ եւ մէկ երկու օղի խմէ: Մարդը առանց կասկած մը ունենալու՝ հրաւէրը ընդունեց եւ հրացանը վար դնելով սկսաւ օղին ճնկել: Ասոր վրայ կինը գոգին հրա-

ցանը յափշտակելով անոր կուրծքին ուղղեց, յայտարարելով թէ եթէ սեղէն երերայ կրակ պիտի ընէ: Աւազակը չյամարձակեցաւ տեղէն շարժիլ, եւ այս կերպով կինը բաւական ժամանակ շահեցաւ, մինչեւ որ էրիկը օգնութեան հասնելով վտանգը վերջացաւ: Տարակոյս չկայ թէ այս կնոջ արթնամտութիւնն էր որ թէ՛ իր տունը տեղը եւ թէ՛ կեանքը փրկեց:

8. Անգամ մը աղջկանց դպրոցի մը մեծ ծխնելոյզէն հրդեհ ծագեցաւ, երբ շէնքին մէջ քանի մը հարիւր ուսանողներ կային: Կրակը առջի անգամ տեսնողն էր վարժուհիներէն մէկը, որ փոխանակ «Հրդեհ կայ» պոռալով ամեն ոք ոտքի հանելու (ինչպէս շատ մը կիներ այդպիսի պարագաներու տակ պիտի ընէին). խորհեցաւ թէ՛ որչափ վտանգաւոր պիտի ըլլար եթէ բոլոր ուսանողները փախչելու փութալով զիրար կոխկռտէին: Անշուշտ շատեր խելակորոյս պիտի ըլլային, կամ պիտի վիրաւորուէին եւ կամ պիտի սպաննուէին: Ուստի առանց

արթնամտութիւնը կորսնցնելու յիշեալ վարժուհին կարգաւ դասարանները վազեց եւ իւրաքանչիւր վարժուհիի զատ զատ իմացուց վտանգը՝ աշակերաններէն ծածուկ կերպով՝ Նոյն ատեն շատ կարճ ժամանակի մը մէջ ամեն մէկ վարժուհի կարող եղաւ իւր դասարանին աշակերանները կանոնաւոր կերպով շէնքէն զուրս հանել. այսպէս բնաւ մէկուն վտանգ մը չպատահեցաւ :

9. Աղջիկներ կան որ արթնամտութիւնը աւելի առնական յատկութիւն մը համարելով զայն իւրացնելու հոգ չեն տանիր: Բայց այդպէս չէ. նկարագիրը ուժովցնելու եւ ամրացնելու համար շատ պիտանի յատկութիւն մըն է, եւ իւրաքանչիւր աղջիկ պէտք է որ ունենայ զայն, սրպէս զի իր կոչումը լիութի կատարելու համար կազմ եւ պատրաստ ըլլայ: Անշուշտ ամեն աղջիկ անսովոր գործեր ընելու կոչուած չէ. բայց կեանքի մէջ անպակաս են այն պարագաները ուր արթնամտութիւնը անհրաժեշտ պէտք

մըն է. ամեն աղջիկ իր փորձառութեամբը գիտէ այդ:

10. Կան աղջիկներ որ ամենափոքր բանէ խրաչիրը, շուարիւր եւ ինչ ընելիքը չգիտնալ ձեւացնելը կանացի փափկութիւն կը համարին: Շատ անգամ ցաւով եւ զգուանքով դիտած ենք աղջիկներու այդ օրինակ անպատրաստամտութիւնը: Ուստի կը խրատենք որ իրենց մատաղ հասակին մէջ ջանան իրենք զիրենք կրթել եւ արթնամտութեան յատկութիւնը իրենց մէջ զարգացնել, վասն զի երբ տան ամիսներ ըլլան՝ անոր շատ պէտք պիտի ունենան :

«Ճշմարիտ կիրք»

Տ Ղ Ա Յ Ո Յ Բ Ա Ժ Ի Ն

Աշխարհի սկիզբէն ի վեր չէ եղած ժամանակ մը որ ուսման, գիտութեան եւ կրթութեան այնքան կարեւորութիւն տրուի եւ ուշադրութիւն ընծայուի, ինչպէս ներկայ դարս:

Գիտութիւնն ձեռք բերելու համար
ալ ա՛յն աստիճան զիւրութիւններ
արուած են հիմակ, որ ամեն տղայ
կրնայ գոնէ մասամբ մը զարգանալ
եւ անհրաժեշտ եղած ուսում ստանալ:

Գասազրքեր, պարզ աշխարհարար
լեզուով իրենց զնով զիւրամատչելի
են, էն աղքատ դասակարգին խկ,
անանկ որ տգէտ մնալն անհոգ, ան-
տարբեր, ծոյլ եւ թուլամորդ ըլլալու
նշան է:

Լուրջ կերպով խորհած էք արգի-
տութեան մնասնետուն վրայ, գիտած
էք թէ տգէտը որքան յիմարական
խորհուրդներով լեցուցած է իր միտ-
քը, որքան ծուռ եւ սխալ գաղա-
փարներ ունի իր պարտականու-
թեանց եւ ապագայ երջանկութեան
նկատմամբ:

Գիտէ՞ք կապալաշտ Հնդիկին, մեծա-
գոյն երջանկութիւնը ի՞նչ բանի մէջ կը
կայանայ. — օր մը գոմէշի փոխուիլ եւ
բարձր խոտերով ծածկուած դաշտի

մը վրայ պառկիլ, ուր չկան զինքը
խայթող մեծեր — այս է անոր ի-
տէալը:

Կրէ՞ծնլանտացին երբ հարցաքննես,
կ'ըսէ. ա՛խ ուրիշ բան չեմ ցանկար,
կ'ուզեմ առողջ մի մարմին եւ շատ
մը թռչուններ, ուտելու համար. այ-
սինքն ապրիլ եւ ուտել. այս է ար-
գէտին միակ նպատակը, նման անա-
սունի:

Գիտութիւնը սակայն, նման ամեն
ուրիշ ազնիւ ու թանկագին իրերու,
իրեն կեղծը ու խարդախեալը ունի.
շատ գրքեր կարդալը ճշմարիտ, զուտ,
անխառն գիտութիւն չէ. կարգացած-
նիս մեղի եւ այլոց օգտակար ընել —
այս է գիտութեան, ճշմարտութեան
ապացոյցը:

Ուստի, ինչպէս անխտիր ամեն
բան, գէշ կամ լաւ, օգտակար կամ
մնասակար, ստամոքս լեցնելով ա-
ռողջութիւնը կը խանգարի եւ մարդս

հիւանդ կ'ըլլայ եւ ի վերջոյ կը մեռնի, նոյնպէս նաեւ տղայք ամեն գիրք չեն կարող կարդալ. պարտին ընտրութիւն ընել, կամ իրենց ծնողաց եւ ուսուցչաց յանձնարարած գրքերը պարտին կարդալ :

Միայն այսպէս ընելով կրնան յոյս ունենալ որ ստացած ուսում եւ գիտութիւն իրենց ապագայ յաջողութեան եւ երջանկութեան պիտի նրպաստէ եւ իրենք նաեւ այլոց հանգէպ օգտակար պիտի հանդիսանան :

Այսքան առայժմ, այս կարեւոր կէտիս վրայ. հիմակ պիտի ներկայացնեմ ձեզ մի քանի տղաքներ որ յաղթելով ամեն դժուարութեանց ուսում ու գիտութիւն ձեռք ձգեցին եւ նշանաւոր մարդիկներ եղան :

Հայնէ, ոստայնանկի որդի էր. հայրը մեծ ընտանիքի տէր, հազիւ օրական հացը կրնար ձարելու Հայնէ քանի մը դահեկան ունէր երբ համալսարան մտաւ եւ հազիւ թէ շարաթը երկու ամբողջ գիշեր կրնար քնանալ. 30

տարի ուսման հետեւեցաւ եւ եղաւ բրոֆէսոր :

Գասթօնչիօ, աղքատ երկրագործի որդի էր, եւ Սուրբ Գիրքը լատիներէնի թարգմանեց :

Անվացկօ, իր հօր հետ կը գործէր երկաթագործի խանութը մինչեւ 18 տարեկան եղաւ, սակայն իր ձիրքեր զարգացնելով, իտալացի բանաստեղծներէն մին եղաւ :

Ճօնարն, որմնաղիր էր. գործած ատենը գրպանը գիրք մը ունէր եւ իր միտքը կը մշակէր ձեռքով աշխատած ատեն. նա եղաւ հռչակաւոր գրագէտ :

Թոմաս Միմբսոն, ոստայնանկի որդի էր եւ հօր հետ կ'աշխատէր, հայրը զիտելով որ տղան ուսման տուած է իր միտքը, արգիւեց գիրք ձեռք առնել եւ բոլոր օր կ'կոց (մէգիգ) նստել կու տար. տղան նորէն գիրք կարդալու ժամանակ կը գտնէր. հայրը

իր «անհնազանդ որդին» տունէն դուրս
 րբաւ Սիմիւսըն մտտակայ քաղաք մը
 գնաց եւ իր արհեստով զբաղեցաւ.
 գիրք փոխ կ'առնէր եւ միայն քանի
 մը բոսլէ կը կարդար : Ի վերջոյ
 Լոնտոն գնաց, ոչ դրամ ունէր ոչ
 յանձնարարական. գրպանին մէջ գտան
 իր գրած մի յօդուած, ա՛յն աստիճան
 գերազանց համարուեցաւ այս գրու-
 թիւն որ նա յառաջ տարուեցաւ եւ
 եղաւ Մաթէմատիքայի Բրոֆէսոր եւ
 Ակադեմիոյ ընկերութեան անդամ :

Ուլիամ Հըթթըն, բուրդ մաքրողի
 մը որդին էր. «Իմ խեղճ մայրս, կ'ը-
 սէ Հըթթըն, գիրկը երախայ մը եւ
 շուրջը միւս զաւակներն, ամբողջ օ-
 րեր անօթի կ'անցնէր, եւ երբ ձեռքը
 բան մը հասնէր, իր բաժինն ալ մեզի
 կուտար» : Հըթթըն գուլպա հիւսողի
 աչկերտ եղաւ, սակայն խելքը ուս-
 ման էր տուած . սա եղաւ գրագէտ
 եւ հնախուզական ընկերութեան ան-
 դամ :

Էտմընտ Սթօն, 100 տարի առաջ
 Արկայլի դուքսին պարտիզպանին որ-
 դին էր, Օր մը դուքսը խոտին մէջ
 նեւտոնի Լատիներէն մէկ հատորն
 գտնելով զարմացաւ երբ իմացաւ թէ
 իր պարտիզպանին որդին, 18 տա-
 րեկան, այդ խրդին գիրք կը կարդար
 Երբ հարցուեցաւ թէ ինչպէս ուսած
 է Լատիներէն, Էտմընտ պատմեց թէ
 10 տարի առաջ ծառայէ մը ուսած
 էր : Չբաւէ՞ր, կ'ըսէր Էտմընտ, լսի
 գիրքն ճանչնալ լեզու մը սորվելու
 համար : Երբ դուքսին պալատ կը
 շինուէր, Էտմընտ նստած կը դիտէր.
 ճարտարապետին կարկիրը եւ քանակը
 իր ուշադրութիւնը գրաւեցին. հար-
 ցուց եւ իմացաւ որ թուարանու-
 թիւն կոչուած գիրք մը կայ, իսկոյն
 ձեռք ձգեց գիրք մը եւ սորվեցաւ .
 երբ երկրաչափութեան անուն լսեց,
 ան ալ սորվեցաւ : Իմանալով որ Լա-
 տիներէն լաւ գրեանք կան, սորվե-
 ցաւ այն լեզուն, Երբ Գաղղիերէնի մէջ
 ալ օգտակար գրքեր գտնուիլն իմա-
 ցաւ, իսկոյն գնեց դասագիրք մը եւ

սորվեցաւ այն լեզուն . ի մի բան պարտիզպանին որդին եղաւ մեծ հեղինակ մը եւ գրեց շատ գրքեր :

Պրիթ , երկաթագործ էր , աղքատ ծնողաց զաւակ , միայն թաղային դըպրոց էր գացած հօր մահէն ետեւ անկէ ալ զրկուեցաւ , 15 տարեկան հասակին երկաթագործի աշկերտ եղաւ , հանրական գրատան գրքերէն սկսաւ փոխ առնել եւ ձմրան գիշերները անոնցմով զբաղիլ : Երկաթ ծեծած ատեն Յունարէն կը սորվէր օճախին վրայ գիրքը դնելով եւ անկէ կարգալով . նոր լեզուներ սկսաւ սորվիլ , յետոյ փիլիսոփայական գրքեր — միշտ արհեստով զբաղելով : Օր մը նետեց մուրճը եւ գնաց ուրիշ տեղ եւ սորվեցաւ Գաղղիերէն , Սրաներէն , Գերմաներէն եւ Իտալերէն , երկու տարուան մէջ . նորէն անցաւ երկաթագործի սալին առջեւ եւ մուրճը ձեռքը առաւ : Հնախօսական ընկերութեան անդամ եղաւ . այս երկաթագործի որդին որ 50 լեզու կրնար

« քիչ կամ շատ դիւրութեամբ կարգալ եւ հասկնալ » :

Ճշմարիտ ուսումնական , Ամենիմաստին առջեւ կը խոնարհի : Հազար տարի առաջ Ալքալին իմաստասէրն ըսած է . որքան բարձր ելլես այնքան կ'ընդարձակի տեսարանիդ հորիզոն , լեռան մը ետին յանկարծ ուրիշ բարձրաբերձ լեռ մը կը տեսնես : Ուստի մի սիքանար քիչ մը գիտութեամբդ այլ խոնարհ , միշտ խոնարհ եղիր :

ԼՈՒՑԿԻՒԻ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

Այս խնդիրներ լուծելու համար պէտք է ունենալ շատ մը փայտէ լուցկիներ , նոյն մեծութեամբ կտրուած . ցորենի հասկ ալ կըլլայ : Տրուած ձեւը սեղանին վրայ շինէ լուցկիներով եւ ապա , անոր դիմացը շինէ , լուցկիներով , պահանջուած ձեւը :

Ա. Ձեւ

15 լուցկիէ բաղկացեալ այս 4 բառակուսիներն 5 բառակուսիի վերածել, միայն երկու լուցկիի դիրքը փոխելով :

Բ. Ձեւ

24 լուցկիէ բաղկացեալ այս 9 բառակուսիներն 4 բառակուսիի վերածել, միայն 8 լուցկիի դիրք փոխելով :

Գ. Ձեւ

22 լուցկիէ բաղկացեալ այս 8 բառակուսիներն 5 բառակուսիի վերածել, միայն 4 լուցկիի դիրք փոխելով :

Դ. Ձեւ

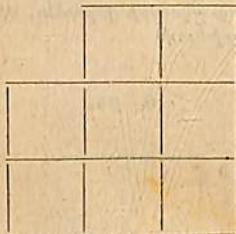

12 լուցկիէ բաղկացեալ այս 4 բառակուսիներն 3 բառակուսիի վերածել, միայն 4 լուցկիի դիրք փոխելով :

Ե. Ձեւ

Սեղանին վրայ 3 հատ լուցկի կայ այս դիրքով. մէջտեղի լուցկին տեղափոխել առանց զայն տեղէն շարժելու:

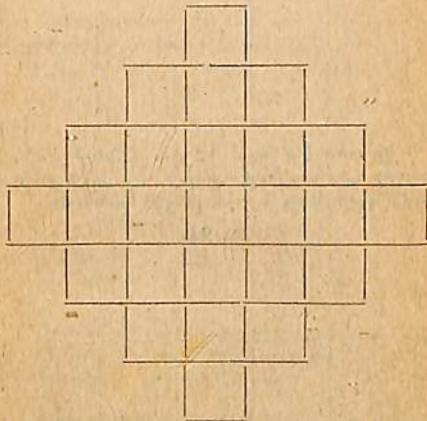
Զ. Ձեւ

Ա 22 լուցկիէ բաղկացեալ այս 8 քառակուսիներն 7 քառակուսիի վերածել, միայն 2 լուցկիի դիրք փոխելով:

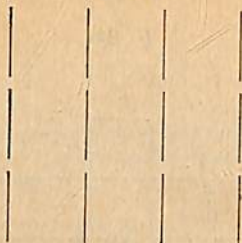
Բ. Այս նորակազմ 7 քառակուսիներն 5 քառակուսիի վերածել, միայն 2 լուցկիի դիրք փոխելով:

Կ. Ձեւ

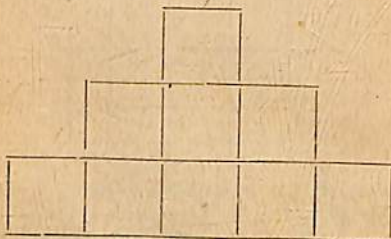
Այս ձեւն շինելէ ետեւ սոյն 25 քառակուսիներէն 12 հաւասարակողմ քառակուսիներ կազմէ, միայն 16 լուցկիի դիրք փոխելով:

Ը. Ձեւ

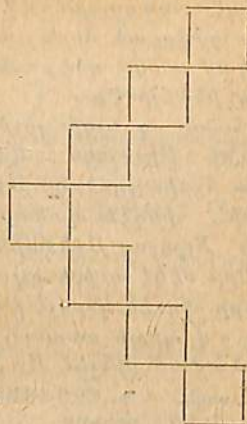
Կը տեսնենք այս 12 լուցկիներն, օ՛ն, 3 լուցկիի զիրք անյակէս փոխէ, որ անէն ձախ եւ վերէն վար միշտ 4 հատ լուցկի գտնուին:

Թ. Ձեւ

Եթէ տասը լուցկի վերցնելու ըլլաս պիտի ունենաս փոխանակ 9 բառակուսիի միայն 4 հաւասարակողմ բառակուսիներ:

Ժ. Ձեւ

Երբ 12 լուցկիի զիրք փոխելու ըլլաս պիտի ունենաս 9 բառակուսի որ պիտի ներկայացնեն գեղեցիկ, կրկնակ մի խայ:

Ահաւասիկ զուարճալի եւ հրահանգիչ ժամանց մը:

Տու փ մը փայտէ լուցկի ատէք. 10 փարա տալով, եւ լուծեցէք այս 10 խնդիրներ:

Երբ լուծէք խնդիրներն, պէտք է

միայն նախ խնդիրին ձեռք գծէք, Ընչէ ինչպէս օրացոյցին մէջ գրուած է, եւ պահանջուած ձեռն ալ անօր զիմացը կամ տակը գծէք եւ ստորագրելով ինձ զրկէք :

Տասը հասն ալ ճշգիւ լուծողը պիտի ընդունի Բիւրակն , մէկ տարի , հինգ հաս ճշգիւ լուծողը Աւեսաքեր , մէկ տարի , հինգէն պակաս լուծողը կընդունի Տղայոց Աւեսաքեր , մէկ տարի : Երբ մէկէ աւելի ըլլան ճշգիւ լուծողները, քուէն կօրոշէ թէ Մրցանակները ո՛վ պիտի ստանայ :

Պայմանաւած մինչեւ Ս. Զատիկ
Հասցե. — Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՊՐՈՒՍԱ.

ՄՐՅԱՆԱԿԻ ԲԱՇԽՈՒՄ

Անցեալ 1903 տարւոյ Օրացոյցին խնդիրները լուծեցին հետեւեալք :

1. Յակոբ Էֆ. Ամպուրեան, Կազրլիէօլ համամ, 1 խնդիր:
2. Սարգիս Էֆ. Կովներեան, Եօզղատ, 1 խնդիր:
3. Արմենակ Էֆ. Փեշտամաճեան, Տօպրիշ, 1 խնդիր:
4. Անանուն ոմն, Եօզղատ, 1 խնդիր:

5. Օր. Մաքրուհի Մ. Գալուստեան, Եօզղատ, 3 խնդիր:
  6. Միսակ Էֆ. Մնակեան, Պրուսա, 3 խնդիր:
  7. Յովհաննէս Էֆ. Պոտիկեան, Ենեիճէ, 4 խնդիր:
  8. Գեորգ Էֆ. Լօշխաճեան, Այնթապ, 4 խնդիր:
  9. Եաղուպ Էֆ. Եաղուպեան, Պօլիս, 4 խնդիր:
  10. Գառնիկ Էֆ. Պէլլերեան, Շապին Գարաշիսար, 6 խնդիր:
  11. Յակոբ Էֆ. Տեմիրճեան, Տիարպէքիր, 7 խնդիր:
  12. Յովհաննէս Էֆ. տէր Նիկողոսեան, Պրուսա, 10 խնդիր:
  13. Եղուարդ Էֆ. Պօզաճեան, Արապկիր, 12 խնդիր:
  14. Արմենակ Էֆ. Խ.Թէվրիզեան, Խարբուրդ, բոլոր խնդիրներ.
- Հետեւապէս կ'ընդունի.
ԱՐՄԵՆԱԿ Է Գ. Թ. ԹԵՎՐԻԶԵԱՆ Ի Խարբուրդ Առաջին մրցանակ, որ է ոսկեգօծ Աստուածաշունչ մը եւ հրապարակու գովեստ իբր ամենալաւ կերպով խնդիրներն բացատրող եւ լուծող: Երկրորդ մրցանակն ընդունեց ոսկեգօծ Աւետարան մը եղուարդ Էֆ Պօզաճեան յԱրապկիր: Իսկ երրորդ մրցանակն ոսկեգօծ Երգարան մը, Յովհաննէս Էֆ. Տէր Նիկողոսեան, Ի Պրուսա:

ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

1. Առեւտուրի մէջ մարդիկ կան որ ծնած են առեւտուրի մարդ. արուեստներու մէջ ալ կան այնպիսիք, որք արհեստաւոր են ծնած: Ուսուցիչներու համար ալ կ'ըսուի. սա մարդը վարժապետ ծնած է:

2. Ուղիղ թէ սխալ ըլլայ աս, սա ճշմարիտ է թէ ուսուցչութիւն՝ արուեստներուն արուեստն է, ճշմարիտ պսակն է ամէն արուեստից. եւ ուրիշ ոչ մի արուեստ կը պահանջէ աւելի բարձր ճարտարութիւն եւ աւելի խոր հմտութիւն քան ուսուցչութիւն, որ է արուեստ՝ նկարագրի կազմելու:

3. Ինչպէս ձիրքեր չեն որ մարդս ուսուցիչ կընեն. մասնաւոր պատրաստութիւն, կրթութիւն պէտք է ուսուցիչ ըլլալու համար: Շատ տեղեր վարժապետանոցներ կան, ուր միայն ուսուցիչ կը պատրաստուին: Մենք չունինք այս կարգի վարժարան, ուստի հոս մի քանի

հրահանգ կուտանք Գասապեանի «Դպրոցավարութիւն» մեզ առաջնորդ բռնելով:

4. Ուսուցիչէն կը պահանջուի նախ եւ առաջ քաջ հմտութիւն, կատարեալ գիտակցութիւն եւ թարմ ծանօթութիւն բոլոր այն առարկաներուն ու նիւթերուն վրայ զորոնք պիտի ուսուցանէ:

5. Աշակերտ վստահ ըլլալու է թէ՛ իրր ուսուցիչ աւանդած դասերուն քաջ հմուտ է, ասով կը շահի աշակերտաց յարգանք, վստահութիւն, հնազանդութիւն. մէկ խօսքով աշակերտին կամք կը հպատակի ուսուցիչին, սիրտ կուտայ անոր, ղէկ յանձնուած է ուսուցիչին ձեռք:

6. Ուստի հմտութիւն է դպրոց կառավարող զօրութիւն, ասով վարժապետ աղղեցութիւն կունենայ աշակերտաց վրայ, իրենց բոլոր յարաբերութեանց եւ պարտականութեանց մէջ. եւ կարգապահութեան հիմերը կը ձգէ վարժարանին մէջ:

7. Ուսուցիչ մը որ նախ լաւ

տպուռութիւն կը ձգէ աշակերտաց վրայ, որ մը յանկարծ կը կորսնցունէ իր ազգեցութիւն . ինչո՞ւ , քանզի աշակերտաց մին թուարանական խնդիր մը կը ներկայացնէ, զոր վարժապետը սխալ կը լուծէ . ծօ՛, վարժապետը բան չգիտէր կոր , կսկսին տղայք միմեանց փսփսալ, ալ երթաս բարով կարգապահութիւն , ալ խերն տես դպրոցին :

8. Ընդհակառակն եթէ ուսուցիչ, որ չունի լաւ հմտութիւն, իրեն սովորութիւն ընէ աւանդելիք դասերն նախ լաւ իւրացնել , թէեւ խիստ պարզ եւ մանկական ըլլան անոնք, եւ առանց գրքին կապուած ըլլալու դասախօսէ , շուտով պիտի շահի աշակերտաց յարգանք , սէր եւ սիրտ :

9. Շատ ուսուցիչներ լաւ դիրքի տէր են եղած օրական ընթերցումով ճոխացած եւ թարմացած հմտութեամբ . թծրմ, նոր, քաղե, այս է որ կը պահանջուի , հինցած , պայտք բաներ նորէն եւ նորէն տաքցնելով մատակարարել, աշակերտաց զգուանք

կը պատճառէ . կատեն ուսումը դպրոցը իբր բանա կը նկատեն :

10. Բրօքէսօրի մը հարցուեցաւ թէ ինչո՞ւ ժամերով կը պատրաստէ այն դասեր , զորս տարիներով աւանդած էր : Կուզեմ որ ըսաւ, աշակերտներս հոսող առուակէ խմեն եւ ոչ թէ կայուն ջրակոյտէ : Ահա պայման ճշմարիտ ուսուցման եւ աշակերտաց սըրտերն գրաւելու :

11. Հմտութենէ զատ ուսուցիչ ունենալու է ճարտարութիւն դպրոց վարելու եւ ուսուցանելու : Հմտութիւն ուրիշ բան է եւ գիտցածն ուսուցանել, աւանդել ուրիշ բան. ամէն մարդու գործ չէ այս . նոյնպէս նաեւ դպրոց կառավարելու համար բաւ չէ որ գիտնայ ուսուցիչ թէ աշակերտք ինչպէս վարուելու են վարժարանին մէջ եւ ժամանակնին ինչպէս անցընելու են , հապա պէտք է գիտնայ կերպը եւ միջոցը գործադրել տալու , ինչ որ պարտին ընել եւ ինչ որ կը պահանջուի աշակերտէն :

12 Ասով միայն կապահովուի զըպ-

րոցին կարգապահութիւն . դպրոց նման ժամացոյցի , կոկոխ գործել , ներքին մղումով , ոչ թէ արտաքուստ ճնշելով , քաշելով , քշելով :

13. Այս ճարտարութիւն սորվելու է . ուսուցիչ իր արհեստին այս ճիւղ լաւ ուսանելու է . Առաջնորդուելու է , յաջողակ պաշտօնակիցներու փորձառութենէն օգուտ քաղելու է , վարժապետութեան հիմնական սկզբունք ուսումնասիրելու է :

14. Սակայն հմտութիւն եւ ճարտարութիւն անօգուտ կը դառնան եթէ ասոնց չընկերանար սրտի ոյժ , այսինքն սէր առ ուսանողս : Աշակերտք տարբեր բնասութիւն ունին , եւ ամէն մէկուն հանգամանք ուսումնասիրելով , ըստ այնմ կառավարելու է . բռնութիւն երբեմն հարկաւոր կ'ըլլայ , սիրոյ առջեւ սակայն ամեն զլուխ կը խոնարհի . սիրոյ նման սանձ չկայ , տղայոց կառավարման վերջին միջոց սէր է : Այս սէր ոչ թէ արժանաւորին , այլ կարօտին ցոյց տալ հարկ է :

15. Ի վերջոյ ուսուցիչ միշտ յիշելու է իր աշակերտութեան օրեր . ուրով նաեւ կրնայ գործադրել սակեղէն կանոնը . ինչ որ կուզէք որ ուրիշներ ձեզի ընեն , դուք ալ անոնց անանկ ըրէք :

ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՍԵՍԱԲՈՒՆԵՍՑ

1. Արձակուրդի վերջերք , դպրոցի վերաբացումէն առաջ , կրաջրել տալ պատերը , թէ՛ հաճոյատեսիլ , զուարթ երեւոյթ մը տալու համար դպրոցին , եւ թէ մանաւանդ սպաննելու համար միջրոպներն այն տարափոխիկ հիւանդութեանց (կարմրախտ , եւ ըն.) որ կրնան պատահած ըլլալ դպրոցին մէջ :

2. Ամէն օր տախտակամածներուն եւ կարասիներուն փոշին առնել տալ քսց լաթով . նոյնպէս պատուհաններունը՝ քանի մը օրն անգամ մը : Իսկ շաքաթը մէկ անգամ ջրով եւ հականեխականով մը սրբել տալ տախտակամածներն եւ տարին զոնէ երկու անգամ ալ պատերը :

3. Ճեմիչները շատ մաքուր պահել տալ :

4. Հանգիստներու, զրօսանքներու միջոցին, երեկոյեան արձակուրդէն վերջ պատուհաններն եւ դռները բանալ տալ որպէս զի օդը մաքրուի : Եւ այս, ո՛չ միայն օդը տաք եղած ատեն, այլ ամեն եղանակի մէջ : Նոյն իսկ ձմեռն աւելի կարեւոր է այս զգուշութիւնը, որովհետեւ ջերմոցները կ'սպառեն դասարանին թթուածինին կարեւոր մէկ մասը : — Ըսենք այս առթիւ թէ դասարանին տաքութիւնը պէտք է պահուի 12էն 15 աստիճան :

5. Թոյլ չտալ երբեք որ աշակերտները թքնեն տախտակամածին ու սանդուղներուն վրայ : Դասարանին մէջ թքնել՝ յարգանքի պակասութիւն մ'է դասարանին հանդէպ . եւ յետոյ, թուքը ցամքելէ վերջ՝ հիւժախափ փոխանցման միջոց մը կ'ըլլայ :

6. Ամէնամեծ մաքրութիւն պահանջել . ազատութիւնը վտանգաւոր է առողջութեան համար, ու մա-

նաւանդ աղոց առողջութեան : Հարուստ ըլլալու պէտք չկայ մաքուր ըլլալու համար. դաստիարակը խստապահանջ պէտք է ըլլայ բոլոր սշակերտաց մաքրութեան մասին : Երբ առաւօտուն սղաք դպրոց կուգան, դաստիարակը պէտք է քննէ անոնց իւրաքանչիւրին դէմքին, մազերուն, ձեռքերուն եւ հագուստին մաքրութեան աստիճանը : Հազուադէպ չէ մեր վարժարաններուն մէջ գտնուի ազտոտ ձեռքերով, սեւցած եւ մազիլի նման եղունգներով, կեղտոտ վիզով աշակերտներ, մեծ թէ պզտիկ : Շատ աշակերտներու ականջները դարչելի կերպով ազտոտ են եւ գէջով լեցուն : Չանագան երկիրներու բժշկական տեղեկագիրները կը հաստատեն թէ դպրոցականներու գրեթէ մէկ քառորդին լսողական զործարանն առողջ չէ . ասոր գլխաւոր պատճառներէն մէկն է գէջին գիզուիլը : Աշակերտներ կան որ բերանին բաց կը պահեն, կամ թէ զրուցատրութեան ատեն բառերը սխալ կը լսեն. յա-

ճախ ականջի անուաքութեան, եւ կամ անյարմար դիրքի պատճառացուրա օղի հոսանքներէ առաջ եկած հարբուխներու զոհեր են անոնք: Տքգ. Ժավալ կը յանձնարարէ՝ դպրոցական տարւոյն սկիզբը՝ անջատ բառերու զրուցատութեան միջոցաւ զատել ականջի ծանրութիւն ունեցող աշակերտներն եւ առջեւի նստարաններուն վրայ նստեցնել զանոնք:

Եթէ աշակերտներն անհոգ են իրենց ականջներու մաքրութեան մասին, ա՛լ աւելի անհոգ են իրենց ականներու մասին. ամէն առաւօտ եւ իւրաքանչիւր ճաշէ վերջ բերանը ցօղուել, ակոսները խօզանակով մը կամ կարծր լաթով մը լուալ՝ ձեռքերն եւ դէմքը լուալու չափ սովորական բան մը պէտք է ըլլայ մեր տղոց համար:

Ու չի բաւեր որ տղաք հոգ տանին դէմքին, ձեռքերուն, վիզին մաքրութեան. ամբողջ մարմնոյն մաքրութիւնն անհրաժեշտ է առողջութեան համար. դաստիարակները պարտաւոր

են պահանջել. աշակերտաց ամբողջ մարմնոյն եւ հագուստներու մաքրութիւնը: Ոտքերու մաքրութիւնը մանաւանդ շատ կարեւոր է. ամառը՝ շատ դպրոցներու դասարաններուն մէջ տիրոջ գարշահատութեան պատճառը օտից անմաքրութիւնն է:

7. Մարմնոյն մաքրութենէն վերջ նկատելի գլխաւոր բանը՝ աշակերտաց առողջութեան տեսակէտով՝ զգեստներն են, ու ասոնց մէջ ալ մասնաւորապէս կօշիկը: «Հիւանդութեան շատերը օտքէ պաղ առնելէ առաջ կուգան» կ'ըսեն. մասնաւորապէս տղոց համար ճշմարիտ է այս. սարմուճակ չունեցող տղաք պէտք է փոխեն կօշիկնին դպրոցին մէջ: Դպրոցին մաքրութեան տեսակէտով ալ պէտք է որ տղաք փողոցի ցիխը չրերեն դպրոցի սանդուխներուն եւ տախտակամածներուն վրայ:

8. Մասնաւոր ու շարքութեան առարկայ պէտք է ըլլայ նոյնպէս տղոց մարմնոյն դիրքը. աչքերը զիւրքին կպցնել՝ կարդալու ատեն, գրասեղա-

նին վրայ հակիլ կորաքամակ եւ կուրծքը փակցնել գրասեղանին՝ գրելու ատեն; շատ սովորական թերութիւններ են մեր գպրոցներուն մէջ, նոյն իսկ այն գպրոցներուն մէջ՝ որ անագին զոհողութիւններով շինել տուած են յենարանաւոր գրասեղան նստարաններ: Պէտք է խստիւ արգիլել՝ անդադար ու անձանձրոյթ՝ մարմնոյ այս յոռի դիրքերը: Ազէկ է որ աշակերտները ձեռքերնին կոնակնին տարած նստին կամ կենան:

9. Բայց եթէ պէտք է արգիլել մարմնոյ յոռի դիրքերը, պէտք չէ պահանջել մարմնոյ անշարժութիւն, մանաւանդ կրտսեր դասարաններու մէջ. տղան որքան սլզտիկ ըլլայ, այնքան աւելի շարժման պէտք ունի: Ֆիզիքական գործունէութիւնն իր զանազան արտայայտութիւններով պէտք չէ արգիլուի դասարանին մէջ. ընդհակառակն, այդ բնական պէտքին պէտք է գոհացում արուի, ի հարկին պէտք է գրգռուի այն՝ նիւթական եւ մանկավարժական յարմար կազմա-

կերպութեամբ. աշակերտները տարբեր աարբեր խառնուածքներ ունին, ու ամեն խառնուածք իր ուրոյն պահանջումները ունի, պէտք է նախ ճանչնալ իւրաքանչիւր խառնուածք եւ գոհացում տալ ամէն մէկ խառնուածքի պահանջումներուն, խժողութեանտապահ մէ այն դաստիարակն որ կը պահանջէ աշակերտներէն բարեւրնած ու բերանը կղպած մտիկ ընել իր վարդապետական դասախօսութեանց. անդադար չարժիլ ու խօսիլ ուզող «անտակ» աշակերտներ, ու ասոնց քով ընարկացրտ, ծոյլ, ստախօս, անհնազանդ աշակերտներ չեն պակսիր անշուշտ բայց ատոնք կարեկցութեան արժանի հիւանդներ են որք կը կարօտին համբերատար դարմանման մը, ու հո՛ս է դաստիարակին արժանիքը, հո՛ս է որ կ'որոշուի արդի մանկավարժութեան պահանջած բնախօս. հոգեբան դաստիարակն:

10. Ճանչնալ իւրաքանչիւր աշակերտի խառնուածքը, ճանչնալ ամէն մէկ խառնուածքի պէտքերն ու գոհա-

ցում տալ անոնց, բանաւոր միջոցներով
արթնցնել, ցնցել քնացող ազաքը, որոց
աչաց հուրն է մարեր, հանդարտեցնել
փոքրիկ անզուսպներն որք խօսք չեն
հասկնար, այս կը պահանջուի այսօր-
ուան դաստիարակէն՝ Փիզիքական
դաստիարակութեան տեսակէտով :
Իրմէ պահանջուածն ի գործ դնելու
միջոցներն ունի՞ սակայն դաստիարա-
կը : Ո՛չ բոլորովին, անշուշտ. բայց
ամէնէն կարեւորը, ազոց խառնուած-
քը ճանչնալ ու այդ խառնուածքի
պահանջքը գոհացնելու միջոցներուն
անդեակ ըլլալն է. կ'ուզեմ անգամ
մ'ալ կրկնել հոս թէ երբ կը թերա-
նանք մեր բնախօս-հոգեբան դաս-
տիարակի պարտականութեանց մէջ,
հարիւրին իննսուն անգամ պատճառը
մեր անխղճութիւնն է. նախ մեր ան-
խղճութիւնը դարմանենք, այն ատեն
մեր չգիտցածը սովորելու եւ մեր
սովորածն ալ գործադրելու միջոցները
պիտի գտնենք: Պատասխանատու-
թեան գորաւոր գզացումը մեծա-
գոյն առաքինութիւն է ընկերական

մարդուն, եւ դաստիարակին՝ որ ըն-
կերական մարդը կը կերտէ :

Յ. Թ. ՀԻՆԿԼԵԱՆ

Հ Ա Ր Յ Ա Ր Ա Ն

Տիկ. Ե. Դաւթեան. — Երբ նսրէն
պատահի՞ որ փոքրիկներ քիթերնուն
մէջ քար, կուտ եւլն տանին եւ չկըր-
նան դուրս հանել գոցեցէք քթին
միւս ծակ մատովլիդ, փչեցէք ուժ-
գին ազուն բերնին մէջ. սովորաբար
քարը կուտը եւլն. դուրս կ'ելլեն.
հակառակ պարագային զիմեցէք
բժիշկին — եթէ, սակայն, սա գիտ-
նայ հանել :

Սպասուհի. — Կանդեղիդ պատ-
րոյգ երբ ա՛յնքան կարճ է որ չհաս-
նի քարիւղին կամ ձէթին, եւ չես
կրնար անմիջապէս նոր պատրոյգ
գտնել, կտրէ պատրոյգին լայնու-

թեամբ կտաւի կտոր մը. կարէ զայն պատրոյգին ծայրը . ասով ամբողջ պատրոյգ կրնաս գործածել :

Պ. Յ. Ն. — Եթէ կաթուածի տրամադիր, յարմար ըլլալ կը կարծէք, պարտիք կերուխուսի մէջ խիստ չափաւոր ըլլալ . ոգելից ըմպելիք, սիկար եւն. պարտիք մտռնալ. մտաւոր աշխատութեանց, շարժման, հանգստեան, քնոյ եւ արթնութեան մասին պատշաճն գիտնալ եւ կատարել : Մանաւանդ պառկելէ առաջ չպարտիք ստամոքս ծանրարեռնել . կիրքէ, գրգռումէ զգուշացէք . ո՛չ տաք, ո՛չ պաղ, միշտ բարեխառն . հանգերձներն թոյլ պէտք է ըլլան . մանաւանդ նեղ օձիկներէ եւ փողկապներէ զգուշացէք : Կաթուած երբ պատահի պէտք է խկոյն արիւն առնել եւ բժիշկ կանչել :

Օր. Յ. Ա. — Մի վախնաք . առանց հազ եւ կուրծքի ցաւ ունենալու արիւն թքնելն վտանգաւոր բան մը չէ :

Թէեւ չեմ ըսեր թէ բժիշկի չղիմէք :

Ծերուկ. — Քաջ եղիր, դեռ շատ տարիներ կրնաս ապրիլ . անխտնը եփէ Լեօպէք շեֆերով անուշցուր, խմէ խուխը կը քակէ. Կիւլեօյի կուտրոն — խաթոան — կրնաս գործածել : Չեռքերդ օրը քանի մ'անգամ 15 րոպէ տաք ջրոյ մէջ դիր, շնաչառութեանդ դիւրութիւն կուտայ :

Տիկ. Վ. Տ. — Երբ «արիւն դուխ զարնելով», ինչպէս կրտէք, զլիսուցաւ ունենաք. թարմ լեմոն մը կտրելով բազկերակիդ վրայ կապէ. այս օգտակար է նաեւ «մարտդներն» սթափեցնելու :

Ս. Ս. Ա. — Երանի թէ ձեզ նման շատեր գանուէին . նպատակնիդ լաւ է. սակայն կարծեմ պէտք է սապէս որոշում ընել. — «Միայն մեկ անգամ պիտի անցնիմ այս աշխարհէս, ուստի ինչ բարիք որ կրնամ ընել իմ ընկեր արարածներուս, պարտիմ հի-

ւնակ ընել, քանզի այլեւս աշխարհէս
անցնելիք չունիմ :

Ուսուցիչ. — Ռուսօ կըսէ. տղայոց
է՛ն վտանգաւոր ժամանակն է մինչեւ
անոնց 12րդ տարին, զի այդ միջոցին
մէջ է որ մտլութիւնք ծլիլ կսկսին :
Ուստի ճշմարիտ դաստիարակ մը , ոչ
թէ ծիւերն փրցնելով գո՛հ ըլլալու է,
այլ որոնելով անոնց արմատ գտնելու
եւ հանելու է :

Երամիւրս. — Այո՛, շատ տեսնուած
եւ դիտուած բան մ'է. թէ անասունք
կախորժին երաժշտութենէ : Օձերու
թովիչներ Հնդկաստանի մէջ երաժշ-
տութեամբ զարմանալի ներկայացու-
ներ կուտան. փողոցներն չրժող գնջու-
ներն արջիբուռն պարել կուտան իրենց
խաղտա երգերով : Մինչեւ իսկ ոստ-
րէն կը բանայ իր երկու խեցեղէն
դռներն, երբ իր մօտ երաժշտական
գործիք մը ածուի :

Փաստաբան. — Ըստ անգլիական

օրինաց , մանուկը պարտի իր հօրը
կրօնքին հետեւիլ. ա՛մուսնութենէ ա-
ռաջ եղած պայմանադիր , մանուկը
տարբեր կրօնի մէջ կրթելու , պար-
տաւորիչ չէ հօր համար . մինչեւ իսկ
յետ մահուան հօր, մայրը իրաւունք
չունի մանուկը ուրիշ կրօնքի մէջ
կրթելու :

Պ. Ն. — Հովանոցը գործածուիլ
սկսաւ 1775ին. կը շինուէր իւղոտած
մետաքսէ. կոշտ բաներ էին անոնք,
դժուար էր բանալ մանաւանդ երբ
թրջէր . խիտա ծանր էր եւ միայն
կանանց էր յատկացեալ :

Պատանիներ. — Այո՛, ցաւալի, խիտ
օղբալի է, ձեր նկարագրած մարմնա-
կան եւ մտային վիճակ. դպրոցներ,
մանաւանդ գիշերօթիկ վարժարան-
ներ վտանգաւոր տեղեր են եղած
պատանեաց համար , զի ոչ թէ հսկո-
ղութիւն չկայ այլ նաեւ այդ մարմին
միտք հոգի աւերող ախտին վրայ խօ-
սիլ եւ անկէ զգուշացնել ամօթ կը

համարուի : «Աշնան Տերեւներ» կարգացէք եւ հոն գրուած խրատներն կէտ առ կէտ ի գործ դրէք, եւ վստահ եղէք որ պիտի ըլլաք առոյգ, կայտառ պատանիներ :

Ընթացաւարս. — Երանի թէ վարժարաններէն, մանաւանդ աղջկանց վարժարաններէն իսպառ արտաքսուէին բոլոր այն ուսումներ եւ դիտութիւններ, որք գործնական կենաց համար անհրաժեշտ պէտք չեն. ասոնց համար ի զուր կը վստահութանկազին ժամանակ, Ձեր չէ յանձանք որ այժմ ի զուր կ'աշխատիք գործ գտնել. ճիշտ գործի մարդոց անհրաժեշտ պետք եղածէն շատ քիչ գիտութիւն ունիք. ճար չկայ, պէտք է ինքնօգնութեամբ պակասն ձեռք ձգել եւ առայժմ լսկ «Տացի բարա» շահելու համար տեղ մը մտնել. ո՛չ, բնաւ ամօթ մի սեպէք, մարհամարհէ՛ք, ո եւ է համեստ աշխատութիւն, խոնարհեցէ՛ք, եւ պիտի բարձրանաք — այս է բարձրացումի միակ ճանա-

պարհ. — Անգործ պարտելով պիտի շլտաուիք, մանաւանդ մոլութեանց պիտի հետեւիք. շատ շիտակ է բանաստեղծին սա խօսք. —

«Ստատանան ծոյլին համար,
Ունի անթիւ, անհամար
Հրապուրիչ որոգայթ .
Օր մը եթէ հոն ինկար
Գուրս ելլելն է խիստ դժուար,
Վարձքդ ըլլայ «խղճի խայթ» :

Տօգբօր. — Արեան թունաւորման նորագոյն դարմանն գտած է Տօգ. Պարբօզ ի Նիւ-Եօրք. ֆօրմալին կը ներարկէ երակներուն մէջ .

Պատուելի. — Բրօֆ. Կրլֆ Ելից գրքին յիշած Փարաւոնին մուսկան գտած է. այս մուսկան ցարդ Ամենօֆիս Գ. Փարաւոնը կը կարծուէր, սակայն բրօֆէսօրը կը վստահացնէ թէ նա Մէնէֆթա Բ Փարաւոնինն է. սա է Ելից գրքին յիշած Փարաւոնը :

Գ. Գ. Ս. — Ձեռքերնուդ դողալն ,

եթէ ոգելից րմպելիքէ չէ յառաջ եկած, կրնայ բուժուիլ, ամէն օր 3-4 անգամ ձեռքդ մինչեւ արմուկդ, քառորդ ժամու չափ, պաղ ջրոյ մէջ դիր, եւ յետոյ բրդեղէնով մը լաւ մը չփէ, մինչեւ տաքնայ, յարատեւէ մի քանի ամիս :

Վարժուհի . — Մի սրտնեղիք, յիշեցէք որ դուք ալ մանուկ էիք, նա որ կը մոռնայ իր մանկութիւնն, չէ կարող ըլլալ լաւ ուսուցիչ :

Բահանայ . — Քարոզելն դժուար չէ, կատարելն, օրինակ ըլլալն է դժուար . մի ցանկաք ճոռովաբան ըլլալ, այս բնական ձիրք է . ամենուն չէ տրուած, Տէր Յիսուս Ձեզ օրինակ ըլլայ . ի՞նչ պարզ են Անոր քարոզներ . նմանեցէք մեղուին, սա կը մտնէ ծաղկին մէջ, կառնէ մեղր եւ կը տանի փեթակին մէջ կը դետեղէ, կը վերագառնայ ծաղկին, կ'առնէ նորէն մեղր եւ փեթակ կը տանի . Դուք ալ Սուրբ Գրոց մէջ մատք —

Չայն լաւ ուսումնասիրեցէք — առէք անկէ մեղրը «հացն», ջուրն կենսայ», «փրկութեան գինին», «անխարդախ կաթը», եւ տարէք փեթակ — ձեր ունկնդիրներուն սրտերը — Այս է քարոզի գաղանիք :

Դաճնակահար . — Խոնաւութիւն կը մլտասէ դաշնակին լարերուն . չոր անդ զիր դաշնակդ . օդի հոսանք չըլլայ, փոշի, ասեղ, գնտասեղ, հացի փշրանք, կը մլտասեն, մանաւանդ դաստակներուն . Գիրք մի դնէր դաշնակին վրայ, ձայնը բամբ կըլլայ, երբ չես ամեր, կղպէ, փայլը պահելու համար հին մետաքս դաշկինակով չփել կը բաւէ, երբ դաստակ մը վեր չելլէր, նշան է խոնաւութեան :

Տիկին Ո. Տ. — Երբ ականջդ խօսի վստահ եղիր թէ պաղ ես առած եւ ճարը տես . պառաւներուն ըսածներուն ականջ մի կախէր, որոնք ականջը խօսելուն եւ ձեռքը — ափը — քերուելուն եւլն . տեսակ տեսակ

մեկնութիւններ կուտան :

Սլիեպսիկ . — Միայն մեկ հարցում .
Օ՛ն ըսէ . հա՞ւր հաւկիթէն է գոյացած
թէ հաւկիթն հաւէն . որ կողմ որ
դառնաս առաջին հաւին կամ — եթէ
կուզես — առաջին հաւկիթին արա-
րիչ մը պարտիս ընդունիլ : Այդ է
Աստուած :

Աճումն . — Մեզրը քնարեր է .
պառկելէ առաջ 1-2 անուշի դգալ
մեզր կեր, անուցիչ, արիւն շինող եւ
ջիղեր հանդարտեցնող ալ է մեզր .
մեզր կերէք :

Տիկիճ Շ. Մ. — Օղբ կը փոխանցէ
ձաղկախտի միքրոպներն . ուստի եթէ
վարակեալ թաղէն չէք կրնար ատեն
մը հեռանալ, գոնէ թաղին վարակե-
տալ կողմի պատուհաններն միշտ գոց
պահեցէք :

Մայրիկ . — Տանդ մէջ պահէ շիշ
մը Ամօնեաքի հեղուկ — աման է —

երբ մեղու, իշամեղու, մծեղ. կարիճ,
օձ — առանց թոյնի — խայթէ, քսէ
զեղէն եւ բորբոքում ու ցաւ իսկոյն
կանցնին :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԶՍԵՐ

Շարժումը առողջութեան նպաս-
տող կարեւորագոյն միջոցներէն մին
է : Նա էն առաջ շնչատութեան եւ
մարտդութեան կը նպաստէ որով
նաեւ մարմնոյ սննդառութեան : Ապա
անով մկաններն ու ջիղերն կը զօ-
րանան եւ ի վերջոյ նա մեծ ազդե-
ցութիւն ունի հոգեկան կենաց վրայ :

Օգտակար է

1. Կանոնաւոր, տարիքին եւ մարմ-
նոյ զօրութեան համապատասխանող
մարմնամարզ — շարժում — ընել :

2. Մարմնամարդ շարունակել մինչեւ քրանիլ . երբ մարմին քրանիլ սկսի, նշան է թէ ջերմութիւն յառաջ եկած է :

3. Ամէն մէկ մարմնամարդէ ետեւ քիչ մը հանգչիլ . հանգիստ՝ մկաններուն սպառած նիւթն նորէն կ'արտադրէ :

4. Ձի հեծնալ , բայց կերակուրէ առաջ, որով ախորժակ կը բացուի եւ մարտողութիւն կը զրգոտի :

5. Ձիարչաւէն ետեւ հանգչիլ , դէմք ու ձեռքեր լուալ եւ հանդերձներն փոխել :

6. Լողալու վարժութիւն ընել . որով մկաններն կը զօրանան եւ խորունկ ու կանոնաւոր շնչառութիւն յառաջ կուգայ :

7. Ման գալ բացօթեայ տեղեր , եղանակն ինչ որ ալ ըլլայ, այս թէ շարժում է եւ թէ թարմ օդի ներշնչում :

8. Լեռներու վրայ պտոյտ ընել , որով շնչառութիւնը կը կրթուի եւ սրտին գործողութիւնը կը նպաստուի :

9. Պտոյտի ատեն երբեմն հանգիստ եւ խոր շնչառութիւն ընել :

10. Չմշկել, թիալարել, առաջինով մարմին տոկուն կ'ըլլայ , երկրորդով կուրծքի մկաններն կը զօրանան եւ թոքերն խոր շնչառութեան կը վարժուին :

11. Գնդակ խաղալ, այս եւ ասոր նման անդամներն շարժման մէջ դնող խաղեր շատ նպաստաւոր են մարմնոյ ընդհանուր առողջութեան եթէ չափն զիտնանք :

Ապառուղջ է

1. Ստամոքս լեցուն եղած ատեն կամ չափազանց շատ ջուր կամ ուրիշ ըմպելի խմելէ ետեւ մարմնամարդ ընել :

2. Չափազանց մարմնամարդ, աչխատութիւն եւ շարժում մնասակար է, շարժման եւ հանգստեան ճիշտ չափն եւ սահմանն դտնել — այս է խնդիր կարեւոր :

3. Մարմնոյ մասերն սեղմ հանդերձներով ճնշել, արեան շրջան եւ

չնչառութիւն կարգիլուին ասով ,
Սեղմիրան — քօրսէ :

4. Այնպիսի շարժումներ ընել որ
ոչ տարիքին եւ ոչ մարմնոյ կազ-
մութեան կը յարմարին, տարիքին եւ
մարմնոյ կազմուածքին համապա-
տասխան ըլլալու է շարժում եւ աշ-
խատութիւն :

5. Միայն մարմնոյ մէկ մասն զօ-
րացնող շարժումներ : Անանկ մարմ-
նամարդ ընելու է որ մարմնոյ ամէն
մի մաս անկէ նպաստաւոր ազդեցու-
թիւն կրէ :

6. Յոգնեցուցիչ աշխատութիւնով
սկսիլ, աշխատութիւն, շարժում աս-
տիճանաբար յառաջ տանելու է , եւ
ոչ թէ մէկէն ի մէկ բռն կերպով
սկսելու է :

7. Մարմնամարդի համար կատար-
ուած շարժում օրը ժամէ մ'աւելի
ըլլալու չէ, աւելին պաղատութիւն
յառաջ կը բերէ :

8. Զիով պտոյտ ըրած ատեն ոչ
ուտելու եւ ոչ խմելու է :

9. Երբ անզօր եւ կուրծքով տկար

ենք, պէտք չէ բարձր լեռներ ելնել ,
քօնզի շնչասպառ եւ քրտնաթոր
լեռան գլուխ կը հասնինք :

10. Կէս գիշերներ կամ ամբողջ
գիշերներ պարելն խիտա վնասակար
է, մանաւանդ երբ տեղը փոշիոտ է,
սրտի խանգարում—յանկարձամահ—
եւ թոքերու գործողութեան աւերում
— թոքախտ ասոր հետեւանք են :

11. Թիալարել եւ լողալ չափաւոր
կերպով, երբ անցնի չափ, սրտի հի-
ւանդութեանց պատճառ կ'ըլլան :

12. Տեղ մը հասնելու համար, —
չողենալին, կառախումբին — չափա-
զանց աճապարելն մահաօրիթ է. չա-
տեր ինկած եւ մնած են :

13. Իդական սեռին մարմնոյ կազ-
մութիւն արականէն շատ նուրբ ըլ-
լալով, անոնց համար շարժման եւ աշ-
խատութեան թէ չափն , թէ եղա-
նակն եւ թէ տեղողութիւն անուա-
կանէն տարբերելու է :

—
ՀԱՆԳԵՐՉ

Օղին եւ կլիմային ազդեցութենէն

զմեղ պաշտպանելու եւ մարմնոյ ջերմութեան կորուստը արգիլելու համար հանդերձ կը հազնինք. հանդերձներն թէ չափազանց քրտինք պատճառելու չեն եւ թէ մեր ջերմութիւն անանկ վիճակի մէջ պահելու են որ դուրսի օդէն ազդուելով պաղառութիւն արգիլուի : Եղանակին, հովին տեսակին համեմատ պէտք է հանդերձներ կարգադրել, մարդս պէտք է իր հանդերձներուն մէջ հանգիստ զգայ. նախ հանդերձ պէտք է մարմին պաշտպանէ, ապա մարմնոյ գործողութեանց արգելք չըլլայ եւ էն վերջ մօտան նկատողութեան անուի :

Օգտակար է

1. Ներքին հանդերձներն անանկ նիւթէ շինել որ մարմնոյն քրտինքը ձծեն եւ պաղէն պաշտպանեն :

2. Ամեն գիշեր, գիշերուան երկայն շապիկ — գիշերանոց — հազնիլ. վերէն մինչեւ ստից կրունկ, օրուան շապիկը հանելով եւ օդի ենթարկել : Գիշերանոց ոչ թէ ծալլել եւ բարձին

տակ դնել, այլ ամբողջ օր օդին մէջ կախել :

3. Լայն հանդերձներ, որ տաքցնող նիւթէ շինուած ըլլան : Շատ ցուրտ ատեն կրկին հանդերձ հաշնիլ :

4. Մերկ մարմինին վրայէն Ֆանելա հազնիլ, մանաւանդ եթէ բացօդայ տեղեր պարտիս աշխատիլ :

5. Ամառը բայց գոյն հանդերձ հազնիլ, պատճառն յայտնի է, վիզը բուրբոլէն ազատ թողուլ, արեան շրջան վիզին մեծ երակներէն չարգիլելու համար. կաթուածի ենթականերն մանաւանդ այս կէտ ուշադրութեան անուելու են :

6. Կուրծքը շրջապատող հանդերձներ անանկ յարմարելու են որ սիրտ եւ թոք աղւոր գործել կարենան, մանաւանդ մտնկական հասակին մէջ : Թոք պարտի խոր շնչառութիւն ընել որ գօրանայ : Թոքախտ, հիւժախտ, — վերէմ — այս կանոն զանց ընելէ կուգայ :

7. Ամառը բամպակէ եւ ձմեռը

մորթէ ձեռնոց զնեւ : Տախտաներն
առաձգական լարերով — ասկը —
հաստասեւ :

8. Չմեռը բրդէ, ամառը բամպակէ
գուլպոյ հագնիլ, եւ ամեն օր փո-
խել, եթէ ոտք քրտնին . այրերուն
գուլպան մինչեւ զարշապարին ու
ձունկին մէջ տեղ հասնելու են . կա-
նանցն մինչեւ ձունկէն ալ վեր :

9. Ոտքը կօշիկին մէջ հանգիստ
ընելու է եւ մէջը շարժելու միջոց
ուսնենայու է :

10. Մերկ ոտքով պէտք է ոտից
ձեւն գծել տալ կօշկակարին, մանա-
ւանդ փոքրիկներու համար, եթէ կու-
զենք ոտից ձեւն պահել եւ նասրբէ
զերժ ու ազատ մնալ :

Ապառողջ է :

1. Գլուխը շատ տաք պահել . ա-
րիւնը գլուխը կը հոսէ, մանաւանդ
տղայոց համար այս կանոն պահելու
է, զի արդէն անոնց արիւն հակամէտ
է միշտ դէպի ուղեղ վազել :

2. Սենեակին մէջ գլխանոց զնեւ,
որով գլխուն արտաշնչութիւն կ'ար-

գիլուի :

3. Նեղ օձիկներ, փողկապներ,
քրաւաթներ, առնք երակներն կը
ճնշեն, գլխու ցաւ, գլխու պտոյտ,
ականջի խօսում, մանաւանդ կաթ-
ուած, ասկէ կը պատճառին :

4. Վիզը շատ տաք պահել, վիզի,
չնչափողի հիւանդութիւնք յառաջ
կուգան վիզ շատ տաք պահելէ :

4. Քորսէ, շնչաուութիւն կ'որգիլէ,
փայծաղն եւ մաղձանօթն կը ճնշէ
որով անդառութիւն խիստ կը դժուա-
րանայ : Անարիւնութիւն, դեղնոտու-
թիւն, սրտի բարախում, կուրծքի
անդօրութիւն, այս դժբաղդ մօտա-
յին հետեւանքն են : Կենսական
գլխաւոր գործարաններն սեղմելով
մարմնոյ զարգացում, աճում կ'ար-
գիլուի, կը խանգարուի, առանց
մարմնոյ բարեձեւութեան նպաստե-
լու, ուսերն վեր կը մղուին, ողնա-
յար կը ձուլ, զի գլխուն ծանրու-
թիւն չէ կարող տանիլ . հետեւանք
ի վերջոյ — վէրէմ — :

5 Տախտար մէջքէն լարով մը հաս-

տատել, զի ստամոքս եւ փայծաղ կը ճնշուին :

6. Գուլպայի ձիւք — սրգը — կապեր, մորթին տակի երակներ կը ճնշուին, եւ արիւնը սրունքներէն ի սիրտ կը խուժէ, ծունկի ցաւեր անկէ կուգան. նեղ կօշիկ, արեան շրջանն զէպի սոքերն կ'արգիլէ, ձմեռն սոքերն չեն տաքնար, պաղ քրտինք կ'արտադրեն :

7. Շատ լայն կօշիկ, զի սոքը միշտ զէպ յառաջ կը սահի, մատերուն ծայրերն կօշիկին ծայրին կը բախին եւ եղունքներ միտին մէջ կը թաղուին եւ ցաւալի հետեւանք կ'ունենան :

8. Շատ բարձր կրունքով կօշիկ, մարմինին բոլոր ծանրութիւնը սոքքին թաթին վրայ կը մնայ, որով ջիւղերն իրենց բնական վիճակէն կ'ելլեն :

9. Լասթիք մանթոններ, վերարկուններ, ասոնք իբր թէ մարդու մորթը անթափանց նիւթով կը պատեն եւ արտաշնչութեան արտաք-

սում կ'արգիլեն, եւ խոնաւ տաքութիւն մը կը ստեղծեն : Շատ տաքցնող հանդերձներ, ան որ եղանակին եւ օդին ամեն փոփոխութեան հանդերձի փոփոխութեան կը զիմէ, խիստ օդին դիմադրելու կարողութիւնը կը կորսնցնէ, անանկ որ ալ թշուառ գերի մը կ'ըլլայ հանդերձներու : Մարմինը դիմացկուն ընելու համար ծայրահեղութեան երթալ եւ հանդերձի մտաին անհոգ ըլլալ. շատեր այս կարծեցեալ քաջութեան զոհ են եղած : Երախտաներ խանձարուրի մէջ փաթթել, — դունտագ — ասով փոքրիկ անդամներուն շարժումն կ'արգիլուի : Շարժում կենսական այէտք մէ՛ մանկիկին : Ի վերջոյ մանկիկին զլուխը հաստ բուրդէ գթակներով տաք պահել, զլխին արտաշնչման արտաքուտը ասով կ'արգիլուի եւ զլխուն փափուկ մորթին վրայ մնասակար ազդեցութիւն կ'ընէ, քիչ կ'ըլլան մէկ խօսքով :

—
Հոգեխօսական մարմնամարզ . —

Շատ անգամ կը պատահի որ մէկէն ի մէկ չէք կրնար ընել բան մը, զոր կ'ուզէք սակայն : Տխուր էք, տխուր մտածումներ կ'ունենաք, կ'ուզէք վանել զանոնք, է՛հ, չէք կրնար այնպէս չէ՞, բայց գտնէ կրնաք երգել . երգեցէք ուրեմն . իրաւ է որ առաջները դժուար պիտի գայ ձեզի այս բան, բայց այս սովորութիւն պիտի ըլլայ : Ատտուն կանուխ կ'ուզէք ելլել, բայց տաքուկ, կակոզիկ անկողինը չի թողուր որ հեռանաք իրմէ, ձեր սիրած մէկ հատորը զրէք ձեր բարձին վերեւ, այն ինչ ձեր աչքը բանաք, հատորը պիտի տեսնէք, ձեռքերնիդ պիտի աննէք, մէկ քանի էջ պիտի կարդաք, բայց ալ մնաս բարով քուն, շարունակեցէք ատիկա մէկ քանի օր, ու պիտի տեսնէք որ ալ սովորութիւն պիտի ըլլայ ձեզի համար՝ կանուխ ելնելը : Կամքերնուդ տէրն եղած պիտի ըլլաք միշտ առած այս երկու պարագաներուն մէջ :

ՊՏՈՒՂը արբեցողներու համար . —

Ժուժկալութեան վրայ գրող Եւրոպական թերթի մը մէջ յօդուածագիր մը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ սա բանին թէ պտուղները դեղձափ են արբեցութեան դէմ : Կ'ըսէ, «Գերմանիոյ մէջ, որ շատ մը երկիրներէ աւելի յառաջ գացած է առողջապահութեան մասին, ալքոլախտին դէմ պայքար կը մղուի յաջողապէս՝ որ դեղերելով պարզ կերակուր եւ ընական բուժիչ ազդակներ :» Լսած եմ թէ թարմ պտուղներու գործածութիւնը դեղձափ է խմտուքի փափաքին դէմ, եւ ճշմարիտ է : Հանդիպած եմ մարդոց որ պատմած են ինծի թէ պտուղը յաճախ ջնջած է խմելու փափաքը : Կրնայ հարցուիլ թէ ի՞նչպէս կրնան պտուղը եւ պարզ ուտեստը յառաջ բերել այս մեծ արդիւնքը : Բացասարութիւնը պարզ է :

Տղոց համբոյրը . — Մեր ունեցած վտանգաւոր սովորութիւններէն կայ հատ մ'ալ որ շատ անիմաստ բան մ'է . յայտնի է որ ծնողքները համբուրել

կուտան իրենց զաւակները , ամէն հանդիպողին . Խեղճ պղտիկները դժկամակութեամբ կ'ընեն այդ բանը , բայց զիաէ՞ք թէ ի՞նչ կ'ըլլայ արդիւնքն այդ համբոյրներուն , կարմրախտ , ծաղիկ , եւ դեռ բազմաթիւ տղայոց յատուկ հիւանդութիւններ մէկէն միւսին կը փոխանցուին անզգալարար : Մեծերն հոգ չէ , թող համբուրուին , վերջապէս իրենք կրնան հասկնալ համբոյրին հետեւանքները , եւ կրնան զանազանել թէ զիմացինը հիւանդ է կամ ո՛չ , բայց ի՞նչ յանցանք ունին սա անմեղ պղտիկները , որ անպատճառ կը բռնադատուին հասած մարդուն զիրկը նեատուելու եւ համբուրելու զանիկա :

—

Բնախօսները , բժիշկներն եւ առողջաբանները փորձով կը հաստատեն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ թէ եզան միսն աւելի սննդարար է քան ոչխարինը : Եթէ ոչխարն այնքան անխտելի գերազանցութիւն

մ'ունենար , Եւրոպա եւ Ամերիկա դժուարութիւն պիտի չքաշէին հիւմակուրնէն աւելի մեծ քանակութեամբ ոչխարի կիր արկանելու հանրային սնունդին : Բայց հոն զիտամբ եւ զիտակցարար է անշուշտ որ նախապատուութիւն կը տրուի եզան միսին : Եզան միսն աւելի սննդարար եւ զիւրամարս գտնելնուն համար է որ իրենց հիւանդանոցներուն , գիշերօթիկ դպրոցներուն եւ որբանոցներուն մէջ հիւանդներու , տկարակազմներու եւ մանուկներու եզան միս կուտան իրրեւ միօրինակ սնունդ : Ամէնէ հարուստներն եւ մեծամեծներն ալ նախամեծար կը սեպեն եզան միսը , եւ ոչ թէ եզ կ'ուտեն ինայութեան համար : Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ոչխարը կը նկատեն ինչպէս մենք կը նկատենք գառնուկը , իրրեւ համեղ բերանփոխ , կամ չեղեզ , մինչ մնայուն եւ ընդհանուր սնունդի նիւթն եզան միսն է :

Պոլսոյ մէջ համեմատաբար ամենէն աւելի ոչխարի միս սպառող տար-

րերն են Թուրքերն եւ Հայերը, որք իրենց հետ Փոքր Ասիայէն ժառանգաբար բերած են ոչխարին տրուած սոյն նախապատուութիւնը : Յոյներն եւ Հրեաներն համեմատապէս աւելի ձուկով եւ ձկնեղէնով կը սնանին . Յոյները, որովհետեւ իրենց նախահայրերը ծովային ցեղ մ'էին, եւ Հրեաները, որովհետեւ ձուկը ածանկուղայ իրենց, քանի որ թրքոֆայի խնդիր չկայ, մինչդեռ Խախամարանին տրուելիք տուրքին պատճառաւ, միան իրենք աւելի սուղ կը գնեն քան ուրիշ ցեղեր : Իսկ Պոլսերնակ Եւրոպացիք աւելի եզան միս, լաւ տեսակ ձկնեղէն եւ հաւեղէն կ'ուտեն քան ոչխար : Բնիկ ժողովրդական դասակարգը մեծագոյն յաճախորդն է Գարաման ոչխարի :

Գիեցում

Գաղղիացի գիտուն մանկաբոյժ մը՝ Տոքթ. Իլնառ, պարզ, զիւրմբունելի ոճով, ապագայ մայրերուն պարզեց գիեցման եղանակը, բացատրեց թէ

օրը քանի անգամ եւ ո՛րչափ ժամանակ պէտք է կաթ տալ մանուկներուն : Գոնէ, ըսաւ, ստնուազն 12 ամիս, եւ առառաւելն 15 ամիս, իսկ օրը 7-10 անգամ կաթ տալու է տղուն. չեշտեց թէ կրնայ ըլլալ որ տղեկը դո՛հ չմնար եւ կուլայ . բայց դարձեալ բնաւ պէտք չէ աղկէ աւելի կաթ տալ : Տղուն առողջութեան մեծ վնաս է կաթ տալով քնացնել ու ձայնը կտրել, խիտ վնասակար է նաեւ աճառուան չորս տաք ամիսներուն, Յունիս, Յուլիս, Օգոստոս ու Սեպտեմբեր՝ տղան կաթէ կտրել : Ահա տղաքներուն զիեցման էն նախնական եւ անհրաժեշտ կանոնը :

Հիւժախս

Յրանսացի բժիշկի մը ոտանաւոր պատուէրնիրը՝ ուղղեալ թոքախտաւորներու :

Առողջապահութեան՝ պիտի յարիս Ամեն կանոններուն՝ մտադրութեամբ : Չափազանցութենէ պիտի խորչիս

Մանաւանդ ալքովէ՛ն ամէն մասամբ :
 Բերանըդ, ակոսներդ պիտի մաքրես
 Առտու եւ իրիկուն հողածութեամբ :
 Քեզ նայող բժիշկին պիտի հետեւիս
 Ամեն պատուէրներուն՝ մեծ ճշդու-
 թեամբ :

Անկողինը պառկած պիտի հանգչիս
 Երբոր հիւանդանաս եւս տաքու-
 թեամբ :

Եւ երբէք գետին պիտի չթուքնես ,
 Այլ թքամանի մը մէջ մաքրութեամբ :
 Եթէ չունիս զանի, պիտի թուքնես
 Թաշինակիդ մէջը զգուշութեամբ :
 Թաշկինակդ պիտի հակահետես

Սօսայի տաք ջուրով արագութեամբ :
 Միշտ բացօթեայ կեանք պիտի վարես,
 Չը հիւանդանալով ցրաառութեամբ :
 Ամեն առտու լողանք պիտի առնես
 Չորցնելով սակայն սասաիկ շփմամբ :
 Ամեն օր հինգ անգամ պիտի ուտես
 Միս, հաց, հաւկիթ, կարագ առա-
 տութեամբ :

Խմուած կաթն ալ պիտի ամուսցունես
 Ընդ միշտ եփ հանելով շատ եռաց-
 մամբ :

Գարեջուր կամ գինի պիտի խմես
 Ճաշերու ժամանակ ժուժկալու-
 թեամբ :

Հանգիստ եւ մտադիւր պիտի մարես
 Ջրօսանք ընելով անդորրութեամբ :
 Ափրողիտէի զո՛հ պիտի մատուցանես
 Մեծ խոհականութեամբ, զգաստու-
 թեամբ :

Մարմնամարդ ամեն օր պիտի ընես
 Մեթոսաւոր կերպով , ոչ յոգնու-
 թեամբ :

Երգ երաժշտութիւն պիտի ածես ,
 Նաեւ ուրիշ արուեստք յօժարու-
 թեամբ :

Վիշտէ հեռու պիտի աշխատիս
 Աղէկնալու համար ամբողջութեամբ :
 Եւ այսպէս ահա պիտի ազրիս
 Երկար ժամանակ առողջութեամբ :
 Սկիւսայ

Ծիծաղ

Չուարձախօսութիւնն իր դերն ու-
 նի աշխարհիս մէջ : Մարդ մը որ
 կրնայ ուրիշները ծիծաղեցնել, կրնայ
 մեծ օրհնութիւն ըլլալ իր ընկերնե-

րուն : Կան ժամանակներ երբ ամենէն աղէկ օգնութիւնը զոր կրնանք ընկ թարեկամի մը, զանիկա ծիծաղեցնել է : Իմաստունը կ'ըսէ, «Ուրախ սիրտը դեղի պէս օգտակար է :» Սրաագին ծիծաղը կը բուժէ շատ մը հիւանդագին զգացումներ, վտարելով մեղամաղձութիւնները, եւ մարդու մը կեանքին ամբողջ երեւոյթը փոխելով :

Ծիծաղը բարի սրտի եւ բարի խղճի նշան է : Շէշքսփիր քանի մը անհաճոյ քաներ խօսած է իր հոգւոյն մէջ երաժշտութիւն չունեցող մարդուն վրայով : Ուր որ երաժշտութիւն չի կայ, ամէն չարիք հոն է : Երկրիս վրայ ոչինչ կայ աւելի գեղեցիկ քան մանկութեան զուարթ ծիծաղը : Մանկական սրտի անմեղութեան եւ պարզութեան ալքիւրին յորդումն է այն : Նշան է տակաւին մեղքով չսպաւանուած եւ աշխարհիս չարիքներով չվիրաւորուած հոգիի մը : Ինքնաբուխ, երջանիկ ծի-

ծաղը միշտ կը յայանէ բարութիւն, եւ երբեք չծիծաղող մարդը պէտք է որ մեղադրէ իր ընկերները եթէ անոնք խորհին թէ ծուռ բան մը կայ իր կեանքին մէջ, մութ բան մը՝ իր ներսի դին : Եթէ ջուրերը դառն են միայն, աղբիւրը չկրնար անոյշ ըլլալ :

Մինչեւ անգամենեղութիւնը պէտք է որ մարէ ծիծաղը : Վիշտը շատ անգամ մութ ջրհեղեղի պէս կը խուժէ մարդկային կեանքերու վրայ եւ երբեմն կրնայ այնպէս թուիլ թէ այնուհետեւ կարելի է որ սրտին մէջ ուրախութիւն ըլլայ : Բայց թէպէտ վիշտը մեծ ըլլայ ալ, ուրախութիւնը պէտք է մնայ :

Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն

Մեռելները կ'ողջնան. . . — Հրաշալի գիւտերու դարը նոր կը սկսի : Ռուս բժիշկ մը, Տքթ. Գուլաք,

կարգ մը հետաքրքրաշարժ փորձեր կատարեր է, մեռած մարդոց սիրտը վերակենդանացնելու համար։ Տոքթորը մինչև հիմայ իր փորձերը անասուններու, մասնաւորապէս ճագարներու վրայ կատարած էր, բայց հիմայ յաջողած է հետաքրքրաշարժ արդիւնքներ ձեռք բերել մարդկային սրտին վրայ ալ։ Այս տարի օգոստոսին Տոքթ. Քուլաք սկսաւ իր փորձերը, ընկեցիկներու հիւանդանոցին մէջ մեռած տղաքներու սիրտերուն վրայ։ Առաջին երկու սիրտերը, որոնք բաւական առաջ մեռած էին, գործողութեան ենթարկուեցան, բայց ո եւ է արդիւնք չտուին։ Ուրիշ առթիւ մը բժիշկը փորձ կատարեց քսանըչորս ժամ առաջ մեռած մանկան մը սրտին վրայ։ Իր գործիքին տակ դրաւ սիրտը եւ սկսաւ զննել։ Պահ մը առանց արդիւնքի դիտելէ վերջը, բժիշկը փորձը դադրեցնելու վրայ էր երբ յարակից սենեակ մը կանչուեցաւ։ Քսան վայրկեան չէր անցած երբ վերադառնալով տեսաւ թէ

տղուն սիրտը բնական կանոնաւորութեամբ կը բարախէ եւ գործիքին որոշ մէկ մասը կ'արձանագրէ բարախումները. զարկը երթալով աւելի կը գորանար եւ կը կանոնաւորուէր։ Սիրտը գրեթէ ժամ մը շարունակեց բարախել։ Ասկէ կը հետեւի թէ սրտին վերակենդանացումը կարելի է. բայց ճագարներու վրայ եղած փորձերէն աւելի երկար ժամանակ կը պահանջէ։ Տքթ. Քուլաք կ'ըսէ թէ առաջին փորձը անոր համար անյաջող եղաւ, որովհետեւ սիրտերը շատ շուտ հեռացուցած էր գործիքէն։ Վերջին կատարուած փորձերէ հասկցուած է թէ վերակենդանացումը կը սկսի 20էն մինչև 70 վայրկեան վերջը։

Տքթ. Քուլաք կը հաւատայ թէ իր գործիքը կատարելագործելով, կարելի պիտի ըլլայ բացարձակապէս վերակենդանացնել խեղդամահ եղած մարդոց սիրտը. Տոքթորը կը կարծէ թէ արուեստական շնչառութեան գործողութիւնը պէտք է աւելի երկար

չարունակել, կենդանութեան ամեն նշան անհետանալէն վերջն ալ, որովհետեւ շատ մը պարագաներու մէջ սրտին գործողութիւնը կրնայ վերսկսիլ :

Տքթը կ'ըսէ թէ մինչև այսօր ու եւ է փորձ չէ եղած Լօքի աղային լուծաջութը գործածել, մարդկային սրտին մէջ արուեստական շրջան յառաջ բերելու համար : Կարգ մը հիււանդութիւններու մէջ սրտին շրջանին դադարումը կամ սրտին մեռած ըլլալու նմանութիւնը շնչասպառութիւնէն յառաջ չի գար, այլ կարգ մը նիւթերու աճելէն. ասկէ հիւսկէններու լարայնողութիւն (metabolisme) տեղի կ'ունենայ : Լուալով ասիկայ անհետացնելէն վերջը, սրտին չափարեքական գործողութիւնը կը վերսկսի :

Երանի անոնց որ կը հաւատան :

Իրական մահը առեւելոյք մահէն որոշելու նոր կերպեր . — Կերպերէն մին է մարթին վերնամաշկին ներքեւ

Ներարկել հեղուկ մը եւ յետոյ նայիլ թէ այդ հեղուկը ծաւալած է կազմութեան մէջ : Եթէ ծաւալած է, ուրեմն արիւնը շրջան կ'ընէ եւ կեանքը կը շարունակէ, թէպէտ կրնայ ըլլալ որ սրտին բարախումը շնչմարտի ականջ դնելով : Ներարկման համար յանձնարարուած նիւթերուն կարգէն են ֆլիորոքսին, սոխուռիոսիս, յիթուր, եւ փոքախուռ ֆերոքսիանիս : Նախապատուութիւնը կը տրուի ֆլիորոքսինին, որուն 1 կրամը (15¹/₂ ցորեն) կը հալուի հաւասար ծանրութեամբ սոխուռ ֆարպոնաքի հետ 8 խորանարդ հարիւրակրամ (կէս խորանարդ մատնաջափ) ջուրի հետ եւ յետոյ ամբողջ քանակութիւնը կը ներարկուի : Եթէ արեան շրջանը կը մնայ դեռ, մորթը եւ լորձնազաղանդները քանի մը վայրկեան ետքը գեղկնի մօտ կանաչ գոյն մը կ'առնեն : Ներարկումէն քսան վայրկեանի չափ ետքը աչքին եղջերիկին մէջի մասը կանաչ գոյն մը կը ստանայ, ֆլիորոքսին սառնակերպ եւ ջրա-

յին հիւթերուն մէջ մանելէն : Իսկ
 Քիւրտեախնին արիւնին մէջ մտած
 ըլլալը հետագայ կերպով կը հաս-
 կցուի : Մէկ կամ երկու բամպակ
 մանածի թել կ'անցուի մորթին տա-
 կէն նման խարանի, եւ երբ արիւնը
 կը ծծեն, փորձի խողովակի մը մէջ
 կը փոխադրուին եւ քիչ մը ջուրի
 մէջ կ'եռացուին : Երբ հեղանիւթը
 յատակի, Քիւրտեախնին կանաչ գոյնը
 յերեւան կ'ելլէ եթէ այդ մարմնը
 արիւն ծծած է : Կ'ըսուի թէ այսչափ
 մը Քիւրտեախնի ներարկումէն վտանգ
 չծագիր, ենթաթիւրկով թէ ներարկման
 ենթարկուողը ուղջ է :

Կոյրերը պիտի տեսնեն. — Բրոֆ.
 Բէդէր Ստինսի հիանալի դիւտին
 վրայ առ այժմ հետեւեալ սողերով
 կը բաւականանամ : Անշուշտ լսած
 էք թէ յիշեալ բրոֆէսորը կոյրերուն,
 նոյն իսկ ի ծնէ կոյրերուն տեսողու-
 թիւն տալու միջոցը գտած է : Այս
 հրաշալի դիւտին մանրամասնութիւն-
 ները տակաւին ծանօթ չեն, որով-

հետեւ մեծանուն հարիչը՝ ընկրիք
 մէկ քանի կատարելագործութիւններ
 ունենալով, գաղանիքը դուրս չի հա-
 ներ տակաւին : Գիւտը սակայն կա-
 տարեալ իրականութիւն մ'է :

Տքթ. Գազ պատառ մը տեղեկու-
 թիւն խելու համար անոր մասին,
 գացած է տեսնել Մ. Բէդէրը, որ
 սիրով ընդունած է զինք ու առաջ-
 նորդած փոքր մութ սենեակ մը, ուր
 աչքերը կապած են : Այս խոր խա-
 ւարին մէջ Տքթ. Գազ կը լսէ եր-
 թալ գալու ձայներ, լուցկի զարնուիլը,
 լամբի մը վառուիլը. բնականաբար
 ոչինչ կրնայ տեսնել : Եւ ահա յան-
 կարճ գործիք մը կուգայ հանգչիլ իր
 երկու քունքերուն վրայ : Եղիցի
 լոյս, եւ լոյսը կը ծագի խոր խաւա-
 րին մէջ, այնպէս որ Տքթ. Գազը կը
 նշմարէ իրեն ներկայացուած բաց
 ձեռք մը որուն երեք մասները կը
 համրէ : Լոյսին սաստկութիւնը տա-
 կաւ առ տակաւ զօրանալով Տքթ.
 Գազ կը տեսնէ սենեակին կահերը,
 երկու սեղան, ութ աթոռ, դորս շատ

գիւրութեամբ կը համրէ : Փորձի ենթարկուած Տոքթորը կ'ըսէ թէ ելեկտրական հոսանքի մը անցնելը կ'ըզգար եւ թէ իր սովորական տեսողութիւնը գտնելու վրայ էր . . . երբ գործիքը կը վերնայ իր քունքերէն ու խոր խաւարը դարձեալ կը պատէ զինք :

Արեւի լոգանք. — Աւստրիական գիւղակի մը՝ Վէլզի դարմանատունն այս միջոցիս հիւրընկալած է յօղացաւ ունեցողներ, անարիւններ, թուքախտաւորներ, ջղաքարներ եւ նոր ապաքինողներ որ լոյսի լոգանք կ'ընեն : Դարման ընդունող հիւանդները կը բնակին անդուռ խցիկներու մէջ, որք շատ պարզ կերպով կահաւորուած են : Առտուն ժամ Յին կ'եղնեն եւ կ'երթան բլուրի մը գագաթն ուր դարաւոր ծառերով շրջապատուած մարգագետին մը կայ : Հիւանդներն իսկոյն կը հանուին եւ բաղնիքի անդրավարտիք մը հաղնելով կը նստին մարգագետնին վրայ եւ հաց, կաթ ու մեղր կ'ուտեն իբր նախա-

ճաշ : Յետոյ, սոքերնին բուսիկ, գլուխնին յարդէ գլխարկ մը միայն դրած, հիւանդները կը պատին, իրենց մերկ մարմինն օդի ու լոյսի կազմութիւնը ազդեցութեան ենթարկելով : Սակայն արեւը տաքցած է : Ժամանակ է ճշմարիտ լոգանք մ'առնել : Բլուրին վրայ գտնուած շէնքը շատ նախնական վիճակի մէջ է : Չինական փսիաթներով ծածկուած տանիք մ'է, որու վրայ կը տարածուին հիւանդները ճշմարիտ մողէսներու պէս, եւ մէկ երկու ժամ արեւին ճառագայթներուն մէջ կը կենան այսպէս : Իրենց գլուխը միայն ստուերի մէջ է թեթեւ վարագոյրներու միջոցաւ : Հիմա բացատրենք թէ ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ընեն այս լոգանքները : Յայտնի է թէ առանց օդի կեանք եւ առանց լոյսի առողջութիւն չկայ : Ո՛չ միայն թոքերով կը շնչենք, այլ մորթով ալ, որու տակ թթուածնի կարօտը քաշող միլիոնաւոր գնտիկներ կը շրջաբերին եւ ուր կը յանգին լոյսի ծարաւ ջղային

նեարդներ ։ Արեւին լոյսը մեր հիւս-
քէններուն կեանքը կը գրգռէ, կը մտորա-
կէ եւ մեր գործարանները կը սնու-
ցանէ ։ Մորթը կը դունաւորուի եւ
հիւանդները կը կորսնցնեն իրենց
տեղունութիւնը ։ Կարմիր գնտակիկ-
ներն աւելի շատ, աւելի ուժով կ'ըլ-
լան, եւ աւելի դիւրութեամբ կ'ստա-
նան թթուածինը ։ Լոյսն ալ առող-
ջութեան թանկագին օժանդակնե-
րէն մին է, եւ զարնուրիւ միկրո-
բին անողոք թշնամին ։ Հոն ուր
լոյս չի մտներ, բժիշկը կը մտնէ յա-
ճախ, կ'ըսէ հին առած մը ։

—

Մահուան վայրկեցին . — Ցու-
րիխի Բրօֆ. Հայն, որ անգամ
մը լեան ի վեր ելած ատեն վար գա-
հավիժած է, միեւնոյն արկածի են-
թարկուող զբօսաչրջիկներուն հար-
ցուցած է գահավիժման պահուն ի-
րենց զգացածը ։ Ինքն իրեն համար
սապէս կը պատմէ . «Գահավիժմանս
պահուն, այսինքն այդ մէկ քանի
երկվայրկեանին մէջ զգացածս մէկ

ժամուան մէջ իսկ անկարելի է պատ-
մել ։ Մտածումներս, գաղափարներս,
պատկերներ ու դէմքեր արտասովոր
արագութեամբ եւ յստակութեամբ
կը ներկայանային մաքիս առջեւ ։»—
Այսպեան լերանց վրայ մաքըցելու
մենամոլութիւնն ունեցող Վիմբրը
անուն անգլիացին, որ 70 մէթր
բարձրութենէ մը վար գլտորեցաւ,
սապէս կը պատմէ իր արկածը . —
«Գիտակցութիւնս չէի կորսնցուցած
եւ գիտէի թէ ինչ կ'ըլլայի. ամէն ան-
գամուան ընդհարումներս կը համ-
րէի, բայց զեղերով զգայազիրկ
եղած հիւանդին պէս ամենեւին ցաւ
չէի զգար. ամէն նոր ընդհարումս
քարերուն, բնականաբար առջի ընդ-
հարումէս աւելի սաստիկ էր, եւ
շատ լաւ կը յիշեմ թէ, կը մակարե-
րէի որ յաջորդ ընդհարումս աւելի
սաստիկ պիտի ըլլար, այսպէս՝ մին-
չեւ վերջը ։ Բայց զարմանալին այն
է որ գլտորելու պահուս այդ իրարա-
յաջորդ ընդհարմանց ատեն անհաճոյ
բան մը չէի զգար ։»

Անգլիացի ծովակալ Պոֆօռ պատանեկութեան ատեն անգամ մը ծովն ինկաւ. իր այդ արկածը սապէս կը պատմէ . «Ազատելու համար ըրած ջանքերս երբ ա՛լ դադրեցան, ջրակտուր յուզմանս կատարեալ հանդարտութիւն մը յաջորդեց եւ այդ ալ զգայազրկութիւն էր եւ ոչ թէ համակերպութիւն վիճակին. վասն զի այլ եւս չզգացի թէ խեղդուիլը դժբախտութիւն մ'է. ընդհակառակն, առաջունէ աւելի հեշտ կ'զգայի ինքզինքս :» Մարդ մը որ ծանօթ է մեզ ամենուս իբրեւ մանրազնիին հետախուզող, այն է Տարվին, կը պատմէ թէ դպրոցական տարիքին մէջ անգամ մը Շրէսպրիի դարատափին վրայ շրջագայած ատեն 7—8 ութ բարձրութենէ վար իյնալով, այդ պահուն իր մտքէն անցած զազափարները շատ յանկարծադէպ եւ արատաւան եղած են :

Տէրըրաս անուն ֆրանսացի զինուորական մը, պատերազմի մը մէջ զլխուն եկած մէկ դէպքը սապէս կը

պատմէ . — «Թշնամիէն 50 քայլ հեռու ինկած էի վիրաւոր. չորս կողմէս դնտակները կը սուլէին, այնպէս որ ալ համոզուեցայ թէ անոնցմէ մէկն ալ ինձ հանդիպելով պիտի մեռնէի : Այդ վայրկենին ամբողջ կեանքս իր ամենագոյն մանրամասնութեամբ եւ արտասովոր յստակութեամբ անցաւ մտքէս, եւ կարծես դեռ աչքիս առջեւն է այդ ամենը :» Մահուան վայրկենին մէջ, մարդուս անցեալ կեանքին դէպքերն համայնապատկերի մը պէս, միահաղոյն տեսնուելու երեւոյթէն կը մակարերուի թէ երեւակայութեան ոյժն է որ զանոնք կ'ըստուերացնէ ապա : Այն աղաքներէ որոց եւր շատ աննշան ու սակաւաթիւ տարրերէ կազմուած է, գրէթն չունին այս յիշատակները. անոնք կը մտածեն միայն թէ այլ եւս պիտի չկրնան տեսնել իրենց ծնողքը :

—
Հակառակ Սոկրատի իմաստուն վարդապետութեանց եւ օրինակնե-

րուն, մարդոց շատերը դեռ կը սոսկան այն վայրկեանէն որ ներկան կը բաժնէ յախտենականութենէն, այդ է՝ մահու վայրկեանը : Բժիշկներն հաստատած են թէ մահն ըստ ինքեան հասնում, սպառում մ'ըլլալուն՝ ոչ թէ ցաւալի, այլ գրէթէ հեշտ փոխանցման վիճակ մ'է, եւ հետեւապէս ատիկա բոլորովին տարբեր բան է ցաւատանջ հիւանդութենէ մը յառաջ եկող մահուան երևոյթներէն :

Հոգեվարքի վիճակը սովորապէս առանց ցաւի տեղի կ'ունենայ : Հազուադէպ է որ հոգեվարքի մէջ եղողը արանջայ : Մահաւանդ եթէ հոգեվարին խիզճն հանդարտ ըլլայ, զերծ ըլլայ ո եւ է խայթէ, այնպիսին յախտենականութեան մէջ ծնած ու ապրիլ սկսած է արդէն, երբ մենք, հոս, անոր վերջին շունչին կ'սպասենք, Երանի՛ անոր :

Վ. Հունաէր իր մահուանէն մէկ երկու րոպէ առաջ սա բառերը մըմն-

ջած էր. «Եթէ գրիջս բռնել կարենալի, պիտի գրէի համոզելու համար թէ քանի՛ հեշտ, քանի՛ դիւրին է առանց խղճի խայթի մեռնիլը :»

Թունաւորման դեմ. — Նիւ-Եորքի թերթերը մեծ կարեւորութիւն տալով կը յիշատակեն երեք թունաւորումներու բուժումը. արիւնային թունաւորման երթարկուած այս երեք հիւանդները, մահուան նախընթաց վերջին աստիճանին հասած էին, երբ 500 խորանարդ սանդիմեզր ֆորմալին ներարկուեցաւ իրենց երակներուն մէջ, 5000 խորանարդ սանդիմեզր ջուրի մէջ լուծուելով : Բժիշկները դարմանման այս միջոցին դիմեցին, որովհետեւ բնաւ յոյս չունէին որ թունաւորումները կը բժշկուին, բայց ինչ մեծ եղաւ իրենց զարմանքը, երբ տեսան որ տաքութեան աստիճանը, բազկերակը, չնչառութիւնը շուտով բարեգուշակ նշաններ ցոյց տուին : Նիւ-Եորքի ակադեմիայի անդամները, հիմնուելով ֆոր-

մայրինի այս բուժիչ գորութեան վրայ կը յայտարարեն թէ արիւնային թու- նաւորման դէմ հիանալի դեղ մը գտնուած է :

Տարթ. Ուօլթըր Մէյէրս ինքզինքը խայթել տուաւ մօեզի մը որուն նա- խապէս խայթել տուած էր հիւանդ մը, եւ գիտութեան համար իր ու- նեցած անձնութեանը զո՞նք եր- թալով՝ քանի մը օրէն մեռաւ դեղին տենդէ :

Ուրեմն հարկ անհրաժեշտ է որ ինքզինքնիս պաշտպանենք այս ան- պիտան կենդանիներուն ձեռքէն , մանաւանդ համաճարակի ատեն :

Արդ, մարդոց համար շատ դժուար է թեւաւոր մօեզներուն հետ գլխի կնիւն , զի ինչպէս ըսինք, շատ դիւ- րաշարժ եւ սաստիկ զգայուն են ա- տնք եւ ատնց դէմ գործածուած եւ գովարանուած այլ եւ այլ շողիներն ու հոտերը օգուտ մը ունեցած չեն :

Հորոյ

Պրատն եւ Քրէպլի անուն երկու մարդիկ քաղցկեղէ կը տառասդէին : Մր. Պրատնի շեղուն արմատին վրայ քաղցկեղն այնքան մեծ ու- ռեցք մը պատճառած էր որ, խեղ- ճին խղղուելուն բան չէր մնացեր . օր մը պատահաբար ուռփ (բէքմէզ) խմեց եւ թէպէտ առջի բերան շատ նեղուեցաւ , բայց տեսաւ որ յետոյ շատ հանգիստ կ'ընէ . այնպէս որ սովորութիւն ըրաւ եւ օրական չորս հինգ դգալ ուռփ խմեց . տասն օրէն քաղցկեղը բուժուած էր : Միւս հի-ւանդը ստամոքսի քաղցկեղ ունէր . ամէն տեսակ դեղ ու դարման գոր- ծածած , բայց չէր յաջողած իր ցաւն ամօքել . օր մը վերջապէս լսելով թէ բերնի քաղցկեղ ունեցողը ուռ- փով բժշկուեր է , ինքն ալ սկսաւ ուռփ խմել . նախ սարսափելի ցաւեր զգաց, բայց ամէն բանի տակաց . եւ իրաւ ալ քիչ քիչ ցաւն անցաւ եւ երեք ամիս ետք մարդը կատարելա- պէս բժշկուեցաւ : Այսօր Քրէպլ, ողջ առողջ, նորէն երկրագործութեան կը

պարապի եւ պիշեր ցերեկ կ'ալօթէ այս գիւանն ընողին համար : Եթէ վաւերական են այս պատմութիւնները , արդարեւ պզտիկ չարիք մը չէ որ մէջանդէն պիտի վերցնէ այդ ամենուս ծանօթ հեղուկն եւ մեծ պահքի կերակուրը :

—

Ընկուզի անսակ եղող պտուղները կը պարունակեն մասնաւոր տեսակ մը աղ , որ մասնաւոր յարմարութիւն ունի շնչերակներուն մկանները դիւրաշարժ ընելու եւ կակուղցնելու : Բժիշկներէն ոմանք կ'ըսեն թէ տարիքոտ անձինք , ի մասնաւորի պէտք է օգտուին աւելի շատ ընկոյզ եւլն. ուտելէ : Յալթուելիք միմիայն չարիքն է սա որ այդ կարգի պտուղները դժուար կը ծամուին : Պէտք է զանոնք լաւ ծամել , այնպէս որ կարծր կտորուանքներ չմտնեն մարտողական գործարանը : Գաղղիոյ մէջ Եգիպտացորենին չգոյութեան պատճառաւ աղքատ դատակարգը անոր տեղ իբրեւ կերակուր կը գործածէ

չազանակը : Այդ երկրին գեղացիները ընկոյզ կ'ուտեն հացով որուն վրայ սխտոր կը քսեն : Այս կերակուրը առողջարար կը նկատուի եւ մտի տեղ կը գործածուի առատօրէն : Անոնք չազանակէ հաց ալ կը շինեն : Շաղանակը մաքրելէ ետքը կը չորցնեն եւ կ'աղան ու ալիւր կ'ընեն , որմէ կը շինեն անուշիկ ծանր տափակ քաքար մը : Քորէայի եղեւնի ընկոյզը , որ շատ առատութեամբ իւզ կը պարունակէ , զօրացուցիչ կը կարծուի , եւ այս պատճառաւ Քորէացիք տկարակազմ մանուկներու կուտան զայն ինչպէս նաեւ չազանակը : Քորէացիք ունին նաեւ տեսակ մը ընկոյզ կամ կաղին , որ ճերմակ կեղեւ ունի : Այս կը խորովուի եւ իբրեւ կերակուր կը գործածուի , նաեւ շատ կը գործածուի հում վիճակի մէջ իբրեւ հազի դեղ :

—

Զօրաւ որ հոտոտելիք ունեցող բժիշկ մը պիտի կարողանայ աչքերը գոց ընել ախտազննութիւնը : Ամերիկացի

բժիշկ մը, բայց սա ալ գիտնալ պէտք է որ ամերիկացի բժիշկները քիչ մը . . . տարօրինակ մարդիկ են — կը յայտարարէ թէ լոկ հոտոտելիքը կը բաւէ ճանչնալու համար կարմրախառը, կեղծմաշկը, հիւժախառը, եւ նոյն իսկ լուսնոտութիւնը: Բիթով կարելի է հասկնալ նմանապէս՝ գոնջութիւնը (ֆեշ) որ մուկի հոտ կը բուրէ, խի յօղացաւը թթու հոտ մ'ունի: Հիւժախտային որովայնամաշկատապը մուշկի հոտ ունի, որ աւելի հաճելի է բուն խոյրտներու բուրած թրթուած գարեջուրի հոտը: Հիւանդութեանց հոտերը զեռ շատ այլազան են: Կարելի է ըսել թէ հաճելի ըլլալէ աւելի՝ տարբեր են: Կ'ըսուի թէ ջղային հիւանդութեանց ենթակայ կիները մանիշակի կամ անանասի հոտ կը բուրեն: Բայց ուղեղային կակղացման ենթակայ մարդիկ ազուէս կը հոտին, ինչ որ շատ հաճելի բան մը չէ անտարակոյս: Ընդհանուր ջերմի ենթակաները զեռ նոր բուռէն ելած հացի հոտ ունին, ինչ որ տնա-

ճելի ու անախորժ չէ: Բայց ասոր հակառակ, հասարակ ջերմն անուշադրի հոտ մը կուտայ հիւանդին, որ երբեմն անտանելի կը դառնայ: Միտքի խանգարումներու ատեն, հոտերն ալ անախորժ կը դառնան, մեղամաղձոտներն ու անդամալոյծները մուկի հոտ կը բուրեն գոնջերուն պէս: Բայց ասկէ գէշն ալ կայ, շառաանդը (զըզըզ հիւմնա) զօր օրինակ, անանկ հոտ մը կը բուրէ, որ վայրի անասուններու վանդակի մը հոտին եւ կղուած պանիրի մը հոտին մէջտեղերը բան մ'է: Իսկ ծաղիկի բուռուողներուն հոտն աւելի նուրբ է բաղգատմամբ, բորոտած հացի հոտ: Իսկ բնատրիպ հոտ մ'ունին հարսանիթ ունեցողները. ասոնք, կ'ըսէ Մ. Նոէլ, փետրաղերժ սագի հոտ կը բուրեն, ինչ որ շատ աւելի հաճելի հոտ մ'է քան քրանատենդին բուրումը, որ է հին քացախի կամ աւրուած սինձի հոտ: Ժանտատենդէ բուռուողներուն կղկղանքը զղուելի հոտ մը կը բուրէ, ինչպէս գիտէք: Բայց

այս հոտը կուգայ հիւանդին որովայնէն , հիւանդութեան երեւնալէն շատ առաջ իսկ , այսինքն փորի բիծերուն եւ փորհարութեանէն առաջ : Տքթ. Ռըպուլ , որ ծանօթացուցած է այս նշանը , անմիջապէս կ'ըսէ թէ մէկը ժանտատեղէ վարակուած է , երբ այս հոտն առնէ : Ուրիշ բժիշկ մը , Տքթ. Տըլամար , դիտել կուտայ թէ ստամոքսի տկարութիւն ունեցող տղոց շունչը շատ անգամ քլորոֆորմի հոտ կուեննայ : Կըսուի թէ սաստիկ յուզմանց ատեն մարդիկ ոմանք մերթ հաճելի եւ աւելի յաճախ ահաճելի հոտեր կը բուրեն :

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ԿԵՆԴՈՆԻԻՆ ԻՄԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻԵՆԸ

Ֆրանսացի քրոնիկագիր մը պատմութիւնն ըրած էր շունի մը , որ դիւչերները կը հանէր իր բերանակապն եւ մտակայ ագարակի մը մէջ ոչ խարներ կը յօշտէր , յետոյ , բերանը կը լուար առուակի մը մէջ , եւ իր տեղը դառնալով՝ բերանակապը նորէն կը դնէր ինքնին , որ կասկած չհրաւիրէ . այս դէպքն անհաւատալի երեւցած ըլլալով , նոր վկայութիւններ մէջ կը բերէ հետեւեալ կերպով .

Անգլիացի վիպասան մը , Սդիվէնսըն , կ'ըսէ թէ Ճոն Դոա անուն սկովաացի լեւնակոսն հովիւ մը պատմած է իրեն որ շուն մը իր ոչխարներն սպաննելէ վերջ , կ'երթար կը լուացուէր մտակայ առուակի մը մէջ :

Թօթօ անուն շնիկ մը կար սեւու-
լիկ, որ կը վերաբերէր գաւառացի
դրամատէրի մը, ամէն առաւուր դրա-
մատան պաշտօնեայնէրը զուարճանա-
լու համար քանի մը սու կուտային
Թօթօյին, թուղթի մէջ դրած. Թօ-
թօ բերանը կը գնէր զանոնք ու շի-
տակ մօտակայ հացագործին խանու-
թը կ'երթար, ուր կարկանդակ ու
սանտուիչ կուտային իրեն, ի փոխա-
րէն այն ստակին, զոր շունը բերնէն
կը ձգէր, ապրանքն առնելէ վերջ:
Մինչեւ հոս աղէկ, ասկէ ետքն է
հետաքրքրականը, որ մը, շունը
դարձաւ աղջկան մը հետ, որ զար-
մացած պատմեց թէ Թօթօ հացա-
գործին խանութէն 100 քայլ հեռու
ծաղարարին եկած էր, եւ պոչն
երերցնելով, հաջելով, իր բերնին
սուերը վար դրած էր. անշուշտ կար-
կանդակ կ'ուզէր, բայց հաստատել
պէտք էր, եւ աղջիկն ալ ատոր հա-
մար եկած էր. ան ատեն բացատ-
րուեցաւ խնդիրը. իր սովորական
հացագործը մեռած ըլլալով, խանու-

թը գոցուած էր, եւ Թօթօ շուգելով
ձեռնունայն ետ գառնալ, 100 քայլ
անդի ծաղարարին եկած էր գնելու
համար: Ուրիշ պատմութիւն մ'ալ.
— Այս անգամ վանքի մը շունին
վրայ է խօսքը. ամէն օր կէս օրին,
խոհարարը զանգակը կը հնչէր արե-
ղաները ճաշի հրաւիրելու համար,
ուրիշ վերջ շունն ալ իր բաժինը
կուտէր խոհանոցին մէջ. շունը միշտ
անհամբուրութեամբ կ'սպասէր զան-
գակին զարնուելուն. բայց օր մը ի
զո՛ւր երկար ստեն սպասեց, Չէր
գիտեր թէ Աւագ Ուրբաթ էր եւ այդ
օրը վանականներն ամբողջ օրը ծոմ
կը կենային: Անանկ կարծելով որ
խոհարարը մտոցեր էր, ի՛նք գնաց
ակռաներովը զանգակին շուանը բըռ-
նեց եւ սկսաւ զանգակն հնչեցնել
բոլոր ոյժովը. վանականները ճաշի
հրաւիրելու եւ ի՛նքն ալ բաժինն ու-
տելու համար անկէ վերջ. Աւելորդ
է ըսել թէ այդ օրը կենդանին կրկին
բաժին ստացաւ իր այս խելացիու-
թեանն համար:

ԽՂ ՃԱՀԱՐ ԳՈՂԵՐԸ

Անգլիոյ մէջ անցեալները մարդասէր հարուստ մը, խումբ մը ազատ արձակուած դատապարտեալներու հացկերոյթ մը կուտայ: Յանկարծ ճաշի ժամանակ ներկաներէն մին իր ժամացոյցին կորսուած ըլլալը կը նշմարէ: Խնդիրը կ'իմացնէ կոչնատիրոջը, որ հետեւեալ խօսքը կ'ուզէ հրաւիրեալներուն.

«Ձեր մէջէն մէկը կայ որուն քով կը գտնուի իրեն չսեփականող ժամացոյց մը, ուստի հիմա կը մարեմ բոլոր լամբարները եւ մութին մէջ կը սկսիմ համրել մէկէն մինչեւ հարիւր: Լամբարները կրկին պիտի վառուին, եւ եթէ կորսուած ժամացոյցը երեւան հանուած չըլլայ, այն ատեն պիտի ստիպուիմ խնդիրը իմացնել ստաիկանութեան»: Ըսածին պէս ալ եղաւ, եւ քիչ յետոյ լոյսը վառուելուն տեսնուեցաւ որ երեսուն երկու ժամացոյցներ մէջտեղ դրուած էին:

Պատմութիւնը նոր չէ, բայց քիչ

մը տարրեր է մինչեւ հիմայ լուսաներէն: Տակաւին վերջերս նոյն թերթը կը պատմէր թէ անկլիքան երէց մը, որ իւր հովանոցը կորսնցուցած էր, այդպիսի ճարտար միջոցով մը յաջողեր է ձեռք ձգել 24 հատ անձերենոցներ:

117 ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅՈՒՆՅԻՆ

«Կաւկազ»ը հաղորդում է, որ Տիգրիսում, Գանովակայա փողոցում, Թամանէեանի տանն ապրում է 117 տարեկան մի Հայ պառաւ կին՝ Շուշան Հախվերդեան: Այդ պառաւը եւս բաւական կայտառ է եւ լաւ է տեսնում: Նա Մոսկու եկեղեցու քահանայի աղջիկ է. հայրը մեծեր է սրանից 85 տարի առաջ, խոլերայի ժամանակ: Շուշանն ամուսնացել է 15 տարեկան հասակում. իսկ 25 տարեկան այրիացեալ է, ունենալով 6 զաւակ, 5րդ տղայ եւ 1րդ աղջիկ: Տղաներն արդէն բարձր են կ'մեծել են, իսկ աղջիկը 85 տարեկան է, բայց այնքան թոյլ եւ զառամած, որ մայրն

է նրան պահում : Եւ շահնը զբաղում
է մատրացնեբրի համար մազ մաքրե-
լով . հին շորեր կարկտելով եւ այն :
Բայց աշխատանքն այնքան քիչ է ,
որ հապիւ է բաւականանում մօր ու
աղջկայ սպրուստի համար :

Երեսուն ժամ օղապարիկով . —
Օղանաւորդ ժագ Պալւան հեռեւեալ
կերպով կը պատմէ իր վերջին օղային
ճամբորդութիւնը : «Ճամբայ ելած
ատեննիս , արեւմտեան յաջող հով մը
չուտով դէպ ի Գերմանիա տարաւ
մեզ : Երբ բաւական բարձր ելանք ,
մեր օղապարիկին նաւակէն յաջորդա-
բար տեսանք Վերնէօյը . ժամը 1.10
ին , Մօնդրօն՝ 2.40ին , Նօթան-սիւր
Սէնը՝ 3.20ին , յետոյ , Նանսի , Լիւ-
նէվիլ , եւ ահա մտանք օտար երկիր
Յետոյ վրայ հասաւ երկար եւ ցուրտ
գիշերը , որ մեր նաւախիճի պահես-
տին համար լաւ նշան մը չէր . եւ ի
լրումն դժբաղդութեան , ձիւնի սար-
սախելի փոթորիկներէ ու մառախուղի
թանձր խաւերէ ալ անցանք : Բայց

որո՞ւ հոգ , իմ անվեհեր օղապարիկս
հիանալի կերպով կը յառաջանար եւ
ես , այդ երկար գիշերուան ճամբոր-
դութեան միջոցին , շատ ուրախ ե-
ղայ որ օղանաւիս յարմարացուցած էի
օղալի փոքրիկ գունդ մը : Արդարեւ ,
ատոր շնորհիւ էր որ կրցանք քիչ
նաւախիճ կորսնցնել : Գիշերուան
ժամը 1.30ին Միւնիխն անցնելէ ետք ,
առտուն Աւստրիական հողի վրայ էինք :
Արեւը ծագած ատեն այնքան դիւ-
թիչ տեսարան մը պարզուեցաւ որ
չեմ կրնար մտնալ բնաւ : Աջ կողմէն
կը բարձրանային Դիլոլի լեռները ,
ձիւնապատ սարերով , որք դեռ նոր
կ'արթննային արեւին ճառագայթնե-
րուն տակ . այն ինչ վսեմ տեսարան
էր , զոր տեսանք 3000 մէրր բարձ-
րէն : Դժբախտաբար , Վիեննայի վրայ
հիւսիսէն հոտանք մը դէպ ի հարաւ
քէց մեզ : Ալ վաղ անցանք ուրիշը
գերազանցելէ , եւ սկսանք խորհիլ
մեր վայրէջքին վրայ . կէս օրին ,
Պալատօն լճին վրայ էինք , եւ դէպ ի
հարաւ կ'առաջանայինք , բայց նա-

ւարիճի պաշարնիս կը հասնէր : Մէկը տասն անցած էր եւ բաւական իջած էինք . ժամ մը ամբողջ , հարիւր մէդր բարձրէն յառաջանալով , տակաւին կը վարանէինք . վերջապէս , խարխիւը նետեցինք եւ մեր խեղճ ու կրակ օգտապարիկն հանգչեցաւ երկրի վրայ , ի մեծ ապշեցում Մաճառ գիւղացիներու , որք ամեն կողմէ վազած եկած էին »

Օճաճուկ՝ ստանիսի մեջ . — Գամբանիա շոգենաւը վերջերս երբ Համպուրիէն Նիւ Եորք կ'երթար , ճամբորդներէն մէկը՝ շուետացի քսանրեօթնամեայ եիք Անտէրօրն տարօրինակ հիւանդութեան մը ենթարկուեցաւ . նաւուն բոլոր բժիշկներն ալ շուարեր մնացեր էին : Սաստիկ կը հազար եւ ստամոքսի անտանելի խիթեր կ'զգար . արուած դեղերն ո՛ր եւ է օգուտ չըրին . մահու եւ կենաց մէջ կը տարուբերէր . շոգենաւը Նիւ Եորք հասնելուն երբ ասոջմագահական քննիչներն եկան որ ճամբորդները քննեն , երիտասարդն անոնց

առջեւ նորէն սիսաւ մարիկ մարիկ գողցուէն , եւ գերագոյն ճիգով մը , 60 ըթաշափ երկար ողջ օճաճուկ մը դուրս տուաւ բերնէն : Այս տարօրինակ դէպքին սա՛ մեկնութիւնը կուտան թէ երիտասարդը ճախճախուտ տեղէ մը ջուր խմած ըլլալու է , որով օճաճուկը , դեռ փոքր եղած ատեն պտամոքսը զացած է եւ հան մեծցած :

Աւազի փոքորիկ . — « Աւաւօտ եղաւ : Հով մը կը փչէր այնչափ բուռն եւ պաղ որ ստիպուեցայ հագնիլ տաք պահող բոլոր վերարկուներս : Օրն ի բուն ճամբորդեցինք մեծաքայլ , ճաշի համար իսկ ստանդ կանդ առնելու , յուսալով որ օրուան վերջը անապատին մէջէն անցնելով պիտի հասնինք « Վատի վէրտան » կոչուած հովիտ մը , որու ցածութիւնը կրնար մեզ պաշտպանել , եթէ ահռելի խորշակը մեզի հասնէր : Կէս օրէն շատ ետքը հովը փոթորկի փոխուեցաւ : Աւազ կը բարձրանար մեր չորս կողմը , գրեթէ կուրացնելով

մեր աչքերը : Վերջապէս ուղտերը
 մերժեցին փոթորկին կուրծք առ եւ
 բոլորովին իրենց կրնալը դարձուցին :
 Վար իջանք եւ մեծ յուզմամբ փոր-
 ձեցինք քաշել տանիլ զանոնք տեղ
 մը , որ աւագի քանի մը կոյտեր քիչ
 մը կը խափանէին մրդիին սաստկու-
 թիւնը : Հոն կեցուցինք զանոնք եւ
 կապեցինք անոնց ոտքերը որ չկրնա-
 յին փախչիլ իրենց սարսափին մէջ :
 Մեր ալ գլուխները կապեցինք գլխու
 մեր շաւերով , լաւ ծածկելով մեր բե-
 րանները եւ քիթերը , եւ ապա ին-
 կանք պառկեցանք ուղտերուն քով ,
 ժամանակ մը ետքը պաղ հոյ՛ն ան-
 ցաւ եւ գիշերը հովը տաքցաւ հնոցի
 շունչի պէս : Զարմանալի էր տեսա-
 րանը : Օդն աւազով լեցուած էր :
 Աղօտ կերպով կը տեսնէի հեռակայ
 լեռները : Կարծես կը մխայթէին անոնք
 լուսնի տկար ու դալուէկ լոյսին տակ ,
 որ երբեմն երբեմն միայն կ'երեւէր :
 Այդ մութը անոնց կողերն ի վեր
 քշուող աւազն էր , Արեւմուտք ահա-
 ւոր էր , սեւ սեւ ամպեր մութ շրջա-

գիծով : Մերթ ընդ մերթ փայլակ կը
 շողար : Գրախնքի մէջ թաթխուած եւ
 աւաղէն ու տապէն կիսահեղձ , ա-
 զաւան ամէն յոյս կորսնցուցինք :
 Գիշերը քանի մը անդամ ելայ թօթ-
 վիւ վրաս գիզուած աւազը , նաեւ
 ումպ մը ջուր խեղ կաշեայ ջրատա-
 նէս . բայց ջուրն աւազով լեցուած էր :
 Դարձեալ , երբեմն կ'ելլէինք ամէնքս ,
 վասն զի ուղտերէն ոմանք իրենց
 տագնապին մէջ կը փրցնէին իրենց
 ստքերուն կապերը եւ ոտք կելլէին ,
 եւ պէտք կ'ըլլար որ նորէն նստեցը-
 նէինք եւ կապէինք զանոնք : Յա-
 ջորդ օրը միջօրէի առեկները կրցանք
 ժողվել մեր ցրուած ուղտերը եւ
 գոյքերը եւ նորէն ճամբայ ելանք :
 Բայց , ո՛հ , ի՛նչ տկարութիւն , ի՛նչ
 ցաւագին տկարութիւն գլխացաւով
 հանդերձ եւ ի՛նչ վատուժութիւն՝
 չոր հացէ զաւա ուտելու ոչինչ ունե-
 նալով : Սասուճոյ օրհնութեամբ ժա-
 մանակին հասանք «Մովսէսի հոր»ին
 ովտախը : Հոն կերանք եւ հանգչե-
 ցանք եւ ապա շարունակեցինք մեր

ճամբան դէպ ի Սուէզ : »

Մր. Վարպրթըն Մըսըր հազգըն-
տա եազարդը պիր էսէրինաէ , մէմ-
լէքէթ ի մէզքիւրէ սէքէնէսինաէն
մէշհուր պիր միւնէճճիմին պիր թէճ-
րիպէսինի զիքը ու պէյան էտիյօր :
Միւնէճճիմ շաղրըլարագ . Մր. Վար-
պրթընըն մուգիմ օլարըր օթէլէ կէ-
լիր : Վէ օրատա մէհարէթինի կէօու-
թէրմէսի քէնտիսինէ թէքլիֆ օլու-
նուր : Միւնէճճիմ վազը օլան թէք-
լիֆի պիւ գապուլ սօգապտան պիր
չօճուգ շաղրըրր , վէ անըն ալուճը-
նըն իւզէրինէ մախտուս պիր իշարէթ
եափարագ , տիր տիզիյէ օլ իշարէթ
իւզէրինէ պագհասընը չօճուղա թէն-
պին էտէր : Չօճուգ օն տագիգա գա-
տար պէօյլէ եափար իսէ տէ , հիշ
պիր սէմէրէսի կէօրիւլմէզ : Միւնէճ-
ճիմ տիկէր պիր չօճուգ շաղրըրր , վէ
այնի թէնպինի թէքրար էլէր : Պու
չօճուգ օլ աւէլիյաթը մըղնաթիտիյեկ-
նին թահթը թէսիրինէ տիւշար էտի-
լէրէք , ալուճընըն իւզէրինաէքի

իշարէթի զարիպէ՝ քէնտիսինի պիր
իթաաթը քեամիլէ հալինէ վազ էթ-
մէյէ պիր վաարթա օլուր : Միւնէճ-
ճիմ շիմտի Մր. Վարպրթընաան իս-
թէտիյի առէմի իաթըրնա կէթիլմէ-
սինի պիւ իիթար , չօճուղըն օլ առէ-
մի կէօրէճէլինի պէյան էտէր : Պու-
նըն իւզէրինէ Մր. Վարպրթըն մի-
թէվէֆֆա Լօրտ Տէրպինին իամինի
վէրիր : Չօճուգ պու իամի իշիթտի-
յինաէ , տէր հալ , «Իշթէ պո՛ւրա-
տա տըր Լօրտ Տէրպի : Պէն պիր
իթիյար առէմ կէօրիւյօրմ քի ,
կէօզիւնէ պիր կէօղլիւքթագմը , վէ
սիյան ուզուն պիր գաֆթան կիյին-
միշ օլարըր հալաէ պիր գանափէ իւ-
զէրինաէ եաթմը տրր . » տէյիւ պա-
ղըրր : Մր. Վարպրթըն պատէհու
միւթէվէֆֆա Լօրտ Նէրսընըն իամինի
շաղրըրր : Պունը իշիթտիյինաէ , չօ-
ճուգ . «Իշթէ օ տա պուրատա տրր :
Պիր թէք գօլըր պիր սսքէր կէօրիւ-
յօրրմ . » տէյիւ թէքրար նիտա էտէր :
Պէօյլէճէ պիր չօգ քիմսէլէրին իամի
տէր իաթըր օլունարագ , չօճուգ հէր

պիրինի եէկեան եէկեան թարիֆ էթ-
տիյինտէն , օրատա հազրր պուլու-
նանլար հայրէթէրինտէն իարմագ-
լարընը ըսըրա գալըրլար : Պու թէճ-
րիպէ չօճուզրն տիւշիւնմէքլիք գուվ-
վէթէրինին մուտթթալ պիր հալ քէսպ
էթմէսինի իլէրի կէթիրմէքլիքսէն
իպարէթ պուլուն ըշ արր , պիր հալ-
տէ քի չօճուգ նիմ մրգնաթըսիյեթ
թէսիրի ալթրնտա գալմըշ , վէ պէօյ-
լէճէ Մր. Վարպրթըն միւսթէիֆ
քիմսէլէրին իսմինի գիքր էթտիյինտէ
անըն Քիքրիլէ ալագատար օլուշ
տըր : Չօճուգ Մր. Վարպրթընրն
պու առէմէրին իսմէրինի գիքր էթ-
տիյի անտէ Քիքրինտէքի թէսալվու-
րընը պիր տիւրլիւ ըիւյատա կէօրիւյօր :

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ(1)

Համբարձում Երանեան , ընիկ
Վանեցի , ծնաւ 1858ին : Հայրն էր
ուսուցիչ , մայրը բարեպաշտ մի տի-
կին , գիտակ էր հին եւ նոր Կաթ-
կարանաց մի այսպիսի ժամանակի
մէջ երբ կարգալ գիտցող կին մը
մատով կը ցուցուէր : Համբարձումի
երկու երիցագոյն էղբայրներն մեռան
ի ծաղիկ հասակի , ուստի անոր
ծնողք իրենց բոլոր սէր կեդրոնա-
ցուցին Համբարձումին վրայ իրենց
ծերութեան գաւազան եւ աղօտա-
ցած օճախին վերջին շառաւիղ սե-
պելով զնա : Համբարձում 1864ին
թաղային վարժարաններ մտաւ , իսկ
1868ին իր 11 տարեկան հասակին
մէջ ծաղկախտէ բռնուելով կորսնցուց

(1) Օրացուցիս պիտի կցենք Կենսագրական
Բաժին մ'այ 100 տողէ բաղկացեալ Կենսագրու-
թիւններ , ՕԳՏԱԿԱՐ հանդիսացած անձանց ,
կ'ընդունինք եւ կը հրատարակենք :

աչաց անսովիւն : Աւա՛ղ , գեղանին
 Համբարձում ի սպտոս այլափոխուած
 էր , մինչ ինք , անգիտակ իր դժբաղ-
 դութեան , կ'ըսէր , աջքիս վէրք դեռ
 չիտակ լուցած չէ , անոր համար
 գոցուած է , երբ լաւնայ , այն ատեն
 պիտի բացուին եւ պիտի տեսնեմ :
 Աւա՛ղ , խարուած էր ինք , լուսոյ
 նշոյն անգամ այլեւս չտեսաւ : Փոք-
 րիկն Համբարձում չուով հաշտուե-
 ցաւ իր ճակատադրին հետ եւ ուրախ
 ու զուարթ էր : Իր հայր խորհեցաւ
 Համբարձումին իեւանս զարնել սոր-
 վեցնել որ իր մահէն ետեւ ճարէ իր
 օրապահիկ , ինչպէս կ'ընեն կոյրերն
 սովորարար . բայց Տիգրան վարժա-
 պետ դժբախտ մանկան մէջ մեծ
 մարդ մը նշմարելով արգիլեց հօրն
 ստորնացուցիչ ձեռնարկ եւ զայն
 զսորոց առնելով սկսաւ աւանդօրէն
 դաստիարակել մինչեւ 1870 , երբ
 հայրն եւ սպա երէց եղբայր մեռ-
 նելով ինք մնաց աչազուրկ որբուկ մը
 իր ծերունի մօր հետ : Հօրեղբորդ-
 զին Յովհաննէս , որ հարուստ էր

սրտով ալ , մայրն ու տղան իր հո-
 վանաւորութեան տակ առաւ , այս-
 պէս Համբարձում սկսաւ յառաջ վա-
 րել իր ուսում սորվելու հին եւ նոր
 հայերէն , կրօնք , պատմութիւն եւ
 Քրիստոսեանք . քիչ ատենէն գլեց ան-
 ցաւ իր աչք ունեցող դասընկերնե-
 րէն : Տիգրան վարժապետ 1873ին
 օգնական ուսուցիչ ըրաւ Համբար-
 ձումը . ուսանողք կը պաշտէին զնա :

Աղքատ մանուկներու ուսուցման
 հոգ տանելու համար 1878ին խնա-
 մատար մարմին մը կազմուեցաւ նա-
 խաձեռնութեամբ Համբարձումի : Քիչ
 ժամանակ վերջը 20 տղայք Համբար-
 ձումի յանձնուեցան ի դաստիարակու-
 թիւն . անոնց զգեստի եւ ուտեստի
 ծախքերը խնամատարի անդամոց
 տուած ամսարածիկներով եւ հան-
 դանակութեամբ կ'ըլլար : Այս եղաւ
 Երանեան Որբակոցի սկզբնաւորու-
 րիւն : Սով գալով խնամատարի 80
 անդամներ ետ քաշուեցան . ան ատեն
 Համբարձում , իր 20 սրբերովը մէջ-
 տեղ մնաց իրր խաղալիք բաղդին :

Համբարձում չուզեց յետս ընկրկել, մանաւանդ որ ալ նոյն որբերուն հետ կապուած ըլլալով, կարող չէր լքանել զանոնք: Աւտի Առաջնորդ Սրբազանին գիմեց: Տղա՛ս, բաւ Սրբազանը, երբ 80 աչք ունեցողներ չիրցան վարել, դո՛ւն ինչպէս պիտի վարես զայն այդ վիճակով, ջուրը պատէն վեր հանել չէ՞ քու ըրածդ: Այո՛, Սրբա՛զան, պիտի կարենամ ջուրը պատէն վեր հանել, եթէ ձեր Սրբազնութեան ձեռք ինձ հետ ըլլայ, պատասխանեց աննկուն երիտասարդը: Սրբազանը բարոյական եւ նիւթական օգնութեան ձեռք կառկառեց անոր, որով որբանոց կրցաւ պահել իր գոյութիւնն մինչեւ 1887, երբ գիշերօթիկ սրբանոցը ցորեկոթիկ դպրոցի փոխուեցաւ եւ կը շարունակե մինչ ցարդ: Հրաշալիք մը պէտք է նկատել այս տիպար վարժարան վանայ ժողովրդեան մէջ, ուր կը պատրաստուին Եկեղեցւոյն հարազատ զաւակներ եւ Տէրութեան հաւատարիմ հպատակներ:

Համբարձում էֆ. Երամեան կը տօնէ հաստատութեան քսանհինգ ամեակն. ժողովուրդը որ գիտէ գնահատեց իր կրթական մշակները, ինչպէս միշտ փորձով ալ տեսնուած է, կ'ուզէ 1000 շիրայի գումար մը դնել Յորեղիարին ավեր, որ նա ունենայ յատուկ մի շէնք եւ յառջ վարէ իր օգտաւէտ ձեռնարկ:

Երամեան վարժարան կ'օթող մ'է վանայ մէջ կառուցուած:

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ԽՅՁ ԲԱՆԵՐՈՒ ԿԸ ԿՈՐԾԱԾՈՒԻ ԹՈՒՂԹԸ

Տասնեւիններորդ դարուն համար բուռեցաւ թէ թուղթի դարն է: Ատիկա կը հաստատուի գերազանցօրէն «Տէպա»-ի գիտական քրօնիկագիր Հանրի տը Բարվիլի հետեւեալ շա-

հազրդիւ տեղեկութիւններով :

Թուղթի գործածութիւնը կը բազմապատկուի զարմանալի կերպով : Բայց Եւրոպայի մէջ տակաւին խաւաքարտի տուփեր , թուղթէ գնտակներ , եւ օճիքները միայն ծանօթ են : Ամերիկայի մէջ է որ թուղթը զանազան ու եզակիան գործածութիւններ կը ստանայ :

Օրինակի համար Սըրինկիֆիլտի (Մ. Նահանգ) գործարան մը կը շինէ թուղթէ շիշեր՝ կաթ լեցունելու սահմանուած . ասոնք շատ հաստատուն են , եւ այնքան դիւրագին որ կըրնանք զանոնք մէկ կողմ նետել՝ գործածելէ վերջ : Տետանի մէջ հաստատուած նոր գործարան մը հրապարակը սղողած է թուղթէ հողաթափներով , որոնց գինը այնքան աւժան է որ ասիկէ վերջը բոլոր պանդոկապետները կրնան զանոնք իրենց հիւրերուն տրամադրութեան տակ դնել , հոգ չընելով եթէ անոնք հետերնին տանին : Գերմանիոյ մէջ կը շինեն թղթէ խնայողական ասուի՝

զնտամուղի համար :

Բայց ասոնք շատ աննշան բաներ են բաղդատամբ հեռեւեալներուն :

Թուղթէ տուներ կը շինեն հիմա Ամերիկայի մէջ , Ռուսիացի մըն ալ Նիւ-Եորք յանձնարարած է այսպիսի թուղթէ տուն մը : Այդ տունը շինուած է Սալինօքարի մէջ , արժած է 80,000 բուպլի եւ ունի 16 սենեակներ : Ճարտարապետին խօսքին նայելով , այդ թուղթէ տունը քարաշէն կամ աղիւսէ տունէ մը աւելի հաստատուն է նւ պիտի կրնայ դիմադրել անձրեւին եւ փոթորիկին : Ամէնը այս չէ սակայն : Նորվեկիոյ մէջ , — որ փայտէ թուղթի երկիրն է , — կառուցուած է եկեղեցի մը՝ ամբողջովին թուղթէ շինուած՝ որ կրնայ առնել հազարաւոր անձեր : Այո՛ , թուղթէ եկեղեցի մը՝ իր զանգակատունով , եթէ հաճոյ կը թուի ձեզի . զանգակները միայն թղթէ չեն : Այն դպրոցականները որոնք երբեմն՝ ծամուած թուղթէ գնտակներ կը նետէին ապակիներուն , պիտի կրնայի՞ն գուշակել անոր ապա-

գան : Այդ թղթէ գնտակները անգամ մը որ չորնային , այն աստիճան ամուր կը փակչէին ապակիին որ անկարելի էր անկէ անջատել :

Հետաքրքրաշարժ պիտի ըլլար տեսնել թուղթէ եկեղեցի մը : Հետաքրքրութիւնը գիտութեան անուննաշնորհումներէն մէկն է :

ՕԴԱՊԱՐԻԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Նիւ-Յորքէն կը գրեն թէ Բրոֆ. Ալէքսանտր Պէլ, նշանաւոր ելեկտրագէտը , կարեւոր գիւտ մը բրած է որուն շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ լուծել օդանաւորութեան խնդիրը : Բրոֆ. Պէլ չի հաւնիր Սանթոս Տիւմոնի գրութեամբ շինուած օդանաւորուն , առարկելով թէ օդէն թեթեւեւեւ մեքենական մարմին հովին խաղալիկ ըլլալու դատապարտուած է, եւ հետեւաբար օգուտ մը չունի : Թըրչունները , որոնք օդէն ծանր են , կատարեալ ապտուութիւն ունին : Տ.քթ. Պէլ թոչոյ մեքենայ մը չէ չինած , ոչ ալ շինել փորձած է , բայց

ժամանակէ մը ի վեր կ'աշխատի լուծել օդանաւորութեան խնդիրը , եւ սա եզրակացութեան հասած է թէ օդանաւը կամ զեկուար օդապարիկը պէտք է թուացիկի նմանի : Իր վերջին փորձարկութիւններուն միջոցին , բրոֆէսէօրը թուացիկ մը շինեց , որ մարդու մը ծանրութեան համահասար ծանրութիւն մը կրնար տանիլ , նաեւ ունէր մեքենայ մը , որ կամայ կամայ վար կ'իջնէր , առանց վնասուելու : Բրոֆէսէօր Պէլ քանի մը տարիէ ի վեր կ'աշխատի արդէն ուրիշ գիտնականի մը հետ . իր հետագոտութիւնները պիտի շարունակէ ձեռք , եւ գարնան բաց օդին մէջ նորէն փորձեր պիտի կատարէ . հաւանական է որ այն ատեն առաջին թոչոյ մեքենան հրապարակ հանէ :

Ուրիշ ամերիկացի բրոֆէսէօր մը , որուն օդանաւը մրցումի պիտի դրուի Ս. Լուիի արուեստահանդէսին մէջ , կը ծանուցանէ թէ ելեկտրական օդանաւ մը հնարած է , որ թոչունի մը պէս կը թռչի : Այս նաւը կը մղուի

պտուտակներով, սրտեք վայրկեանը
2000 թաւալում կ'ընեն :

ԱԿԱՄԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔԸ

Գիտութիւնը երբեմն զարմանալի
տարօրինակութեանց կը մղէ մարդս :
Քէ մարիճի համալսարանին ուսուցչա-
պետներէն Տոքթօր Ճօն Լայֆութ
կ'ուզէր գիտնալ թէ Ադամ ո՞ր թուա-
կանին ծնաւ : Ասոր վրայ ճիշտ 15
տարի աշխատեցաւ, եւ վերջապէս,
Ա. Գրոց եւ ուրիշ հին գիրքերու
ընտղիրներ ուսումնասիրելէ, եւ
իւրաքանչիւր դարու տարեցոյցնե-
րու հաշիւները հետազօտելէ վերջ
հաստատեց թէ Ադամ աշխարհ եկած
է Քրիստոսէ առջ 4004 հոկտ. 23ին
Ու Տ.քթ. Լայֆութ աւելի ճշգրտեան
համար կը յարէ թէ՛ առտուան ժամը
Յին լոյս աշխարհ տեսած է մեր նա-
խահայրը :

ԿՕՇԿՍԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Վիճակագրութիւնները ցոյց կու-
տան թէ վերջին տարւոյ միջոցին

750,000 անգլիարնակ այրերուն, կի-
ներուն եւ տղաքներուն հազած կօ-
շիկներն Ամերիկայի մէջ շինուած են :
Այս կարեւոր հարցին պատճառը քն-
նելու համար Բիթլերի թղթակիցը
Մոզլիի ճարտարական ծանօթ յանձ-
նախուժին հետ Ամերիկա ղրկուե-
ցաւ, Պոսդընի կօշկակարութեան մեծ
կեդրոններն ուսումնասիրելու : Կօշիկի
մեծ գործարաններէն մին ժամը հա-
զար գոյգ կօշիկ եւ մուճակ կ'աւտո-
րատէ եւ օրական՝ 9000 գոյգ : Աշ-
խարհի վրայ չկայ կօշկագործութեան
վերաբերեալ մեքենայ մը որմէ օգուտ
մը չքաղուի այդ գործարանին մէջ .
ձեռք բերուած արդիւնքները պար-
զապէս հրաշալի են . բայց գործին
ամենէն աւելի ապշեցուցիչ կողմը սա
է թէ ամերիկացի կօշկագործներն
անգլիացիներուն կրկինն օրական
կ'առնեն . գլխաւոր գործարանի մը
չարաթակոնները միջին հաշուով 8
սդերլին են . ամենէն վարպետներն
օրական մէկ երկու սդերլին կը շա-
հին : Կօշկակարները շատ գոհ են

իրենց վիճակէն . տասնեւ վեց տարեկանէն պակաս մանչ կամ աղջիկ չեն բանեցներ . աչկերաներու , զոր օրինակ գեաննն աւլողներուն արուած նուազագոյն շարաթականն է 144 զրշ : Առողջապահական տեսակէտով ալ վիճակին շատ գոհացուցիչ է : Տարակոյս չկայ թէ Ամերիկայի առեւարական այս յաջողութիւնը միայն արագ արտադրութեան արդիւնք չէ . յայտնի է թէ մօրթի եւ ուրիշ շինուած անիւթերու գիներն աւելի աժան են Ամերիկայի մէջ : Բայց ամերիկեան կօշիկի եւ մուճակի մեծ տունի մը ընկերներէն մին յայտարարեց թէ անգլիական կօշիկներն ամերիկեաններէն աւելի դիմացկու են :

ԱԾՈՒԽԻՆ ՄՈՒԽԻՆ ԴԷՄ

Լսնաոնի մէջ վերջերս փորձ մը եղաւ ջնջելու համար գործարաններու մուխը , որ այնքան անպատեհութիւններ կը պատճառէ եւ այնքան հակառողջապահիկ տարր մ'է մեծ քաղաքներու համար : Այս գիւ-

տը մեծ յեղաշրջում մը յառաջ պիտի բերէ առողջապահական եւ գիտական տեսակէտով . գիւտն ընողը դիտեր է որ կարգ մը ծխախոտներ կ'շարունակեն վատիլ , նոյն խի երբ սիկատն ո եւ է առարկայի վրայ թողուած է . քիչ մը աղբորակ աւելցնելով պատրաստուած ծխախոտն ամբողջովին կ'այրէր . նոյն բանն է ածուխին համար : Կը ծանուցուի թէ մօտերս Բարիզի մէջ ալ փորձեր պիտի ըլլան :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀՆԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Օր չանցնիր որ տարօրինակ գիւտի մը լուրը չգայ Ամերիկայէն : Նոր գիւտը մանաւանդ ձմրան ցուրտին առթիւ մեծ կարեւորութիւն կ'ստանայ : Գլխարկ մը հնարուած է , որ ինքն իրեն կը բարեւէ , առանց զինքը կրողին նեղութիւն մը պատճառելու : Այլ եւս վերջ պիտի գտնեն ուրեմն ձեռքի այն շնորհալի շարժումները , որք բարեւիտտեն կ'ըլլային , մանաւանդ Տիկին-

ներու բարեւ տրուած ժամանակ, Կը բաւէ միայն գլուխը քիչ մը ծռել եւ ահա գլխարկը, գազաթն հաստատուած մեքենայի մը շնորհիւ վեր կը բարձրանայ, բարեւը կուտայ եւ նորէն տեղը կը նստի: Հնարավոր՝ տ մարզիկ:

ԳՍՐԱՒՈՐ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԸ

Կըստի թէ Գահիրէէն գտնուեր է Հին Կտակարանին հինգ գիրքերուն ամբողջ ձեւագիրները, որոնք գրուած են սամարիական գիրով վիթէ մագաղաթի վրայ: Հնագէտները հաստատած են թէ այս ձեւագիրները մնացած են 735 (Ն. Ք): Այս հաշուով այն ձեւագիրները մինչեւ հիմա գտնուած երրայեցերէն բոլոր ձեւագիրներէն աւելի հին են: Արդի ամենագիտուն արեւելագէտներէն Պ. Ժորժ Զէյտանի պաշտօն տրուած է անձամարար պահել այս թանկագին ձեւագիրը:

Մ Խ Ա Խ Ո Տ

Մխախտար գործածութիւնը իբր

400 տարի սուսջ աշխարհիս անծանօթ էր: Գոլումպոսի ձեռագր Ամերիկայի գիւտին հետ ծխախոտին գիւտն ալ եղաւ: Վայրենի Ամերիկացիք ծխախոտին տերեւները իրար փաթթելով խոշոր եւ թանձր զլանիկներ (սիկար) կը շինէին փայտի նման եւ այրելով կը բաշէին: Մխախտար Ամերիկայէ անցաւ Եւրոպա եւ անկէ Արեւելք եւ Թուրքիա: Կառավարութիւնները արտասովոր զօրութեամբ աշխատեցան անոր մուտն արգիլել, բայց չյաջողեցան, թէեւ գործածողներուն երեք տեսակ պատիժ տնօրինեցին. 1. Առաջին անգամ օրէնքն անստատողներուն գաւազանի սաստիկ հարուածներ կը տրուէին. 2. Մխախտար նորէն գործածողին քիթը կը կտրուէր. 3. Եթէ այս պատիժն ալ չազդէր, մարդը կախաղան կը հանուէր:

Կառավարութիւններէ ոմանք բոլոր ծխողները քաղաքական իրաւունքներէ կը զրկէին եւ լեռները կ'աքսորէին: Պատմութենէ կը տեղեկանանք

թէ շատեր, արական եւ իգական սե-
ւէն, աւելի յօժար էին ընտներուն եւ
բլւերներուն վրայ թափափել քան թէ
ծխախոտէ հրաժարիլ :

Իննովկենտրոս ժ. Գ. Պապը բա-
նադրեց բոլոր ծխախոտ գործածող-
ները : Քանի՛ քանի՛ վեհապետներ
գանազան տեսակ պատիժներ սահ-
մանեցին, բայց երբեք օգուտ մը
չտեսնուեցաւ :

Տոքթ. Գ. Նաճարեան

Կարմիր խաւեարը կը շինուի ծա-
ծանի (սագան պաշրղը) հաւկիթէ :
Հօս, խաւեարը կը պատրաստուի խո-
շոր թեփով ձուկէ մը, որ տեսակ մը
ծածան է : Ասոնք ծախին կը գրը-
ուին եւ ամառը կը ծախուին յինկա
անունով զոր ամենէն աւելի Հրեա-
ները կ'սպառեն : Տարին 1500էն 2000
եւ երբեմն աւելի տակառ կարմիր
խաւեար կուգայ Պոլիս Աստրախա-
նէն : Տակառները կը կշռեն 90—92
օխս : Օխսն $5-9\frac{1}{2}$ զրշ. : Օսմ. ոս-
կին 140էն : Պրուսայէն ալ յիսուն

թէնէքէ կարմիր խաւեար կուգայ,
ընտիր տեսակէ, եւ կը ծախուի 8—
10 զրշ. : Կարմիր խաւեարն արոր-
ժակ կ'ընայ : Յոյները մեծաքանակ
կ'սպառեն Մեծ Պահքին :

Չորս տեսակ խաւեար կայ,
Թարմ, ճնշուած, սեւ ու կարմիր :
Արտագրութեան գլխաւոր կեդրոն-
ներն են ստորին Վոլկայի ակունքն
եւ Աստրախան : Թարմ խաւեար կը
պատրաստուի թառափին (մերսին
պաշրղը) հաւկիթները ծակծկելով :
Յետոյ այդ հաւկիթները ժամու մը
չափ ողջուրի (սալաւուրա) մէջ կը
գրուի, կը շորցուի եւ ապա կը ծախ-
ուի : Թարմ խաւեարը միշտ սուղ
ապրանք մ'է. նոյն իսկ Ռուսիայ մէջ,
որովհետեւ պահելը դժուար է : Ամէն
օր հարիւրաւոր տակառ կը գրկուին
ի կեդրոնական եւ հիւսիսային Ռու-
սիա : Թարմ խաւեարին մէկ բուաը
(16 քիլօ 380 կրամ) ժամանակին հա-
մեմատ 50—120 ուուպլի է : Ընշուած
խաւեարը կը պատրաստուի հետեւ-
եալ կերպով. — Հաւկիթները ձեռ-

քով կը թրեն աղջուրի մէջ եւ յետոյ պարկերու մէջ կը դնեն եւ ուժով մը կը գալարեն : Յետոյ տակառները դնելով կ'արածեն : Այս խաւեարը դիւրաւ կը պահուի եւ երկար ճամբորդութեան կը դիմանայ : Սեւ կամ աղած խաւեարը շատ դիւրաւ կը պահուի : Խաւեարը կ'աղեն ձուկէն հանուած վիճակին մէջ 7—8 ամիս տակառներու մէջ կը դնեն : Յետոյ նորէն կ'աղեն եւ արեւին կը չորցնեն :

Աւասիկ ինչպէս կը յաջողի կաթը փոշիի վերածել : Նախ մասնաւոր ջրհան մը՝ մեծ ու կըսր պղինձէ կաթսայի մը մէջ կը քայէ կաթը, որ հոն կը շարժի եւ կը տաքնայ փուքերու միջոցաւ որոնք կաթսային մէջ տաք օդ կը փչեն եւ այդ օդն «օդէսիլիզէ» եղած է, այսինքն՝ միքրոպներէ մաքրուած : Յետոյ կաթը կ'անցնի քաւանկիւն ձեւով ուրիշ չորս կաթսաներու մէջ, որոց բոլորափքը, դուրսէն, տաք ջուր կը շրջի, ինչպէս ներսէն ալ՝ խողովակներու միջոցաւ :

Այդ կաթսաներուն մէջ նաեւ մի քանի փուքեր տաք «օդէսիլիզէ» օդ կը փչեն : Բոլոր այս գործողութիւններուն նպատակը կաթը մաքուր կերպով թանձրացնել է եւ որուն 16րդ մասը կը մնայ արդէն, մնացեալը շոգիանալով, Անկէ վերջ, այդ թանձրացած կաթն արագութեամբ դարձող կաթսայի մը մէջ կ'անցնեն, ուր հետզհետէ աւելի թանձրանալով վերջապէս խմոր կը դառնայ, ու յետոյ այդ խմորը կը չորցնեն որ բնականաբար կը կարծրանայ : Այս վերջի կարծր վիճակին մէջ կաթը կը յանձնեն «փշրող» գործիքին որ զայն ալիւրի պէս փոշիի կը վերածէ : Այսպէս «փոշիացած կաթը» կը ծրարեն, որ այլեւս ընթերցողին բերնին արժանի է : Անուշներ ըլլայ :

Հահի Միսիբար

Անթել հեռագրութեան հաղորդակցութիւն պիտի հաստատուի Հաւայեան կղզիներու հինգին մէջտեղ : Թէպէտ շատ ճարտարագէտներ յիշ-

եալ հինգ կողմներուն ընդծովեայ պարաններու միջոցով հազորդակցութիւնն անգործադրելի համարեցին բուստի ժայռերու համար, Ամերիկեան ընկերութիւն մը անոր ձեռնարկելու վրայ էր, վասն զի հեռագրական հաղորդակցութիւնը անհրաժեշտ դարձած էր : Ընկերութիւնը, երբ լսեց Մարքոնիի դրութեան նշանաւոր յաջողութիւնը, հետազօտեց զայն, գտաւ որ ընդծովեայ պարանէն շատ աւելի քիչ ծախքով կ'ելլէ եւ անկէ աւելի գործնական է շատ մը նկատումներով : Ընկերութիւնը կանոնաւոր հեռագրական գործ պիտի ընէ անթեղ հեռագրութիւն մը հաստատելով : Հեռաւորութիւնը որուն վրայ պիտի հաստատուի հազորդակցութիւնը, Յէն մինչեւ 71 մղոն է :

Հէրվէյ Քէննըտի կօչիկի կապը հնարեց եւ 12 միլիոն շահեցաւ : Զբօսաչրջիկ մը Պոմպէյի աւերակները այցելելու պահուն, տեսակ մը ճարմանդի (կօրչա) պատկերը տեսաւ ման-

բանկարի մը մէջ, եւ անոր օրինակը շինելով, «Ապահովութեան գնդասեղ» անունով մենաշնորհ մը ստացաւ, եւ 60 միլիոն Քր. դիզեց : Տիկին մը պիպեկներու համար սիրուն կառք մը հնարելով 200,000 Քր. շահեցաւ : Ուրիշ կին մը մազերու խապոպներ շինելու համար երկաթ մը շինելով մեծ հարստութիւն դիզեց, մինչ ամուսինը՝ խտամբեր կղերական մը՝ իր պարապոյ ժամերը կանցընէր սեղմիւրանի կատարելագործութեան պարագելով, ինչ որ կլորիկ շահեր կը բերէր իրեն : Այն մարդը որ առաջին անգամ կապար գրչի մը ծայրը կօմ մը դնելու գաղափարը ունեցաւ, Կրեստսի մը հարստութիւնը դիզեց :

Ապագային ամէն մարդ հարիւրամեայ պիտի ըլլայ : Ալ գրեթէ բնաւ վարակիչ հիւանդութիւն չպիտի գրանուի, բոլոր մեծերնրը բնաջինջ եղած պիտի ըլլան եւ մարդկութիւնը պիտի ապահովուի թոքթախտին, ժանտաւենդին, ծաղկախտին եւն. դէմ,

առողջապահութեան, շիճուկով բուժման եւն. շնորհիւ : Մարդու բոլոր սխալ մասերը պիտի անճետանան, ինչպէս նաեւ ոտքին սպին : Այլեւս մարդ արանճիսիդէ չպիտի մեռնի, նոյն իսկ ոչ մէկ վիրաբոյժ անով պիտի սարի, այն գերազանց պատճառով որ արանճիսը ինքնիրեն պիտի անճետանայ : Ապագայ Ադամը մենէ աւելի լաւ պիտի լսէ եւ հեռատես պիտի ըլլայ :

Անոր ճաշակելիքը, շոշափելիքը, հոտոտելիքը աւելի փափուկ պիտի ըլլան : Այլեւս ոչ ճաղատ գլուխ պիտի գտնուի ոչ ալ առանց ակռայի բերան : Պէտք չէ կարծել թէ ինքնաշարժ կառքը, եւ մեզ յոգնութենէ ազատելու համար երեւակայուած միւս մեքենաները պիտի վնասեն մարդկութեան Ֆիզիքական զարգացումին : Մարդը այլեւս չափազանց չպիտի յոգնեցնէ ինքզինքը : Մանաւանդ, ապագայ Ադամը իրրեւ զրօսանք միայն սքօրդները պիտի ճանչնայ : Արտադրութիւնը, փոխանակութիւնը,

հաղորդակցութիւնները եւն. այնպէս մը պիտի կազմակերպուին որ, գործատեղիէն կամ գրասենեակէն ելլելէ վերջը, գործատրը կամ սաշատեան, ինչպէս դատարկապորաները, պիտի հարկադրուին բացօթեայ զրօսանքներ ընել, քրիքէթ, ընթերցանիս եւն. խաղալ, փոխանակ ալքսիւն զիմելու, ինչպէս կ'ընեն այսօր : Ապրօղը կը տեսնէ :

1. Կապոյտ աչքերն ամէնէն տրկարները կը համարուին :

2. Թութս աչքերն ամէնէն զօրաւոր ըլլալ կը նկատուին ակնարոյժներէն :

3. Վար նայող աչքերը լրջութիւն կ'ենթադրեն :

4. Բնակասնէն մեղամաղձոտ անձինքներու մէջ շատ քիչ կապոյտ աչք ունեցող կրնայ ըլլալ :

5. Երկու աչքերու իրարմէ ճիշտ հեռաւորութիւնն աչքին լայնքն է :

6. Երկայն եւ սուր անկիւն աչքերը մեծ դատողութիւն ու սրա-

մատթիւն կը ցուցնեն :

7. Աչք մը որուն վերի կափարիչը բիրին վրայէն հորիզոնական ուղղութիւնով կ'անցնի, մտաւորական կարողութիւն կը ցուցունէ :

8 Եթէ վրայի կափարիչը բիրին կէտը կամ աւելին ծածկէ, պաղ խորհրդածութիւն կը նշանակէ :

9. Կ'ըսուի թէ լուսնոտներու անկեղանոցներու մէջ աչաց ընդհանուր գոյնը թուխ ու սեւ է :

10. Դիմագէտները կ'ըսեն թէ այն աչքերն որ յայն են՝ կը ցուցնեն մեծ ուշիմութիւն եւ անմոռանալի յիշատակ :

11. Կ'ըսուի թէ հանճարեղ մարդիկ ունին վճիռ աչքեր եւ հանդարտ շարժուածք որ մտաւոր կարողութիւն կը ցուցնեն :

Միհրան Քեպապեան

Իջճինին պիրի պիր կիւն տիպի ալըը իլէ սըվանմըզ վէ իջինէ սու սուլտուրըլըզ պիր գասլը գրզըն պիր սուլա իւզերինէ գօլըզ խտի : Անըն

մագսէտի սույու ըսթըլպ պու սու իլէ էլէրինի երգամագ խտի խէ տէ, գասլը սուպանըն իւզերինտէն գալարարալըընսա, իջինտէքի սույըն սայքի օրայա գօնըլտըըը վագըթտա օլտըըը գասար սոզուգ օլտըըընը կէօրտիւ : Պունու կէօրէճէք օլան սաիր քիմսէլէր, սալթ պիր, «Նէ՛ թուհաֆ շէյ.» տէյիւ նիտա էթմէքլէ իքթիֆա էտէճէքլէր խտի, լաքին պու առէմ պագալըը շէյէ տիգգաթլէ նագար էտէր խտի : Օ կէօրիւպ անլատը քի ալըը օ աէրէճէ միւքէմմէլ զայր ի նագիլի հէրարէթ տիր քի սույըն տէրէճէի հէրարէթինի, գրիգըզըլ օլուշ օլան սուպանըն թէէսիրինէ գարըը մուհաֆաղա էթմիշ խտի, վէ պունու պէօլլէ միւշահէտէ էթալյինաէ, պու մէպտէյի աթէշտէն միւթէէսիր օլմուշ գացալար ինչասընտա թաթպիգ էթաի : Շիմալյէ գասար պու գասպիլ գացալար աղաճտան ետիրըլպ տիշ երգիւ տէմիր գալլամա օլտըրըրընտան, աթէշ է սնատընտա, տըշարըսը օլտըըը կիպի իշերիտի տալի գըզար

խի , վէ իշինտէ պուլունան շէյէր
տախուս զափուլուպ վէ շոգ աւֆա
տա եանար խի :

Գ Ի Ի Տ Ե Ի

1. Անկումէն ետեւ Արարիչը մեր
նախածնողաց կաշիէ հանդերձներ
հազցնելով եւ կենաց պահպանու-
թեան համար հողագործութիւն յանձ-
նարարելով — հանդերձ եւ կերա-
կուր — զանոնք Դրախտին դռնէն
դուրս հանեց :

2. Նման Ռոպէնտոնի այնուհետէ
սկսան մարդիկ իրենց իմացականու-
թիւն գործածել ուրիշ սէտքեր հու-
գալու համար միջոցներ գտնելու .
այն օրէն կսկսի Գիւտերու սկիզբ .
դրախտի դրան առջեւ ծնունդ աւին
առաջին գիւտեր :

3. Մարմնոյ պատասպարուելուն

համար բաւական չէր մորթէ հան-
դերձ , ուստի մեր նախածնողք , այր
եւ կին , ձեռք ձեռքի տուած , ծա-
ուերու ճիւղերէ վրան խրճչիթ պատ-
րաստեցին հոն բնակելու համար , ապա
սոյն վրաններ կենդանեաց մորթերով
պատրաստել սկսան անձրեւէն պաշտ-
պանուելու համար :

4. Բուսեղէններով եւ պտուղնե-
րով չբաւականանալով հովուութեան
եւ որսորդութեան հետամուտ եղան,
նետ, կարթ հնարեցին. կաթը կարա-
զի , մածունի , պանիրի վերածելու
կերպն գտան , ցորենն ալ երկու քա-
րի մեջ փոշիացնելով ալիւր ունեցան :

5. Պ. Ղամէքի գեղանի դուստր ,
Օր. Նաամա ., կաշիէ կոշտ հանդերձ-
ներ չվաշեցնելով իրեն , ոչխարի
բուրդէն նուրբ թէլեր սլորեց , քթան
եւ բամպակ հանեց եւ գործիք մը
հնարեց որով այս նիւթերէ կտաւ կը
շինէր : Այսպէս այժմեան ոստայնան-
կութեան հնարիչն եղաւ Օր. Նաամա

Ղամէքեան : Հովէրոսի առնն ծիրանազոյն բուրդ կը գործածուէր , ուստի ներկարարութիւն ալ ծանօթ էր :

6. Առաջին «քաղաքն» ալ կառուցանողն Կայէն էր . զոր ենովք անուանեց , ի յիշատակ իւր սիրեցեալ որդւոյ ենովքի . հաւանականարար ճիւղերէ շինուած խրճիթներու խումբ մը ըլլալու էր այդ «քաղաք» :

7. Պ. Ղամէքի գերդաստան յիրաւի խիստ հնարագէտ անդամներէ կը բաղկանար . ինքն Ղամէք բազմակնութեան հեղինակն է . որդին Յորէլ ճարտարապետ եւ խաշնարած , Յորալ , միւս որդին , երաժշտապետ , սրինգ եւ քնար կ'ած էր յոյժ մեծ ճարտարութեամբ :

8. Ղամէքի միւս կնոջ որդին Ժօփէլ-Կայէն վարպետ երկաթագործ եւ պղնձագործ էր . «ամեն տեսակ» գործիք կրնար շինել . սորա քոյր Օրնաամա , արդէն ծանօթացուցինք ընդնիթերցողայ . Չուռնանք ըսել որ

Ղամէք նաեւ առաջին քերթողն է . կարգա՛ իր երկու կիներուն ուղղած ճառք : Նոյի առաջին նաւազը եւ նաւապեան ըլլալը ծանօթ է :

9. Զրհեղէղէն ետեւ կ'սկսին մարդիկ այլեւս աշխոյժիւ գործածել իրենց միտք եւ իմացականութիւն . Բարեկունի հիմեր կը դրուին , ազիւս — քէրրիճ — կը գործածէին շինութեան համար , փոխան ծառի ոստերու եւ անասնոց մորթի : Քարը առանց կիրի վրայէ վրայ կը զետեղէին :

10 Փոխանանց կաշիի . սկսան անասնոց մուշտակ իրր հանդերձ գործածել . սակայն գարշահոտութեան չհանդուրժելով սկսան նախ մէզով եւ չամբինով եւ ի վերջոյ ծառի կեղեւներով . գխտորով եւ խոզկաղինով մորթերն կաշիի վերածել որով խաղաղարդութիւն սկսաւ :

11. Յորինահատէն ճզմելով ձեռք բերուած ալիւրը նախ սկսան ջրով

եւ կաթով խառնել եւ խիւս շինել , ապա շաղուել , խորեւ եւ կանոնաւոր հաց շինել :

12. Նոյ նաւապետ հարկաւ սղոց , կացին , ուրագ եւն . գործածեց երբ իր հսկայ նաւը շինեց , սակայն գիտենք որ օձերու ատամնաւոր կզակը իրր սղոց կը գործածուէր : խոշոր ձուկերու սղնայարն ալ իրր սղոց կը գործածուէին : Մատէյրա կղզիին հին բնակիչները շանածուկի ակուաներն իրր սղոց կը գործածէին :

13. Մովսէսէ 500 տարի առաջ սոկերչութիւն ծանօթ էր , Աբրահամ արծաթ վճարեց կնոջը գերեզմանոց գնելու համար . սակայն սոկի եւ արծաթ աւելի իրր գարդ կը գործածէին : Յուգա , Յակոբին որդին , մատանի ունէր :

14. Արձանագործութիւն նաեւ շատ հին է . կաւէ ուրիշ նիւթերէ արձաններ կը շինէին : Լարան ունէր ար-

ձաններ — կուռքեր — Յոյներն զայն ծագկեցուցին Քրիստոսէ 500 տարի առաջ , նկարչութիւն աւելի ուշ մշակուեցաւ , ինչպէս նոր պեղումներ կ'ապացուցանեն :

15. Փիւնիկեցիք դիպուածով զրտան ապակին . առաջուտ տեղ մը բարակ թափելով կրակ վառեցին կերակուր եփելու համար , եւ ապակիի կասրներ զտան կրակին վառած տեղ : Սիդոնացիք դտան ապակիէ հայելին , աւելի առաջ մետաղէ հայելի կը գործածէին , Յոր եւ Մովսէս կը յիշեն զայս :

16. Բրուաի արհեստ ծանօթ էր Մովսէսի ատեն . Գէղէոնի սափարներ ծանօթ են , Յոյներն եւ մանաւանդ Հռովմայեցիք խիստ զարգացուցին այս արհեստ :

17. Ոսկեզօծութիւն ծանօթ էր Մովսէսի ատեն . Սողոմոնի տաճար ո՛չ թէ ոսկեզօծուեցաւ այլ տեղ տեղ ոսկիով զրուագուեցաւ (գափլամա) :

18. Մագնէսը Քրիստոսէ 2700 տարի առաջ Չինաց ծանօթ էր. 2000 տարի առաջ ալ անոնք կողմնացոյց ունէին, 1260ի մօտերն Մարքո Փօլ զայն Իտալիա բերաւ. Ժ.Գ. դարուն Եւրոպացիք զայն կատարելագործեցին :

19. Նոյի արհեստ. նաւարկութիւն, զարգացուցին Փիւնիկեցիք. մէջը փորուած ծառի բուններով սկսան նաւարկել, ապա կանոնաւոր ցոկանաւեր — չէքտիրմէ — շինելով մինչեւ Սպանիա կը նաւէին, ծովուն խորութիւն չափելու համար խորաչափ գունտը եւ խարիսխը Յունաց ծանօթ էր. ասոնցմէ անցաւ Հոովմայեցոց, Յոյներն քաջ սուզակներ — տալլըճ — էին :

20. Գիրի հնարիչն է Թօթ անուն Փիւնիկեցին. սա Ղրղէզէզէն մի քանի դար վերջը ապրած է. Չինացիք, Քրիստոսէ 10 դար առաջ տառերն տախտակի վրայ կը փորագրէին, եւ

վրան մեղան քսելով թղթի վրայ կը տպէին, թողթն ալ ծանօթ էր Չինաց, Աւելի հիներն քարի եւ մետաղի վրայ կը փորագրէին տառեր. Սուրբ Գիրք կը յիշեն այսպիսի քարի վրայ փորագրութիւններ, պեղումներ ալ հետզհետէ ի լոյս կը բերեն հին արձանագրութիւններ — բեւեռագրեր — ամբողջ գրատուններ, աղիւսէ տախտակներու վրայ դրօշմեալ պատմութիւններով :

21. Երկրաչափութիւնը Եգիպտական գիւտ մ'է. Նեղոսի ջարերուն կանոնաւորման համար թուրքեր կը շինէին : Բաղէս եւ Պիւթագորաս ասոնցմէ ուսան այս գիտութիւն, Առաջին չափաբերական գիրքը — Ժէօմէթրի — գրեց Քրիստոսէ 300 տարի առաջ Եւլիտէս :

22. Եբրամարուծութիւն ծանօթ էր Չինաց Քրիստոսէ 20 դար առաջ. Չ. դարուն ճգնաւորներ Յունաստան բերին առաջին հունաերն ուսկից եւ

րոպա տարածուեցաւ :

23. Առաջին ժամացոյցը արեւու ժամացոյցն էր, Քաղթէացիք ունէին ջրոյ ժամացոյց :

24. Հրեայք ունէին տեսակ մը երգէտն : Անաքարսիս, ըստ Ստրաբոնի, գտած է բրուտի ճախարակն, փքոց — քէօրիւկ — նաւու խարխիս, Քրիստոսէ 600 տարի առաջ, Պողոմէոս ունէր արուեստական երկրագունտ մը, Քրիստոսէ 200 տարի առաջ. Կրէտացիք մարմարիտնի վրայ կը քանթակէին Քրիստոսէ 470 տարի առաջ : Առաջին թղթատարութիւն հնարեց Պարսից Կիւրոս թագաւորը, Տրի եւ օղի գտած են Հնդկիկները : 325 Ն. Ք կը գործածուէր մեծն Աղեքսանդրի ատեն. գարեջուրը Դ. դարուն Հայոց սիրելի բնական էր — այսպէս կ'ըսէ Քսէնօֆօն — Մագաղաթի վրայ գիր գրելն Իսրայելացւոց ծանօթ էր, ըստ Դ. դարուն Պէրկամոսի մէջ վերստին ծաղկեցաւ :

Եգիպտացիք Բարիբոսի տերեւները իրր թուղթ կը գործածէին, ետքը սկսան բաւազակէ թուղթ շինել : Հիներն կը հեռագրէին կրակով, Հրդեհի ջրհանը շատ հին է, Նիկովիդիայի հրդեհին Տրայիանոս կայսրը հրչէջ ջրհաններ գործածել տուաւ : Օրացոյցն ալ նոր բան մը չէ, քրմապետներն ամեն ամսագլուխ ժողովուրդն հաւաքելով պէտք եղած ծանօթութիւններն կուտային. Յուլիոս Կեսար զայն ձեւակերպեց եւ Քրիստոսէ 45 տարի առաջ Հոովմ ընդունեց զայն : Զանգակն ալ ծանօթ էր հիներուն. Ոսիրիսի տօներուն կը գործածուէր :

(Յաջորդ տարի նորագոյն գիւտեր)

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԱԿԱՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

Թուրքիոյ կլիմային համեմատ
պատրաստուած է :

Յուևվար

Սալորի , կեռասի եւ ծիրանի ծա-
ռերը օգի նպաստաւոր ժամանակին
յօտել (պուտամաք) , եւ ամիջապէս
գաղղանով կտրուած տեղերը գոցել :
Պողատու ծառերու շուրջը փոս բա-
նալով չի մարած կրափոշի սրսկել եւ
ապա աղբել , առով թէ՛ ծառերը կը
զօրանան եւ թէ՛ յառաջիկային կարգ
մը հիւանդութեանց առաջքը առ-
նուած կ'ըլլայ : Պողատու ծառոց եւ
ուրիշ ծաղիկներու համար Փետրվա-
րին պատրաստուելիք տնկարանին
տեղը՝ այժմէն փորելու եւ աղբելու է :
Նախապէս ցանուած եւ այժմ
ձլած սմբուլ սօխերուն վրայ տերեւէ

գոյացած աղբ եւ չոր հող եւ աստնց
վրայ ալ չի մարած կրափոշի լեցնե-
լով պահպանելու է :

Փետրվար

Պողատու ծառերուն տակը լաւ մը
փորել , հողը կակղացնել : Կաղինի
ծառերը եթէ հինցած են բնական է
որ քիչ պտուղ կուտան , ուստի զա-
նոնք արմատախիլ ընել , եւ նոր
տունկեր տնկել եւ երկարած ճիւ-
ղերը յօտել հարկ է :

Ծաղիկի պարտէզները այժմէն փո-
րել , աղբել եւ պատրաստել : Զողի
վրայ փաթթուած վարդենիները , մե-
խակները , եւ կրետական կակաչը
թաղարներու մէջ տնկել , չորֆա չիջե-
յին ցուրտէն չի սառեցնելու համար՝
տաք տեղ մը փոխադրել անհրաժեշտ
է : Այս ամսոյ մէջ մուկերը շատ վը-
նասներ կը հասցնեն , ուստի եւ պէտք
է պարտէզին զանազան կողմերը թա-
կարդներ լարել :

Մարտ

Հօլիկ , սմբուկ , պղպեղ , վարունգ ,

հղանտական լահանայ, դդում, եւրոպական ամեն տեսակ բողիկեր եւ ազատքեղ կը ցանտին :

Ծաղիկները թաղարներու մէջ առնելով չաչել — շէլի ամէլիաթը — եւ մինա կոչուած ծաղիկը իրարմէ երկուական մատ հեռաւորութեամբ փոս տնկարաններու մէջ զետեղել եւ վրան ալ ապակեփեղկով գոցելու է, ամէն օր քիչ մը օդ տալէ վերջ վերըստին գոցել հարկ է :

Ուրիշ ծաղիկներ ալ այս կերպով կրնան պահպանուիլ. լեմոնի եւ նարնջի ծառերը յօտել, ու գամելիտաներուն աղբի ջուր եւ ի հարկին պարզ ջուր առատօրէն տալ պարտիզպանին կարեւորագոյն աշխատութիւններէն են :

Աղբիլ

Կոտեմ, զանազան աղցաններ (սալադա), պամիս, փերփեր (սէմիգոթու), թթուիլիշ (գուզը գուլաղը), լոլիկ, սմբուկ, պղպեղ, վարունգ, գաղ, լահանայ, գարնպահատ, դդում, գաղ, բողիկ, հազար, սոխ, լուբիանե-

րուն տեսակը, զանազան ծաղիկներու հունտերը ցանել, նարկիս, թաւշածաղիկ, մեխակ եւ ուրիշ ծաղիկներու հունտերը՝ տնկարանի մէջ ցանելու ամենայարմար ժամանակն է: Սմբուկ եւ ուրիշ կանուխ ծաղկող կահայներ այս ամսոյ մէջ ծաղիկելով իրենց գունագեղութեամբ զմարդ կը հրացնեն :

Մայիս

Սմբուկ, պամիս, լոլիկ, լոպիկ, փերփեր, դդում, վարունգ, սեխ, ձմերուկ, սոպ, բակլայ եւ այն օրք մէկ երկու ամիս առաջ տնկարաններու մէջ ցանուած էին այժմ կրնամք զանոնք պարտէղին մէջ՝ բաց օդին տակ տնկել, եզրպտական կակաշ, եւ ըզըր ծաղիկներն ալ վերստին կարելի է բացը ցանել :

Յունիս

Ամենէն աւելի պտղատու ծառերուն խնամք տանելու է: Տհաս եղող պտուղներու չափը քիչցնելու է. եթէ ծառի մը վրայ 200 հատ տանձ

կայ, ատոնցմէ 50—60 հատ բրցնելու է, զի այդ 200 հատը հասունցած տանն քանի քաշ ծանրութիւն որ ունենայ, այդ 50—60 հատը բրցնելով ծառին վրայ մնացած 150—140 հատն ալ հասունալուն՝ նոյն ծանրութիւնը պիտի ունենան:

Միայն թէ այժմ պտուղները տեսքով գեղեցիկ եւ խոշորիէկ կ'ըլլան:

Յուլիս

Սմբուլ եւ կրէտական կահաջները թաղարներէն հանելով պատրաստուած տեղերնին տնկել: Ծովին (բարանաք), լախուր (քէրէվիզ), լահանա, ծներեկ, գարնարահար, հազար եւլն. ինչպէս եւ չողգամ ու լուրիա ցանել:

Պողատու ծառերը յօտել, վարդենեաց աղբի ջուր կամ աղբ տալ, մեխակ եւ ուրիշ ծաղիկներ չաչել. աւազուտ հողի մէջը կատարելը նախընտրելի է: Դիմացիուն վարդերը յօտել, փափուկներուն չքաչելով:

Օգոստոս

Պարզ եւ գաղ. բողկեր, հիւնսիպա,

ծներեկ եւլն. ցանելու է. պատի տակ տնկուած ծառերը յօտելով կանոնաւոր ձեւ մը տալու է: Ծէգայիքներու աղբի ջուր տալ եւ պողատու ծառոց վրայ գտնուած վնասակար միջատները ջնջել:

Սեպտեմբեր

Այս ամսոյ ցանուելիքներն են՝ լահանա, հինտիպա, աղցան, գաղ. բողկեր, շովին, բաղրջուկ: Հետեւեալ ամսոյ այսինքն հոկտ.ի մէջ պողատու ծառերու տունկերը արնկարկել հարկ ըլլալուն՝ տեղը այժմէն պատրաստել եւ գտնուած ինքնարոյս խոտերը խլել, աղբել եւ փորելով մինչեւ իւր ժամանակին այս վիճակին վրայ թողելու է:

Ծառերու տերեւները երբ թօշին ու թօթափին՝ անկից վերջ միայն ուրիշ տեղ տնկել պէտք է:

Հոկտեմբեր

Ամեն տեսակ աղցաններ, հազար եւ հիւնսիպա՝ տաք եղող տեղերը տնկարկելու է: Եթէ տանձն ու խըն-

ճորը հասունցած են՝ առանց վերա-
 ւորելու բրցնելու եւ տեսակին հա-
 մեմատ ամանի մը եւ կամ բաժագակի
 մէջ պահելու եւ կամ թէ շտեմա-
 րանին առաստաղէն կախելու է : Ըն-
 կուզները հասուննալուն՝ վրայի կե-
 դուք ձեզքուելով վար կ'իյնայ, յայն-
 ժամ ձաղկելու, չորցնելու եւ շտե-
 մարան փոխադրելու է : Այս ամսոյ
 մէջ անտառային ամեն տեսակ ծա-
 ւեր կը տնկուին :

Նոյնքեր

Ոլտոն, Մանչէսթրի ոլտոն, Սա-
 քրզի բակլայ, աղցան, հազար եւլն.
 հարաւային հովի հանդէպ եղող տեղ մը
 ցանելու է : Կեռասի, բալի եւ տանձի
 ծառերը յօտելու յարմար ատեն ը-
 լալով՝ ժամանակ կորուսելու չէ :
 Ծաղիկներէն՝ Աստղիկ, Պէտոնիա եւլն.
 հողէն հանելով չորցնելու եւ սոխեր-
 նին աւազի մէջ պահելու է : Կակաչ,
 սմբուլ, քրքում, շուշանի եւլն.ի սո-
 խերը տնկելու եւ ցուրտի չզիմացող-
 ներն նաւի ածուսի փոշիով եւ կամ

պարզ մոխիրով գոցելու եւ ասոր
 վրայ ալ մամուռ — եօտուն — դնելու
 համար :

Միւս ծաղիկներն ալ տաք տեղ
 մը փոխադրելու եւ այդ տեղի տա-
 քութեան աստիճանն ալ +5⁰էն վար
 բնաւ ըլլալու չէ : Վարդի տունկերն
 ալ՝ վարդաստանի մէջ իրարմէ մէյմէկ
 մէքրօ հեռաւորութեամբ տնկելու
 ճիշդ ժամանակն է :

Դեկտեմբեր

Յուրաք հեազհեաէ կը սաստկա-
 նայ, ուրեմն ծառերուն տակը խոշոր
 յարգով եւ կամ խոտով գոցելու է :

Հաղարջի եւ պէյժալի խաղողի
 ծառերը յօտել եւ ամիջագէս մարած
 կրափոշիով տակերնին գոցելու է :

Վարդերը աղուել, թաղարները
 ներս առնել եւ ցուրտէն պահպանե-
 լու է որպէս զի գեղած թձաղ գարնան՝
 ծաղիկն ու ծլին :

—

Ձիբնեաց հիւանդութիւնը

Ինչպէս ամեն պտղատու եւ սն-
 պտուղ ծառք՝ նոյնպէս եւ մշտադա-

լարն ձիթենին տեսակ տեսակ հիւանդութեանց կ'ենթարկուին . կարեւորը սա է թէ հետզհետէ թէ կենդանեաց եւ թէ բուսոց հիւանդութեանց տեսակները շատնալու վրայ են , որոց իրական պատճառները միասով երկարօրէն աստանօր բացատրել՝ Օրացոյցի ծաւալը չի ներեր , միայն թէ կը փոփաքի՛ սոյն սուղ էջերուն մէջ կարեւորագոյն կիրովեկոչուած ձիթենեաց 4—10 տարիէ ի վեր երեւան ելած հիւանդութեանքանի մը դարմաններ ցոյց տալ . Այս հիւանդութիւնը անձամբ տեսանք ու հետամուտ եղանք կէմէյիկի մէջ . ոմանք կ'ըսեն թէ նախ տերեւները կուտէ , յետոյ ծաղկանց մէջ կ'անցնի ու անկից ալ ծաղիկը ձիթապտուղի փոխուելէն՝ դարձեալ ձիթապտուղին մէջ կը մնայ , դեռ տհաս կսկսին պտուղները թափթփիլ , այս շարաճձիին ըրած մլեասները շատ մեծ են , Գիտական դարմանները սուքա են :

Ա. — Կազ , նեֆրեաղ , եւ արարական օճառ իրար խառնելով տե-

րեւները եւ պտուղները չաւ մը ջրել . բայց ասիկայ չպիտի կարենաք գործադրել , զի այս հեղուկը այս կիրովեկ վիճացնելէն զատ՝ տերեւներն ալ կ'այրէ . եւ որովհետեւ ձիթենին մշտադալար պէտք է մնայ ուստի անհնար է փորձել .

Բ. — Ծառերուն տակ ծծումբ վառելով ծուխին միջոցաւ այս որդը կը սատկի :

Գ. — Սոչոր յարդով խառն աղը վառել ծառերուն շուրջը , առանց բոց հանելու , մուխին սաստկութենէն որդերը կը փճանան : Ահա այս Բ. եւ Գ. դարմանները կրնաք գործադրել : Բաց աստի ձուերը եթէ մնացած են՝ ասոնք եւս բոլորովին անհետացնելու համար քանի մը տարի շարունակ ձիթապտուղները տհաս եղած ատեն թափելով իւզ հանելու է :

Ահաւասիկ ասոնցմէ աւելի գործնական եւ կատարեալ միջոց չէ գրանուած տակաւին .

Մեղուարուծական

Մեղուարուծութեան օգտակա-

բութիւնը ցուցնելու համար զնեւք
հոս 1890ին Տրանսայի շահը :

Գին մեղրի 9,771,000 Փր.

» մոմոյ 4,720,000 »

Տարեկան շահ 14,491,000 »

Ասիէ կը տեսնուի թէ ի՞նչ շահա-
բեր կենդանի է մեղուն :

Անգլիոյ մէջ ալ կան ընտիր փե-
թակներ , մանաւանդ Տիյտամ գա-
ւառին մէջ , բայց ամենէն բազմա-
թիւ կը գտնուին Ամերիկայի Միաց-
եալ Նահանգաց մէջ , ուր կը հաշ-
ուին 2,800,000 փեթակ :

Կուսածնութիւն

Այս բանս թէպէտ շատ հակառա-
կութիւն կրած է , բայց հիմա փոր-
ձով ստուգուած է , թէ էգ մեղուն
կրնայ երբեմն ածել ձու առանց զու-
գաւորելոյ արուի հետ ի կոյս վիճա-
կի , բայց յայնժամ կ'ածէ միայն
արուի ձուեր , մինչդեռ զուգաւորու-
թեամբ կ'ածէ գործաւոր մեղուաց
ձուեր :

Մեղուին երգը

Բանտարկեալ էգ արուն ըջլին
մէջէն տեսակ մը ձայն կը հանէ որ
կոչի երգ , եւ երկրորդական պարս
տալիք փեթակներէն կը լսուին . ի-
րենցմէ ծնած էգերն ալ սոյն ձայնը
կը հանեն կանչելով թիթ , թիթ ,
թութ , մինչդեռ բանտարկեալները
սովորաբար կը կանչեն քուա , քուա :
Բեղնաւորեալ մայրերը խիստ քիչ
անգամ կ'երգեն :

Հիւանդութիւնք սանձենեաց

Դալուկ կամ ժանկ . — Ծառին
տերեւները կ'սկսին տկարանալ , դեղ-
նիլ , չորնալ եւ թափիլ , լուսոյ պակ-
սութենէ , թացութենէ եւայլնէ յա-
ռաջ կ'ուզայ , դարմանն է՝ Փետրուա-
րի մէջ տանձենեաց արմատներուն
վրայ մէկ քառակուսի մէդրի 100
կրամ հետագայ խառնուրդէն ցա-
նել :

Նիդրաթ (Ազոդադ) տը սուտ 40 կրամ
քլորաթ տը բոթաս 40 »
իբէր Փոսֆադ տը շօ 20 »

Սեւարայտ . — Տանձին վերնա-
մաշկին վերայ կ'երեւի . մանր եւ սեւ
արատներ կը գոյանան , սունկէ յա-
ռաջ կուգայ . ասնձը չի մեծնար , լեղի
եւ անհամ կ'ըլլայ :

Դարմանք . — Փետրուարի մէջ
վրձինով տանձին վրայ քսելու է :

10 լիդր ջրոյ մէջ հալեցնել 400
կրամ սիւլֆատ աը քիւիվրը եւ 800
կրամ կիր :

Հիւանդութիւնք խնձորենույ

Չարագեղ (չանքր) . — Փոսոցու-
ցիչ է , եթէ չգարմանուի ծառը կը
մեռցնէ , ուստի ուր որ տեսնուի
կտրել հանելու է . եւ յետոյ կըտ-
րուած վէրքը լուալ սիւլֆատ աը
ֆէրի լուծմամբ . եւ չորնալէ ետքը
պատուաստի մոմով պատել :

Ժանկ կամ Բաս — Դարմանք ճիշդ
տանձնեւոյ ժանկին նման է :

Հիւանդութիւնք դեղձենեաց

Խիթ (զամգ) — Ծառին ներքին
կողմը ըյծ հիւթը յանկարծական
ցրտութենէ վերջ կը թանձրանայ եւ

կսկսի կաթկթիլ , ու միւս աւշակին
համարձակ չըջան կատարելուն ար-
գելք կ'ըլլայ , կան ուրիշ պատճառ-
ներ ալ ինչպէս՝ խորունկ տնկել . եւ
կամ հողին թացութենէն :

Վազած տեղը կտրել հանելու է ,
եւ վէրքը պատուաստի մոմով գոցե-
լու է :

Տերեւուսոյց . — Դարման տերե-
ւոց տակի կողմը անսակ մը բորբոս
կը գոյանայ , տերեւները կուռին եւ
կը գալարին :

Տերեւները կտրելու է եւ 1000
կրամ ջուրի մէջ 3 կրամ սիւլֆատ աը
քիւիվրը խառնելով ծառին տերեւնե-
րուն սրսկելու է :

Ծիրանին եւ կեռտան ալ խիժի
ենթակայ են , դարմաննին նոյնն է :

Հիւանդութիւնք սալորենույ

Սալորենին ալ խիժէն զատ ժան-
կի ենթակայ է . ճիշտ երկաթի ժանկի
պէս կ'ըլլայ , կիյնան տերեւները ,
ծառին աճումը կը դադրի : Տերեւոց
վրայ սրսկելու է՝ հիւանդութեան

սասակութեան համեմատ աւելի կամ պակաս քանակութեամբ սիւլֆատ տը քիւիլըր :

Վերակենդանութիւն պղտառու ծառոց

Շատ անգամ պտղատու ծառոց օղային մասը ծերանալով կամ հիւանդանալով կը փճանայ, ասոնք նորէն վերակենդանացնելու այսինքն նախկին ոյժը տալու համար պէտք է՝ ձմրան սկիզբը կտրել ծառը ամբողջովին եւ եթէ 1-2 ճիւղ կան որք հիւանդութենէ զերծ են՝ զանոնք թողուլ որ աճին մեծնան : Այս բանը բնելու ժամանակ պէտք է առատ պարարտութիւն տալ, լուսահող, մոխիր, անասնոց աղը եւ կամ ամենէն լաւը :

Իւէրֆօսֆատ տը 20 55 կրամ

Քլօրիւր տը բոթասիում 55 »

Սիւլֆատ տամօնեաք 40 »

Սոյն հանքային աղը իրար խառնելով մի մէթր տարածութեամբ իւրաքանչիւր ծառի արմատներուն վրայ 150 կրամ սրսկելու է :

Ծառին կտրուած մասերուն վրայ ալ կամ պտտուաստի մոմ եւ կամ թէ կաւախառն թրիքով ծածկելու է :

Անդրանիկ Մ. Էսայեան

Պտուղները խոտորցնել

Կ'ոզէ՞ք խոշոր կեռաս, սալոր, խաղող եւլն. ունենալ, 100 լիտր ջուրին մէջ 2 լիտր երկաթի ծծմբառ (sulfate de fer) աւելցնելով, ձարձատեցէք ձեր պտղատու ծառերը: Բայց ամեն ծառի համարյարմար ժամանակ մը ընտրելու է : Սաղողը՝ իր աճումին երկու երրորդը առած ժամանակ, անգամ մը՝ ամիս մը յետոյ՝ երրորդ անգամ՝ քաղոցէ 20 օր առաջ՝ երրորդ անգամ ձարձատելու է : Միւս պտուղներուն համար ալ այսպէս հաշուելու է :

Պտուղներուն հասունեալը

Հասուն կը համարուի այն պտուղը որ կատարելապէս աճած, փայլուն գոյն մը ստացած, կոթը չորցած, ծառին տերեւները դեղինցած ըլլան :

Հասուն պտուղի մը միսին բջիջները՝ նախ թթու եւ լեզի նիւթով մը, յետոյ՝ արեւին տաքութեան եւ լոյսին ազդեցութեամբ, խմորում մը յառաջ գալով՝ շաքարային համեղ հիւթով մը կը լեցուին : Խնձորի եւ տանձի նման պտուղներն ալ հասուն կը համարուին , երբ իրենց կուտերը սեւցած ըլլան :

Պտուղներ բաղել

Պտուղի քաղոցը , պէտք է սկսիլ սկար, արեգդէմ եւ ծեր ծառերէն : Նախ ճիւղերու ծայրը եւ հովին դէմ եղող պտուղները ժողվելու է : Քաղոցը՝ չոր եւ գեղեցիկ օդի մը ատեն, ատուան ցօղը անցնելէն ետքը իրիկուան դէմ կատարելու է . ապօրեր երբէք պտուղ քաղելու չէ : Քաղոցը կամ ձեռքով կ'ըլլայ եւ կամ թոթվելով . առաջինը նախապատուելի է :

Պտուղներ չորցնել

Խեճեպաւոր պտուղները , ինչպէս

կաղին, ընկոյզ՝ արեւի մէջ կը չորցնեն : Դեղձ, ծիրան, թուզ , սալոր, խաղող, կեռաս ալ այսպէս կրնան չորցուիլ , պայմանաւ որ կտտարեալ հասունալէն ետքը ժողվուուին : Եթէ արեւին տաքութեան աստիճանը բաւականաչափ չըլլայ , ջերոցներու կամ տաք փուռերու մէջ չորցնելու է : Չորցած պտուղները չոր անղեր պահելու է :

Պտուղներ պահել

Պտուղները երկուքի կը բաժնուին Կորզաւոր պտուղներ՝ ինչպէս դեղձ, ծիրան, սալոր ելն . Կտաւոր պտուղներ՝ ինչպէս՝ են տանձ , խաղող , խնձոր եւն . Ատոնցմէ վերջինները երկար ժամանակ կարելի է անվթար պահել : Խաղողը պահելու միջոցն հետեւեալն է , որ ամբողջ Փոսանսայի մէջ սովորական դարձած է : Ողկոյզը կը կտրեն ուռի փոքրիկ մասով մը եւ այդ մասը՝տակը ածուխի փոշի դրուած ջրալից շիշի մը մէջ կը խոթեն : Իսկ միւս կտաւոր պտուղներն ալ

պահելու համար, տհաս քաղելէ յետոյ, վանդակաձեւ տախտակներու վրայ մէկիկ մէկիկ կը շարեն Պողատունը ոչ տաք պիտի ըլլայ եւ ոչ խոնաւ . տաքութիւնը 8-10 աստիճան պիտի ըլլայ : Պողատունի խոնաւութիւնը ծծեցնելու համար, կիրի քլորակ (chlorure de chaux) կը կը գործածեն : Այս քիմիական նիւթը՝ տակը ծակ մ'ունեցող զինկէ ամանի մը մէջ դնելով, ծակին տակն ալ շիշ մը կը զետեղէն . շիշին մէջ կը վազէ ջրացած քլորակը :

Պտուղները ոգիի մէջ պահել

Դեղձի եւ սալորի նման ոգիի (alcool) մէջ պահուելիք պտուղները մաքուր եւ իրենց վրայի խաւը սրբուած եւ մինչեւ կորիզներն գնդասեղով մը ծակած ըլլալու է : Յետոյ պաղ ջրի մէջ դնելու է որպէսզի պնդանան : Պաղ ջրէն հանելով, մազէ մազի մը մէջ դնելու եւ ձգելու է որ ջուրը կաթի . յետոյ ապակիէ ամաններու մէջ շարելով, վրան 60

աստիճանի ոգի լեցնելու է : Վեց շաբաթ ոգիի մէջ մնալէ յետոյ, մէկ լիտր ալքոլի 125-250 կրամ հալած շաքար աւելցնելու եւ ամաններու բերանն ալ ամրապէս գոցելով, բարեխառն տեղ մը պահելու է :

Պղպեղախոս

Անմահն Բասթէօր գտած է այս աւերիչ հիւանդութեան մանրէն, որ հաւկթակերպ փայլուն մարմնիկներէ (corpuscules) կը բաղկանայ : Կուղէ՞ք առանց մանրադիտային քննութեան, զիւրաւ ճանչնալ ախտավարակ հունտերը, գործադրեցէք հետեւեալ միջոցը որ գոհ պիտի ձգէ ձեզ :

Ախտավարակ հունտերը՝ կապոյտ լոռադեղի (tournessol) վրայ մետաղակերպի (metalloïdes) իսկ առողջներն ալ մետաղի (metaux) հակազդեցութիւն կ'ընեն : Այսինքն կապոյտ լոռադեղի վրայ մի քանի հունտ դնելով, ձմրած ատեննիս, եթէ թուղթին վրայ կարմիր բիծեր գոյանան, հունտին պղպեղախոսէ (pébrine, գա-

րա-թափան) վարակուած ըլլալը, հակառակ պարագային, այսինքն կարմիր բիծեր չգոյացած ատեն՝ ասողը ըլլալը կը հասկցուի:

Հօռադեղը թուղթ մ'է որ աժան դնով կը ծախուի բոլոր դեղավաճառներուն քով:

Սեպուհ Լտեփանեան
Վկայեալ Երկազործ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Կիև. Նոր հանդերձի պէտք ունիմ:
Այր. Միշտ հանդերձ, հանդերձ,
հանդերձ, կի'ն, բարձր բաներու
հիչ փափաք չունի'ս:

Կիև. Բարձր, այո՛, ի'նչ բարեսիրտ
էք, զլիարկ մ'ալ կուզեմ:

Հայր. Աղջիկս, ջանք ըրէ որ շուտ
կերակուր եփել սորվիս, ան ա-
տեն քեզի անակնկալ մը պիտի
պատրաստեմ:

Աղջիկը. (Բանի մը ամիս ետքը վկա-
յական ի ձեռին), հայրի'կ, կերա-
կուր եփել սորվեցայ, իշթէ տիփ-
լօմաս:

Հայր. Է՛հ, անակնկալին ժամանակն
եկաւ. վաղը խոհարարուհին պի-
տի ճամբենք:

Ուսանող մը որ շատ դրամ կը
վասնէր հօրը քսակ մը դրկեց որոյ
մէջ թուղթի կտոր մը կար, վրան
սապէս գրուած «Յովհ. Բ. 7 համա-
րին առաջին 4 բառերը», գործադ-
րելնիդ կը խնդրէ որդիդ Ս.: Հայրը
կը բանայ Աւետարան եւ կը կար-
դայ. «Յիսուս ըսաւ անոնց. լեցու-
ցէք»:

Հայրն ալ իր կարգին թուղթի
կտորի մը վրայ գրեց Առակ. ԺԳ. 4
եւ գրեց. 7. առաջին բառերը ձեր ու-
շադրութեան կը յանձնէ սիրայիր
հայրք: Թուղթը նամակաւ տղուն
կը դրկէ: Սա զողգոջուն ձեռքերով
կը բանայ նամակ հոն մեծկակ գու-
մարի մը փոխ-դիրն ակնկալելով:

Որքան սակայն կը խոսովի երբ Սուրբ Գիրք բանալով սա՛ խօսքեր կը կարգայ. — Ծոյլին հողին կը ցանկայ ու բան մը չունի :

Վարժապետ. Ըսէ նայիմ, Յովհաննէս, ջերմութեան ու պաղութեան յատկութիւններն :

Յովհաննէս. Զերմութիւնը կրնգարձակէ իսկ պաղութիւն կը կարճեցնէ :

Վարժապետ. Ապրիս, օրինակ կրնաս տալ :

Յովհաննէս. Ամառը օրերը երկայն կ'ըլլան, իսկ ձմեռը կը կարճնան :

Օրինորդ. (Իր խօսեցեալին) Ի՛նչպէս կը համարձակիք հայրիկիս ըսել թէ քիչ ատենէն 2-3000 լիրայի տէր պիտի ըլլաք քանի որ ատանկ յոյս մ'ալ չունիք :

Երիտասարդ. Չէ՞ որ երբ ամուսնանանք ա՛յդքան դրամօժիտ պիտի ստանամ :

Տեր. Ծօ՛, Պետրոս աղբար, վաղ առտու զիս ժամը 10ին արթնցուր, շատ գործ ունիմ. չմոռնաս հա՛ :
Ծառան. Անանկ էնէ ժամը 10էն առաջ չալէ զանգակը որ սենեակդ գամ եւ 10ին արթնցնեմ :

Տիկին, կըսէ հիւրը, շատ կը յորանջէք, կերուի թէ այսօր ձանձրացուցիչ այցելուներ ունեցիր էք :
Ոչ, կըսէ տիկինը, դեռ առաջինն է :

Ի նպատակարօտեց դրամ հաւաքող կին մը կը ներկայանայ հարուստի մը եւ քսակը ներկայացնելով կը խնդրէ որ բան մը ձգէ մէջը :

Ստակ չունիմ, կըսէ հարուստը կոպտութեամբ քսակը մէկգի հրելով :
Է՛հ, անտա՛նկ, օ՛ն ուրեմն ատէք այս քսակը մէջի նզա՞ծ դրամով, քանզի ես անդքատաց համար կը ժողուեմ եւ դուք էն արժանաւորն էք :

Հոչակաւոր բժիշկ մը աղատեց վտանգաւոր հիւանդութենէ վարակ-

եալ աղու մը կեանքը : Տղուն մայրը
սօքթօրին տունը դնաց յայանել իր
երախտագիրտութիւն :

Տօքթօ'ր, ըսաւ կինը , կան մա-
տուցեալ ծառայութիւններ , որք ան-
փոխանակելի են : չեմ գիտեր ինչպէս
յայտնել իմ շնորհակալութիւնքս ձեր
ցոյց տուած հոգածութեան համար,
որով դաւկիս կեանք փրկեցիք
ստոյգ մահուընէ . խորհեցայ անա-
կնկալ մը պատճառել ձեզ նուիրելով
այս քսակ, զոր ես հիւսած եմ : Տի-
կի'ն , պատասխանեց բժիշկը, քիչ մը
կոշտ շիշտով, դեղ եւ դարման զգա-
ցումներով չեն փոխարինու իր, ոսկիով
կը վճարուի , ձեր նուիրած քսակ
բարեկամութեան նշան է . ատով ոչ
էքմէքճին հաց կուտայ , ոչ ալ խա-
սապը միս . . .

Բայց , սօքթօր, ընդմիջեց տիկինը
վշտացեալ եւ վիրաւորեալ ձայնով,
խնդրեմ որոշ զին մը յայտնեցէք, ի փո-
խարինութիւն ձեր ծառայութեանց :

2000 Ֆրանք պարտիք ինձ , տի-
կին, գոչեց սօքթօրը :

Տիկինը այն ատեն սօքթօրին տրր-
ուելիք քսակին բերանը բացաւ , եւ
հանեց անկէ հինգ հատ 1000ֆրանքնոց
պանք տոմս , երկուքը բժիշկին սու-
աւ եւ միւս երեքը քսակը դնելով
հեռացաւ : Աւելորդ է ըսել որ սօք-
թօրին վրայ պաղ սարսուռ մ'եկաւ
ըրած այս մեծ կորուստին համար :

—

Մայր Տե'ս, Յովսէփ, մեղուներն ի'նչ
ժիր եւ աշխատասէր են . քեզ
տեսնեմ. դուն ալ անոնց նմանիս
Յովսէփ . Այ , անշուշտ , մեղուները
աշխատասէր չըլլան սէ ո'վ պիտի
լլայ . քանդի առատընէ մինչեւ
իրիկուն մեզր կուտեն :

—

Դասաւորը. Չէ՞ք ամչնար, անպիտան
մարդ :

Ձերբակայեալը. Ինձի չհաւնեցա՞ք .
ուրեմն թողէք որ երթամ :

—

Ուսուցիչը. Տղա՛ք, ուշ դրէք . Միւ-
սոն բանաստեղծը կոյր էր . հաս-
կցա՞ք :

Աշակերտներն. Այո՛, այո՛:

Ուսուցիչ. Շատ լաւ, ըսէք. Միլտոն ինչո՞ւ զժբաղդ էր:

Աշակերտներն. Քանզի բանաստեղծ էր:

Նոր հարսը. Միրելի ամուսինս, որպէսզի ուրիշ անգամ մէջերնիս գտուածիւն չպատահի կ'առաջարկեմ որ, ասկէ ետեւ երբ բանի մը վրայ երկուքս ալ մի եւ նոյն կարծիք ունենանք, իրաւունքը քուկդ ըլլայ, իսկ երբ կարծիքնիս տարբեր ըլլայ իրաւունքը իմս ըլլայ եւ իմ ըսածս կատարուի:

Հայրը. (Չեռքերն չփեղով ուրախութեամբ) Այ գործս ամէն կերպով կարգին է. թէ հոս աշխարհի վրայ եւ թէ օր մը երկնից մէջ. Պետրոսս աստուածաբանութիւն կը սորվի, Պօղոսս բժշկութիւն եւ Մինասս փաստաբանութիւն. օ՛խ, աս ի՞նչ բախտ է ծօ. . . :

Ա. Վախնամ չնիկը հիւանդ է, միս

զրի առջին, հոտոտեց բայց չկերաւ:

Բ. Ի՞նչ կըսես, անասնաբոյժը կանչե՛մ:

Ա. Դեռ սպասենք. գուցէ միտը հոտած էր եւ անոր համար չկերաւ. հէլէ մէյմը դուն փորձէ:

Մաննիկ. Մայրի՛կ, եթէ դուն Մաննիկ ըլլայիր եւ ես մայրիկ ըլլայի, գիտես ի՞նչ կընէի:

Մայրիկ. Է՛, ըսէ տեսնեմ, ի՞նչ կընէիր:

Մաննիկ. Սա կարկանդակէն խոշոր կտոր մը կտրելով քեզի կուտայի:

Էլիզա. Մեր պզտիկ աղբարիկը առաջ երկի՞նքն էր, մայրիկ:

Մայր. Այո՛, սիրունիկս:

Էլիզա. Շատ լալկան ըլլալուն համար դուրս են լւնտեր, անանկ չէ՞, մայրիկ:

Տերը. Թորոս աղբար, սա շիշը տուապը գիւր. մէջը մեղան կայ.

չթափես հա' :

Թորոս. (մէկուսի) հա'. մեկան հէ՞ . որո՞ւ կը հաւատացնես . գինի է պապամ, գինի :

(Թորոս տօլապին առջեւ կանգ կաննէ ու շիշին պարունակութիւնը բերանը կը պարպէ) . էի՛ իս, վայ թշուառական, իրաւ մեկան է եղեր . էի՛ իս . . . :

Ա. Հիմակ ի՛նչ գործով կըբաղիք :

Բ. Գրագրութիւնով :

Ա. Որո՞ւ քով .

Բ. Կեցիր սր բսեմ . Ամիսը երկու անգամ մօրքրոջս նամակ կը գրեմ որ ինձի գրամ խրկէ . անօր խրկած ստակովը կապրիմ :

Գրիգոր. Ի՛նչ ունիք , բարեկամ , կորսուտ մ' ունեցաք որ այսքան տխրեր էք :

Յովսէփ. Զեղի օրեր, զոքանջս մեռաւ .

Գրիգոր. Յաւալի բան .

Յովսէփ. Մեռնելը չէ որ զիս այնքան

կը տխրեցնէ , այլ քարոզիչին ըսածը :

Գրիգոր. Է՛, ի՛նչ ըսաւ :

Յովսէփ. Թաղման պաշտօնը կատարելէն ետեւ եկաւ ձեռքս սեղմեց եւ ըսաւ . հոգ մի ընե՛ր , Գրիգոր եղբայր , անդիի աշխարհ զիրար նորէն պիտի գտնէք :

Անկուտի երիտասարդ մը կառք մը կը մտնէ, ուշ ատեն, տուն երթալու համար : Երբ դրան առջեւ կը հասնին , երիտասարդը կառքէն վար կիջնէ ողբալով : Վա՛խ, երկու ոսկիս կառքին մէջ ինկաւ , կորսուեցաւ , խնդրեմ, կրտէ կառապանին, սպասեցէք որ ճրագ մը բերեմ եւ փնտրուեմ : Այս ըսելով վեր կելլէ : Կառապանը երկու ոսկիին ձայն առած ըլլալով սրարշաւ կը վազցնէ ճիւղին, որ եթէ գտնելու ըլլար իրեն ակնկալած վարձքին 20 անգամը պիտի ըլլար :

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Ա.

ԵՐԿՐԻՍ ԾԱԻԱԼՆ ՈՒ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Եւրոպա	9,690,843 ՔՄ²,	392,054,000 րն.
Ասիա	44,183,382 » ,	930,265,000 »
Աֆրիկէ	29,817,042 » ,	181,538,000 »
Ամերիկա	39,295,060 » ,	145,097,000 »
Ովկ. (Աւստ.)	8,955,231 » ,	6,461,000 »
Բեւեռներ	4,486,564 » ,	83,000 »
Գումար	136,428,122 »	1,655,498,000 »

Բ.

ԵՐԿՐԻՍ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

	1890ին	1900ին
Եւրոպա	223,869 ՔՄ. ,	283,525 ՔՄ.
Ասիա,	33,724 » ,	60,301 »
Աֆրիկէ,	9,836 » ,	90,114 »
Ամերիկա,	331,417 » ,	402,171 »
Աւստրալիա,	11,889 » ,	24,014 »
Գումար,	610,735 » ,	790,125 »

Գ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ 1900 ԻՆ

Թուրքիա	3,142	ՔՄ.
Գերմ. նիա	51,391	»
Ռուսիա	48,107	»
Գաղիա	42,827	»
Աւստրիա	36,883	»
Հունգարիա		»
Մեծն Բրիտանիա	35,186	»
Իտալիա	15,787	»
Սպանիա	13,357	»
Շուէտ	11,320	»
Պելճիգա	6,345	»
Զուիցերիա	3,378	»
Հոլանտա	3,209	»
Ռումանիա	3,098	»
Տանիմարգա	3,001	»
Բորթուկալ	2,376	»
Նորվէկիա	2,053	»
Յունաստան	972	»
Սերպիա	578	»
Գումար	283,010	»

Դ.

ԵՐԿՐԻՍ ՇԵՌԱԳՐԻ ԹԵԼԵՐԸ

Եւրոպա	716,290 ՔՄ.	216,112,000 հեռագիր
Ասիա	128,560 »	10,340,000 »
Աֆրիկէ	42,400 »	3,700,000 »

Ամերիկա	549,240	ՔՄ.	92,300,000	հեռագիր
Աւստրալիա	70 280	»	11,270 000	»
Միջագգ ընդծով.	258,996	»	—	»
Գումար	1,765,766	»	333,722,000	»

Ե.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՇԵՌԱԳՐԻ
ՅԵԼԵՐԸ

Թուրքիա	39,782	ՔՄ.	3 777,457	հեռագիր
Ռուսիա	150,145	»	19,817,778	»
Գաղիա	145,882	»	47,280,068	»
Գերմանիա	131,011	»	45,346,281	»
Մեծն Բրիտ	86,296	»	93 505,177	»
Իտալիա	43,884	»	12,268 927	»
Աւստրիա	34,104	»	15,380,110	»
Սպանիա	32,475	»	4,637,713	»
Հոնգարիա	22,948	»	7,789 001	»
Շուէտ	9,589	»	2,962,785	»
Նորվեգիա	9,381	»	2,180,513	»
Բորնուկալ	8,345	»	2,069,124	»
Ռումանիա	6,971	»	2,211,789	»
Պէլճիգա	6,806	»	6,843,800	»
Չուիցերի	6,596	»	4,078,353	»
Հոլանտա	6,243	»	5,797,673	»
Յունաստան	5,290	»	1,205 095	»
Պուլկարիա	5,180	»	1 206,288	»
Տանիմարգա	3,884	»	2,214,246	»
Սերպիա	3,790	»	624,775	»

Հերս. Պոնիա	2,980	ՔՄ.	580,060	հեռագիր
Լուքսենպուրկ	659	»	168,231	»
Մաննէնէլ րո	650	»	—	»
Գումար	762,891	»	281,935,244	»

Զ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ՆԱԻԱ-
ԽՈՒՄԲԸ 1902 ԻՆ

Թուրքիա	107	շոգենաւ	1,023	նաւ
Մեծն Բրիտ	9,484	»	20,056	»
Գերմանիա	1,390	»	3,833	»
Գաղիա	1,272	»	15,585	»
Նորվեգիա	1 223	»	6,668	»
Շուէտ	911	»	2,987	»
Ռուսիա	715	»	3,038	»
Սպանիա	498	»	1,100	»
Տանիմարգա	483	»	3,500	»
Իտալիա	446	»	5,957	»
Ֆինլանտիա	298	»	2,589	»
Աւստ. Հոնգար.	215	»	12,928	»
Հոլանտա	213	»	638	»
Յունաստան	150	»	1,075	»
Ռումանիա	72	»	391	»
Պէլճիգա	66	»	72	»
Բորնուկալ	44	»	282	»
Պուլկարիա	2	»	4	»
Մաննէնէկրո	1	»	17	»
Գումար	17,620	»	81,743	»

Է.

ԵՐԿՐԻՍ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Լոնտոն (1901)	6,528,000	բնակիչ
Նիւ Եորք (1900)	3,437,202	»
Քարիզ (1901)	2,714,088	»
Քանթոն (1898)	2,500,000	»
Պերլին (1901)	1,901,567	»
Վիէննա (1902)	1,744,177	»
Չիքալո (1900)	1,698,575	»
Քէրթն (1898)	1,650,000	»
Թօքիօ (1899)	1,440,121	»
Քեղրապուրկ (1900)	1,439,375	»
Ֆիլադելֆիա (1900)	1,293,697	»
Կոստանդնուպոլիս	1,106,000	»
Մոսքուա (1897)	1,035,000	»
Կալկաթա (1901)	1,026,987	»
Սիանկթան (Չին)	1,000,000	»
Չանչաու (Չին)	1,000,000	»
Թիէնձին (Չին)	1,000,000	»
Գայրօ (1897)	570,0621	»
Չիլոնիա	201,062	»
Պաղտատ	145,000	»
Սեւանիկ	105,000	»
Երուսաղէմ	51,600	»
Էրզրում	38,000	»

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ շԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆԱՑ

- Ազգապետական փոխանորդ,
Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.:
- Առժամանակեայ քարոզիչ,
Պատ. Արէսթիտիս Մուճիատիս:
- Գրածախ Ս. Կրոց,
Կարապետ աղա ձինկէօզեան,
- Սարկաւազի փոխանորդ,
Տեար Ստեփան Եաղճեան:
- Եկեղեցական ժողով,
Նախագ. Տեար Արիսթիտիս,
Քարտ. Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.:
- Ազգ. վարչական ժողով,
Նախագ Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.,
Ատենապետ Տեար Կարապետ ձինկէօզեան,
Ատենազգ. » Յակոբ Ուզունեան,
Ժողովական » Հանի Տօնիկ Չավուշեան,
» » Մալխաս Մալխասեան,
» » Յովհաննէս Չավուշեան,
» » Ստեփան Եաղճեան,
» » Տիգրան Կէվրէկեան
- Թաղական ժողով,
Ատենապետ Տեար Մալխաս Մալխասեան,
Ատենազգ. » Յակոբ Ուզունեան,
» » Յովհաննէս Չավուշեան,
» » Տիգրան Կէվրէկեան:
- Թիւ ժողովուրդի 80,
» Եկեղեցւոյ անդամոց 24:

9. Ծախք տարեկան. քարոզիչի եւ ժողովրդական 60 լիրա:
10. Հայկեան վարժարան մանչերու համար, Տեսուչ Մ. Ն. Գուզու Բէկապեան էֆ., Աշակերտ 40, Տարեկան ծախք 36 լիրա, Ուսմունք Ընթերցանութիւն, Ս Գիրք, Բարոյագիտութիւն, Կենդանաբանութիւն, Իրագիտութիւն, Պատմութիւն, Թուարանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Թուրքերէն, Հայերէն, եւ Անգղիերէն:
11. Եկեղեցասիրաց միութիւն, որուն նպատակն է եկեղեցւոյն ծախուց համար հասոյթարքեր կալուածներ առնել: Նախագահ, Պատ. Արիսթիտիս, Ատենադպիր, Տեսար Գեղէնու Չավուշեան, Գանձապետ, Մ. Ն. Գուզու Բէկապեան էֆ., Ժողովական, Հոմի Տոնիկ Չավուշեան,
» Պետրոս Չավուշեան:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏՐԱՊԷՋՈՒՆ

Երեց Բարոզիչ.

Պատ. Գրիգոր Խ. Տոմպայեան.

Գործադիր ժողով,

Պատ. Գ. Խ. Տոմպայեան, Նախագահ.

Սարգիս Բարբրոզցիեան, Ատենադպիր.

Կարապետ Յովակիմեան, Գանձապետ.

Զենոր Պ. Ֆիլիսեան, Կալուածոց միւ-

թէվէլի-

Պալչի ախարար, Գիւելլա գիւղէն, անդամ

Աւետ. Ժողովրդեան Թիւը	53
Եկեղեցւոյ անդամ	24
Եկամուտ կալուածներէ	95 ոսկի
Հոգեւոր տուրք	10 »
Ծախք ամպիտնի, դպրոցի, եւայլն	128,5 »
Աղքատաց	1 »
Տեղական հասոյթ	108,5 »
Օր. Մարինէ Զ. Ֆիլիսեան, Վարժուհի	

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Նոր հրատարակութեանց կ'ուզենք տեղ մը յատկացնել Օրացոյցիս մէջ, եթէ նմուշներ ընդունինք: Թերթեր ժողովրդեան զարգացման միջոցներ են ամեն տուն գոնէ մէկ թերթ պարտի ունենալ:

Ստորեւ նշանակեալ են Հայ Թերթեր, ի գիւրութիւն ընտրութեան.

Գին Դ.:

Արեւիկեան Մամուլ, շաբաթաթերթ, Իզմիր,	50
Արեւիկք, Օրաթերթ, Կ. Պոլիս	140
Աւետարեր, շաբաթաթերթ, »	30
Նոյնը հայատառ թրք. » »	30
Նոյնը տղայոց համար, հայ. ամսաթերթ	6
Բիւզանդիոն, օրաթերթ, Կ. Պոլիս	120
Բիրակն, շաբաթաթերթ, »	50
Լոյս, » »	50
Ծաղիկ, շաբաթաթերթ, Կ. Պոլիս	50
Հանրագիտակ, շաբաթաթերթ, Կ. Պոլիս	40
Ճերիտէյի Շարգիլի, հայ թրք. օր. Կ. Պոլիս	150
Մանգումէի Էֆքերար, » » » »	108

Մասիս, շաբաթածերթ, Կ. Պոլիս	50
Սուրճանդակ, օրածերթ, »	100
Փունջ, շաբաթածերթ, »	50

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

1. Առողջ, երջանիկ եւ երկար կեանք դիվ.	1
2. Լապտեր Մնողաց »	4
3. Առաջնորդ Առանցեղաց »	3
4. Ապար Կենաց »	3
5. Աշնան Տերեւներ Բ. Տիպ »	4
6. Սլրագան Պատմութիւն ոտանաւոր »	2
7. Կեանք Տէր Յիսուսի »	4
8. Մայրիկին Առաջնորդ »	1
9. Կեանք Սրբոց Առաքելոց, ոտանաւոր »	4
10. Ոսկեղէն Բանալի Անդդերէն լեզուի »	15
11. Պարզ Օրացոյց, ճոխ 128 էրես »	1
12. Ընդարցակ » Հանրագիտ. 320 էրես »	3

Ը Ն Դ Մ Ա Մ Լ Ո Յ

13. Ի լոյս պիտի գայ	
14. Ուղեցոյց Ս. Գիրք ընթերցողաց իբր պատկերներով	50

ԲՈՎ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Տումարական գիտելիք	3
Օրացոյց	17
Օսմանեան Կայսրութիւն	97
Օսմանեան թղթատարութիւն	105
Հեռագրական կանոնագիր	119
Հոգեւոր իշխանութիւնք	122

ՅԱԻՆԼՈՒՍԾ

Քարոյավէպք	130
----------------------	-----

ԸՆՏԱՆՆԿԱՆ

Մնողաց բաժին	140
Օրիորդաց և կանանց բաժին	142
Տղայոց բաժին	149
Լուցկիի խնդիրներ	157
Ուսուցիչներու բաժին	166
Դպրոցական տասնաբանեայ	171

Հարցաւրան	179
---------------------	-----

Առողջապահական բերական

Մարզանք	189
Հանդերձ	193
Դիեցում	204
Հիւժախտ	205
Ծիծաղ	207

Բժշկական 209

Պատմական

Կենդանիին իմացականութիւնը . . . 231
Խղճանար գողերը 234
117 տարեկան հայունին 235

Կենսագրական 245

Գիտական

Ի՞նչ բաներու կը գործածուի թուղբը 249
Օղապարիկի խնդիրը 252
Սղամի քաղաքային հանգամանքը 254
Կօշկակարութիւնն Ամերիկայի մէջ 254
Աձուխին մուխին դէմ 256
Ամերիկեան հնարամտութիւն 257
Գարաւոր ձեռագիր մը 258
Մխախտա 258

Գիւտեր 270

Նրկագործական

Պարտիզականական Օրացոյց 280

Ջուարնալիք 300

Վիճակագրական 310

Եկեղեցական վիճակագրութիւն . . . 315
Վիճակագրութիւն Տրապիզոնի . . . 316
Հայ մամուլ 317

6745

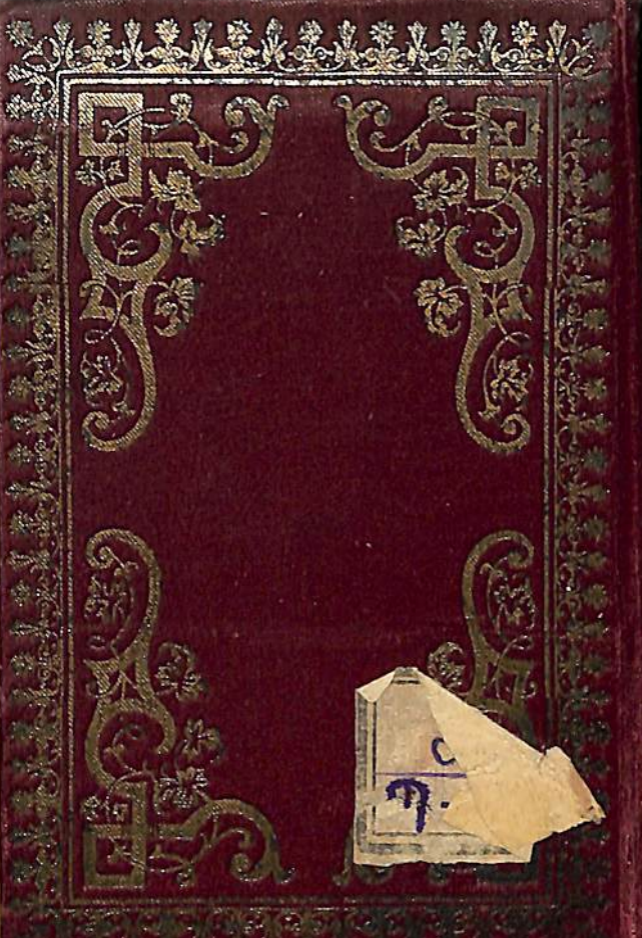
2013

« Ազգային գրադարան

NL0031985

500

C
7.